

KROK

2020 4
ročník 17.

Kulturní Revue
Olomouckého Kraje

TÉMA ČÍSLA:
FRANCOUZSKÉ STOPY
NA HANÉ

Z OBSAHU:

PROJEVY FRANKOFILSTVÍ
NA HANÉ

FRANCOUZŠTINA V ČESKÉM
VZDĚLÁVACÍM SYSTÉMU

NAPOLEONOVI VOJÁCI PŘED
OLOMOUCÍ

POČÁTKY OLOMOUCKÉ
ROMANISTIKY

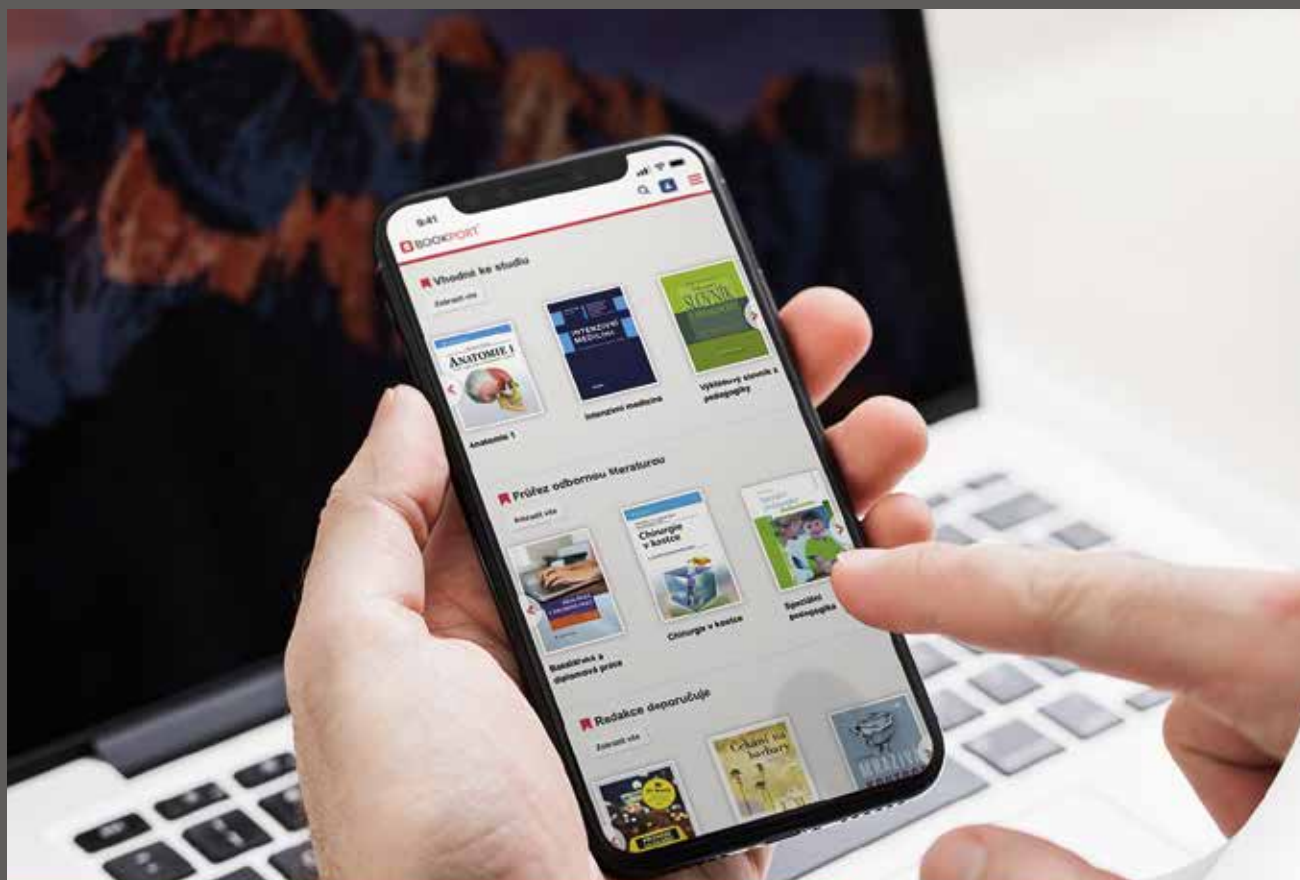
ROZHOVOR S ŘEDITelem
MORAVKÉHO DIVADLA
GERNEŠEM

REKONSTRUKCE UNIKÁTNÍCH
FRANCOUZSKÝCH MALEB
NA ZÁMKU V DLOUHÉ
LOUČCE

FRANCOUZSKÁ LITERATURA
V ZÁMECKÉ KNIHOVNĚ
V KROMĚŘÍŽI

ŠKOLSTVÍ NA MORAVĚ
V DOBĚ PO PŘEVRATU

ČTĚTE E-KNIHY
VYBÍREJTE Z DESÍTEK OBORŮ
OD BELETRIE PO ZDRAVOTNICTVÍ

NEOMEZENÉ ČTENÍ KDYKOLIV A KDEKOLIV

BOOKPORT®

Periodický tisk
územně samosprávného celku
Olomoucký kraj

Vydává Vědecká knihovna v Olomouci
Ročník 17., číslo 4
Vychází čtyřikrát ročně v Olomouci

Vedoucí redaktor:
Mgr. Tomáš Chalupa

Odpovědná redaktorka:
Mgr. Michaela Heloňová

Redakční rada:
RNDr. Bc. Iveta Tichá
Mgr. Miloš Korhoň
Mgr. Michaela Heloňová
PhDr. Jindřich Garcic
RNDr. Lenka Prucková
Mgr. Hana Jakůbková
PhDr. Marie Dokoupilová
Mgr. Lubor Maloň

Adresa vydavatele a redakce:
Vědecká knihovna v Olomouci
Bezručova 3, 779 11 Olomouc
IČO: 100625
tel.: 585 205 311
fax: 585 225 774

e-mail: redakce@vkol.cz
internet: www.vkol.cz/krok
facebook: <https://www.facebook.com/kulturnirevue>

Grafická úprava:
Jan Krátký

Předtisková příprava a tisk:
Martin Navrátil

ISSN:
1214-6420 (tištěná verze)
1214-648X (elektronická verze)

Registrace:
MK ČR E 6450

Číslo vychází:
16. 11. 2020

OBSAH

Úvodník: Tomáš Chalupa 2

TÉMA ČÍSLA: FRANCOUZSKÉ STOPY NA HANĚ

Projevy frankofilství na Hané v první polovině 20. století (Martin Kučera)..... 3

Francouzština v českém vzdělávacím systému a současný stav jejího uplatnění u nás
(Václava Bakešová a Hana Delalande) 8

Spojení básnických duší aneb Jedna Francouzka v exilu (Dominika Dvořáčková) 12

Napoleonovi vojáci před Olomoucí (Jiří Fiala – Harald Skala)..... 16

Jan Čep: mezi Hanou a Francií (Martina Hetclová) 21

Znalec osudu generála Lafayettea. Strípky ze vzpomínek na mého otce
Josefa Hradeckého (Marcel Hradecký) 24

Z Paříže do Prahy a Olomouce a zpět do Paříže
K počátkům olomoucké romanistiky (Jaroslava Kašparová) 27

Molière je klasika, nadchl mě Malý princ a Nedotknutelní,
říká ředitel Moravského divadla Gerneš (Matěj Kučera) 31

Unikátním francouzským malbám ze zámku v Dlouhé Loučce
svitá naděje (Matěj Kučera) 34

Francouzská literatura v zámecké knihovně v Kroměříži (Jiřina Matoušková) 40

Francouzští dramatikové na scéně olomoucké činohry
v průběhu století (Marie Voždová) 46

Maršál Pétain na československých manévrech v srpnu 1929 (Pavel Šrámek) 57

Čeští studenti jsou nesmělí, Francouzi hluční (Matěj Kučera) 59

VARIA

Umíráček za odsunuté spoluobčany (Matěj Matela) 61

Petr Jirák: Pod svícem bývá tma (Tomáš Chalupa) 65

Píseň starého blázna (Jiří Fiala) 67

Školství na Moravě v době po převratu (Ivan Puš) 70

Aktuality VKOL 71

Téma čísla 1/2021: Erotika a krása těla

Obálka revue: Představení Giselle v Moravském divadle Olomouc. Foto: MUO/Anna Rasmussen.

Úvodník

Vážení a milí čtenáři revue KROK, držíte v rukou poslední letošní číslo našeho čtvrtletníku. Tentokrát jsme ho věnovali Francii, protože, byť se to nemusí na první pohled zdát, francouzských vazeb a stop je v našem kraji mnoho a to v nejrůznějších oblastech. Školství, umění, vojenství, divadlo a literatura, tam všude nacházíme Francouze a současně se stále pohybujeme na naší rodné hroudě. Země galského kohouta je nám možná bližší, než si myslíme a zajímavých témat, která najdete uvnitř naší revue mnoho. Ale tento editorial bych chtěl věnovat výjimečně něčemu jinému, než je představení jednotlivých textů a témat v našem magazínu. Dovolím si dnes širší úvahu nad posláním naší revue v kontextu současných událostí.

V době, kdy píší tento editorial, se nachází naše země v hluboké krizi způsobené koronavirem. Zatím ještě ani nevidíme světlo na konci tunelu, byť nějaké skromné náznaky se snad kdesi rýsují. Nevíme zatím nic, doba je krajně nejistá pro každého, vše až na výjimky je zavřené, my jsme také v jistém smyslu slova zavřeni, byť ne absolutně. Situace, ve které jsme se ocitli, je nejen vinou politiků, ale také odborníků a vědců. Nejsme tudíž jen v krizi, řekněme, zdravotní, ale i intelektuální. Po tolika měsících prožitých s oním zákeřným covidem jsme se dostali nikoliv do stavu většího pochopení problému, ale do jeho naprostého rozbrejdnutí. Debatujeme stále dokola o nebezpečnosti viru, o možných řešeních a dopadech, masově se šíří nejrůznější bludné teorie, konspirace, v médiích defilují zástupy vzdělaných mužů a žen, často kapacit ve svých oborech, a přesto se dozvídáme od každého z nich něco úplně jiného. Není to jeden hlas, je to jakási kakofonie překřikujících se lidí, kteří si oponují a do celé situace vnášejí zmatek. Jak jsme se mohli dostat ze snahy najít pravdu do situace takového intelektuálního chaosu? Budeme napříště debatovat o tom, zda je kyslík pro člověka potřebný nebo spíše škodlivý? Nebo že země je placatá (což už se bohužel zhusta

děje)? Hledání pravdy je samo o sobě složité, ne tak ještě u komplikovaných věcí, jako je neznámý virus, ale to neznamená, že na tuto snahu rezignujeme a dáme se cestou naslouchání bludům, fámám a nesmyslům. A jak to všechno souvisí s naší revue?

Cesta, kterou jdeme v KROKu, je právě maximální úcta k faktům a poctivá práce s nimi. Občas slyším, že naše texty jsou komplikované, dlouhé, není lehké je číst a měly by být nahrazeny snad něčím lehčím a zábavnějším. Vůbec se těmto názorům nedivím a chápu je, ale posláním KROKu není přinášet prvoplánově jednoduchou zábavu, ale určitou míru poznání. Naši autoři, byť každý má svůj styl a různou míru talentu, všichni dohromady mají jedno společné – ke svým textům přistupují s maximální možnou odpovědností, někteří dokonce až s úzkostlivou pečlivostí. Když jsem před dvěma lety přišel do KROKu jakožto klasický novinář, považoval jsem styl KROKu za anachronismus, který ve světě moderních médií příliš neobstojí. Dnes vím, že jsem se mýlil, protože právě tato poctivost k faktům a snaha dobrat se objektivní pravdy, je jedna z jeho největších devíz. Stejně tak by měli lidé přistupovat k faktům, která jsou jim předkládána i v jiných oblastech a z jiných zdrojů. Pravda je někdy nudná, není tak líbivá jako zkratkovitá hesla, nebo závojem tajemství obestřené konspirační teorie, ale bez pravdy se neobejdeme nejen v medicíně, ale ani v žádném jiném oboru. Nechci využívat prostor editorialu k nějakým patetickým proklamacím či výzvám, ale prosím vás, vážení čtenáři, o jediné – dodržujte všechna opatření, která po nás vláda žádá. Jen tak máme šanci, že se z celé této velmi nepříjemné šlamastyky dostaneme a vrátíme se k normálnímu životu.

Přeji vám nejen příjemné čtení, ale také hodně zdraví.

Tomáš Chalupa

Projevy frankofilství na Hané v první polovině 20. století

Martin Kučera

Frankofilie, tj. velmi kladný vztah k Francii (ke všemu francouzskému), jak definují slovníky, má na území ČR více než stoletou tradici (pomineme-li počátky česko-francouzských kontaktů ve středověku). Země galského kohouta se mezi světovými válkami těšila u českého národa značné (až nekritické) oblibě.

Francie byla mladou demokracií považována za strategického spojence (protiváha německého vlivu) a vzor nejen v oblasti politiky, vojenství, diplomacie, hospodářství, ale také školství, umění i kultury. Francouzština si v českém vzdělávacím systému získala pozici prestižního jazyka. Vyučována byla na českých reálkách, gymnáziích i obchodních akademiích. Oblíbené bylo u českého publika francouzské divadlo. V řadě českých měst desítky let působily frankofilské spolky pro pěstování francouzského jazyka, literatury a kultury. Významnou roli v propagaci Francie, jejího jazyka a kultury sehráli rodilí Francouzi, kteří se v českých a moravských městech věnovali soukromé výuce živých jazyků (zejména francouzštiny) a aktivně se zapojili do kulturně-vzdělávacích aktivit české frankofilské a frankofonní společnosti. Soukromé školy jazyků vedené cizinci byly provozovány kupříkladu v Olomouci, Litovli, Uničově, Prostějově či Přerově (nejznámější byly Berlitzovy školy, které fungují dodnes). Někteří Francouzi se na Hané usadili a uzavřeli zde smíšená manželství. V Olomouci kupříkladu žily Francouzky Marie Koudelková a Melanie Rousselotová, v Prostějově se zas naturalizoval francouzský lektor Georges Charles Chaufour. Profrancouzské sympatie později nedosahují větší intenzity, než tomu bylo v období mezi světovými válkami, tj. ve „zlaté éře“ česko-francouzského přátelství.

V českých městech se o rozvoj frankofilství nejvíce zasadily francouzské spolky, a to ve formě francouzských kroužků, klubů a aliancí. Na Moravě patrně nejstarší

Francouzský kroužek (Cercle français) fungoval od roku 1889 v Přerově. Založil jej místní učitel Ing. Basil Macalík po návratu ze světové výstavy v Paříži (jednalo se o jeho první cestu do ciziny). Macalík disponoval značným talentem na jazyky. Během univerzitního studia ve Vídni byl jeho lektorem rodilý Pařížan, který několik let učil v Anglii. O existenci podobných kroužků máme zprávy také v Prostějově a Litovli. Nicméně nejagilnějšími a co do počtu nejčetnějšími spolky pro pěstování francouzského jazyka a kultury byly tzv. Francouzské aliance (na území ČSR existovalo mezi světovými válkami přes 75 aliancí). Jednalo se o dceřiné pobočky francouzské organizace Alliance française (dále jen AF) se sídlem v Paříži (založeno 1883), na jejichž slavné dýchánky dodnes v dobrém vzpomínají pamětníci. První pobočky AF jsou sice na Moravě založeny ještě před rokem 1914 (Olomouc, Prostějov, Brno), nicméně se tak děje s větším časovým zpožděním, než tomu bylo v Čechách. První česká sekce AF byla totiž ustanovena již roku 1886 v Praze, tj. pouhé tři roky po založení pařížské mateřské organizace. Další pobočky vznikají kupříkladu v Plzni, Hradci Králové nebo Pardubicích. Na Moravě jsou pak nové sekce zakládány až po roce 1918. Existují kupříkladu v Přerově, ale i Ostravě nebo Opavě. Frankofilským aktivitám se daří také v Rýmařově, Hodoníně, Kroměříži, Mikulově, Holešově, Novém Jičíně, Třebíči, Uherském Brodě, Valašském Meziříčí či Vsetíně.

Frankofilství se úspěšně rozvíjelo tam, kde fungovala česká škola s výukou francouzštiny (reálky, gymnázia, obchodní akademie), a kde byla aktivní frankofilská společnost vedená uznávanou osobností místního společenského života. Pokud ve městě žila také francouzská komunita, založení spolku bylo v podstatě jen otázkou času. V případě Olomouce je česká reálka prosazena roku 1902, povinnou francouzštinu zde učí aprobovaný učitel,

Größtes Sprachinstitut für Damen,
Herren und Kinder.

Französisch
Englisch
Italienisch
Deutsch
Böhmisch

Jeder Lehrer unterrichtet ausschließlich seine Muttersprache.

etc. etc.

Nach der Berlitz - Methode.

HOLLESCHAU, Komenskystrasse.
M.-WEDSKIRCHEN, Ringplatz Nr. 11.
NEUTITSCHEN, im Hotel Heinrichshof etc. etc.

GLMÜTZ, Mittergasse Nr. 2.
FRIEDAU, Komenskystrasse Nr. 25.
PROSSNITZ, Hallesplatz Nr. 3.
KREMSIER, Grosser Platz Nr. 110.
M.-SCHÖNBERG, Neuhofgasse Nr. 1.

Podobné inzeráty propagující soukromou výuku jazyků se pravidelně objevovaly ve všech dobových novinách. Zdroj: VKOL

P. Mieussens a P. Watson
počnou od 1. října t. r. vyučovati
podle Berlitzovy metody
francouzštině
v ponděli a ve čtvrtek a
angličtině v úterý a v pátek
vždy od 11. do 12. hod. dop.
a od 2. do 4. hod. odpoledne v domě
sl. Schulových, Boskovicova ulice
(vedle pošty).

Zapsati se možno ve výše označených hodinách.
Kdož by si přál čísti též **ruštině**, nechť přihlásí se laskavě v knihkupectví **pana Kunce**
v Litovli.

Nabídka kurzů Francouze Mieussense a Angličana Watsona podle Berlitzovy metody. Zdroj: VKOL

frankofil a později vysoký státní úředník ministerstva školství a národní osvěty, prof. Ferdinand Špišek (od školního roku 1903/1904). Rodák z Komně se na možnosti založení AF informoval u mateřské organizace v Paříži, kde rok studoval díky placenému volnu (ve školním roce 1908/1909). Nicméně s činností AF měl předchozí zkušenosti již za studií v Praze a následně i z Plzně, kde získal první kantorské místo. Na podzim roku 1910 se v metropoli Hané objevil a na několik let zde zakotvil soukromý učitel jazyků, francouzský šlechtic François Mieussens Peraldi, který pocházel z Korsiky. Společně s Ferdinandem Špiškem se zasadili o ustanovení olomoucké pobočky AF. První moravská sekce byla oficiálně založena v březnu 1911 v prostorách Národního domu. O rok později pomáhají oba dva i s ustanovením sesterské pobočky v Prostějově (1912), kde se usadil již výše zmiňovaný Francouz Georges Charles Chaufour, který se zapojil do aktivit i sousedních AF.

V čele jednotlivých poboček AF stály osobnosti místního společenského života s frankofilskou duší. Předsednické role se ujímali učitelé francouzštiny či jiní odborníci (advokáti, lékaři) nebo významné dámy. Prvním předsedou či spíše prezidentem olomouckého spolku (ve francouzštině se užívalo slova le président, což znělo honosněji) byl její zakladatel a středoškolský profesor PhDr. Ferdinand Špišek. V Olomouci, kde žil a pedagogicky působil v letech 1903 až 1913, se oženil s Ludmilou Smyčkovou (pocházela z Litovle), která byla neteří ředitele olomoucké České realky a předního botanika Františka Polívky. Špišek později inicioval založení českých sekcí na francouzských lyceích a podílel se na reformě českého školství. Nejdéle olomouckou AF vedl vládní rada a náměstek ředitele státních drah JUDr. Viktor Matyáš, kterého poté vystřídala rodilá Francouzka provdaná za Morávka z Palonína Marie Koudelková. Madame Koudelková, jak ji oslovovali její studenti, odešla v tíživých padesátých letech minulého století do Lyonu. Jednatelskou pozici řadu let zastávala Betty Rozsivalová, učitelka Pöttingea. V Prostějově byl předsedou profesor české realky dr. Josef Snašel, kterého vystřídala paní Marie Skálová. Místopředsedou

byl také po nějaký čas Francouz René Ruelle. V Přerově vedla AF Vilemína (Vilma) Havránková, manželka místního advokáta a starosty města JUDr. Matouše Havránka. Jednatel a zasloužilým členem přerovské AF byl také zmiňovaný rodák z Ivanovic na Hané Ing. Basil Macalík, v té době již emeritní ředitel střední hospodářské školy v Olomouci na Klášterním Hradisku a autor mnoha odborných článků z oblasti hospodářství (roku 1922 se vrátil na penzi do Přerova, kde dříve učil).

Do aktivit francouzských spolků na Hané se ve dvacátých letech minulého století aktivně zapojili francouzští důstojníci, kteří působili při dělostřeleckém učilišti v Olomouci (generál Paul Bossu, Jean Périer, Paul Diraison). Ukončení francouzské vojenské mise bylo vnímáno jako citelná ztráta pro všechny sekce AF na Hané. Večery AF obohatil přednáškovou činností také středoškolský profesor Albert Forgeot, který byl do Olomouce přidělen v rámci česko-francouzské spolupráce v oblasti školství.

Jednotlivé AF pořádaly pravidelné večerní dýchánky a společenské akce (jednou týdně či jednou za čtrnáct dní). Na programu bývaly besedy na literární nebo cestopisné téma (často s promítáním obrázků), diskuze, recitace, muzicírování, koncerty i divadlo. K dispozici byla knihovna s francouzskými tituly a novinami. Pořádány byly také jazykové kurzy. Přednáškové činnosti se nejčastěji ujímali odborníci z řad vlastních členů spolku (nejčastěji rodilí Francouzi) nebo pozvaní hosté (členové jiných poboček AF, rodilí Francouzi žijící na území Čech, případně odborníci přijíždějící z Francie, nejčastěji z Paříže). Příjemná dojezdová vzdálenost umožňovala užší spolupráci mezi olomouckou, prostějovskou i přerovskou AF (zejména v přednáškové činnosti nebo účasti na významných oslavách – kupříkladu odhalení Lafayettovy pamětní desky v Olomouci). Na Hané byl velmi známou a vítanou tváří Romain Alléon, který do ČSR pravidelně zajížděl z Paříže v rámci projektu recitace textů velikánů francouzské literatury. Se svým pásmem objížděl české střední školy a francouzské spolky. V zájezdech později pokračoval i přes handicap ztráty zraku.

Místní francouzské spolky se často ujímali role hostitelů nebo se podíleli na organizaci návštěv francouzských osobností: členů diplomatického sboru, spisovatelů, umělců, podnikatelů, akademiků, duchovních, hudebníků. Zajišťovali jim průvodcovskou činnost nebo poskytl záštitu nad vystoupením francouzských umělců (na Hané několikrát koncertovala klavírní virtuoska Germaine Leroux, v Olomouci s velkým ohlasem vystoupil chlapecký sbor „la Mané“ z Paříže). Patrně nejslavnějším „olomouckým“ Francouzem je generál Gilbert Lafayette. Jeho nedobrovolný pobyt v olomoucké pevnosti připomíná od roku 1928 pamětní deska osazená na budově

Osířelý hrob Francouzky Rousselotové na hřbitově v Olomouci - Neředíně, foto autor

Vojenského správního archivu na náměstí Republiky. V Olomouci se zastavila rakouskými úřady sledovaná francouzsko-švýcarská spisovatelka, Germaine de Staël-Holsteinová (roz. Neckerová), jejíž otec byl ministrem financí za vlády Ludvíka XVI. Na olomouckém vlakovém nádraží přivítali 9. května 1914 představitelé AF Olomouc a Prostějov francouzského konzula Françoise Georgese Osmin Laportea. Cílem jeho cesty byl Prostějov, kde se zajímal o činnost zdejší sekce AF a místní podnikatelské aktivity. Intenzivnější zájem o region ze strany Francouzů nastává po roce 1918. Ve dvacátých letech minulého století se o olomoucký orloj zajímal pařížský hodinář Léon Raugel, který plánoval vydání publikace o evropských orlojích. O slavnostech ve Versailles za Ludvíka XIV. olomouckému publiku přednášel spisovatel a literární kritik Albert-Emile Sorel. Krásy Francie, její památky a regionální zvyky Olomoučanům v květnu 1928 přiblížila delegace z francouzské Collège féminine de Paris. O dva roky později do města dorazila šedesátičlenná automobilová výprava složená především z lyonských

Kardinál Verdier na Svatém Hostýně pod zastavením Köhlerovy křížové cesty.
Zdroj: repro, archiv Bystřice pod Hostýněm

obchodníků a průmyslníků. Předání čestného členství olomoucké AF Alfredu Fichellovi, generálnímu sekretáři federace sekcí AF v Československu, bylo v květnu 1933 příležitostí k setkání zástupců moravských aliancí. Ve třicátých letech do Olomouce dvakrát zavítal pařížský arcibiskup a kardinál Jean Verdier. Do ČSR jej roku 1935 vyslal papež, aby jej zastupoval na Celostátním sjezdu katolíků, který se konal v Praze. Následně se vydal na Moravu, kde byl hostem arcibiskupa Leopolda Prečana. Přestože tato část pobytu měla soukromý charakter, byly kardinálu Verdierovi a jeho doprovodu po celou dobu ve slavnostně vyzdobených městech proječovány pocty na oficiální úrovni od nejvyšších představitelů církevního, armádního, veřejného a spolkového života. V Olomouci byl ubytován v arcibiskupské rezidenci, v rámci programu zavítal do kostela sv. Cyrila a Metoděje v Olomouci-Hejčíně, na Svatý Kopeček a navštívil také dóm sv. Václava. Velkých ovací se dočkal také v Přerově, Kroměříži, Bystřici pod Hostýněm, na Svatém Hostýně a Velehradě. V Olomouci i Přerově vzácného hosta na vlakovém nádraží

proslovem ve francouzštině vítali také předsedové místních AF (V. Matyáš a V. Havránková). O rok později byl nepřítomnému kardinálu Verdierovi v aule Cyrilometodějské bohoslovecké fakulty v Olomouci udělen čestný doktorát.

Čtyři srpnové dny roku 1936 v Olomouci strávil francouzský spisovatel, autor Cizince a nositel Nobelovy ceny za literaturu Albert Camus. O rok později byl hostem arcibiskupa Prečana francouzský velvyslanec Victor Delacroix. Cestou do Bělehradu si přestávku v Olomouci udělal Paul Labbé, prezident pařížského ústředí AF. V doprovodu členů olomoucké sekce si prohlédl město, speciálně katedrálu s její klenotnicí a kapitulním děkanstvím. Večer zavítal na Svatý Kopeček, kde obdivoval poutní chrám. Během

slavnostního večera, který na jeho počest uspořádala olomoucká AF, přijal z jeho rukou řád Čestné legie dlouholetý předseda spolku Viktor Matyáš. Společně s ním byly význameny i další členky výboru.

Po druhé světové válce strávil v Olomouci několik únorových dní roku 1948 spisovatel, generální sekretář a pozdější předseda pařížské AF Marc Blancpain. Debatoval s posluchači filozofické fakulty a zavítal také mezi studenty Slovanského gymnázia. Mimochodem Olomouc se stala inspirací a dějištěm jedné z jeho povídek. Pozvání do Olomouce také přijali francouzský spisovatel a básník Pierre Emmanuel, docent Sorbonny a přírodovědec Jean Cuvillier a básník Pierre Seghers. Jejich cesty byly spojeny s přednáškovou činností.

Všechny zmiňované spolky, které pěstovaly francouzský jazyk a kulturu, zanikly po únoru 1948, kdy česko-francouzské přátelství vzalo za své. Na tradici prvorepublikového frankofilství se v některých městech navázalo po Sametové revoluci. Na Moravě byly AF znovu zřízeny v Ostravě a Brně. V Olomouci pak bylo založeno Francouzské centrum, které ale zaniklo. Nicméně se podařilo jeho činnost nedávno obnovit. Krajské město Olomouc zůstává jedním z hlavních center frankofonie regionu. I když zájem o francouzštinu klesá, je tento krásný, bohatý a libozvučný jazyk stále zastoupen jak na základních, tak středních školách. Prestižním pracovištěm je již třicet let Česko-francouzská sekce Slovanského gymnázia (ČFS), jejíž studenti se uplatňují a dobré jméno městu dělají v celém frankofonním světě. Zemřelý emeritní ředitel gymnázia RNDr. Vladimír Zicháček a dlouholetá vedoucí ČFS paní profesorka Eva Pavlíčková byli francouzskou stranou za aktivity ve prospěch a rozvoj česko-francouzského školství oceněni řádem rytíře a důstojníka Akademických palem. Letitou tradici má v Olomouci festival francouzské kultury (výstavy, přednášky, hudba, speciality francouzské kuchyně, ochutnávky, divadlo, aj.). Odborné studium francouzštiny pak nabízí Katedra romanistiky Filozofické fakulty v Olomouci. Město Olomouc již třicet let spolupracuje s francouzským městem Antony, a to zejména

Podpis kardinála Verdier a ministra Jana Šrámka v pamětní knize Bystrice pod Hostýnem, archiv města

v oblasti kultury, sportu, ale i školství. V regionu působí řada francouzských firem. Mnozí Francouzi se zde usadili trvale a uzavřeli smíšená manželství. Obyvatelé Hané, speciálně pak Olomoučané, mohou být hrdí na svou frankofilskou minulost, současnost a doufejme, že i budoucnost. Uvědomění si fenoménu frankofilství na Hané může být v budoucnu prospěchem nejen pro oblast spolupráce místních kulturních a školních institucí, které realizují výměnné pobyty s francouzskými subjekty (nebo o nich teprve uvažují), ale může přispět i k obohacení a prohloubení dosavadního česko-francouzského přátelství budovaného na různých úrovních.

Martin Kučera (*1981) žije s rodinou v Olomouci, kde absolvoval vysokoškolské studium francouzské filologie. Ve volném čase se věnuje místním dějinám a česko-francouzským vztahům na Hané. K nadcházejícímu 110. výročí založení první moravské sekce AF v Olomouci (1911) připravuje výstavu a publikaci.

kucera.martin@ado.cz

Francouzština v českém vzdělávacím systému a současný stav jejího uplatnění u nás

Václava Bakešová a Hana Delalande

Francouzština byla dříve považována za prestižní cizí jazyk, který bylo čest se ho učit. Provázely ho charakteristiky typu vznešený, krásný, libozvučný, jazyk diplomacie, kultury, lásky... Proč ale ten minulý čas? Podíváme-li se na čísla, která každoročně nabízí Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR z různých oblastí, musíme konstatovat, že realita je dnes jiná. Zájem o francouzštinu alespoň na základních a středních školách za poslední roky významně klesl.

Na základních školách se francouzský jazyk ve školním roce 2019/2020 učilo pouze 0,8 % žáků a na středních školách 4,6 % studujících. Čísla je třeba ale dát do kontextu vývoje výuky cizích jazyků na našich školách od roku 1989. Od povinné ruštiny na místě prvního cizího jazyka se nejprve ustoupilo ve prospěch angličtiny a dalších cizích jazyků, především němčiny a francouzštiny, ale později i španělštiny nebo i italštiny. Poté se situace ustálila na angličtině jako prvním cizím jazyce, který se děti většinou učí povinně již od 3. třídy základní školy. Druhý cizí jazyk byl dobrovolný, ale mnohdy si ho žáci povinně volili až na středních školách, protože pro základní školy bylo často jednodušší nabídnout jako volitelný předmět na druhém stupni sport, výtvarnou činnost či přírodovědná praktika než cizí jazyk, jehož výuka neměla pevně dané zacílení nebo chyběl patriční učitel, ale možná to tak i žáci sami chtěli. Od školního roku 2013/2014 se však i na základních školách zavedl povinně druhý cizí jazyk většinou po první angličtině zařazený nejpozději v 8. třídě v rámci rozvoje mnohojazyčnosti, kterou podporuje Evropská unie. Na většině středních škol jsou potom dva cizí jazyky samozřejmostí. Stále více se ukazuje, že znalost více cizích jazyků je nejen výhodná, ale také nezbytná pro soukromý i profesní

život v globalizovaném světě. Avšak co toto státní rozhodnutí udělalo s nabídkou cizích jazyků? Porevoluční trend volby mezi němčinou a francouzštinou se změnil, na mnoha školách přibýly další jazyky, které s pořadím cizích jazyků vyučovaných na školách značně zamíchaly. Zájem o francouzštinu začal v povědomí žáků, kteří se rozhodují pro další cizí jazyk, a jejich rodičů klesat, protože místy převládl stereotypní názor, že už to není ten krásný a vznešený jazyk, ale jazyk velmi těžký a ve střední Evropě nepřiliš praktický. Ukazuje se, že nelze žít z minulé slávy a prestiže třetího cizího jazyka po angličtině a němčině v našem školství, protože svět jde dál a volba jazyků potřebuje nové argumenty.

Zastavme se u několika vybraných čísel, která demonstrují, jak se vyvíjel zájem o cizí jazyky za posledních třicet let. Čerpáme opět ze statistik MŠMT. Němčina si jako jazyk našich dvou sousedních zemí uchovává svou pozici nejvíce voleného cizího jazyka po angličtině, na ZŠ se ji v právě uplynulém školním roce učilo 23,3 % z celkového počtu žáků a na SŠ 40,4 %, což je však o 10 % méně než v roce 2007/2008, kdy jich byla až polovina v celé ČR, ale zároveň angličtina nebyla ještě všude automaticky první cizí jazyk pro žáky a studenty všech typů škol. Ruština po sametové revoluci klesla pod 1 % na ZŠ a na 1 % na SŠ, ale zájem o ni se mezi lety 1999/2000 a 2006/2007 na základních školách téměř zdesetinásobil a na středních školách bez mála ztrojnásobil. Od té doby zájem ještě poporostl a vloni se ji na ZŠ i SŠ učilo kolem 7 % žáků. Na středních školách jí ale „na paty“ šlape španělština, protože ta se z nulové nabídky v 90. letech vyvíhla na desetinásobek v roce 2006/2007, což tvořilo necelá 4 % studujících na SŠ a v loňském roce to bylo již 6,5 %. A francouzština? Ze svého pomyslného druhého

místa mezi uvedenými jazyky (bez angličtiny) na středních školách (s 8,5 %) ještě v roce 2007/2008 se v právě uplynulém školním roce ocitla na čtvrtém místě s již uvedenými 4,6 %. Je logické, že jsou čísla ovlivněna změnami legislativy a širší nabídkou jazyků na jednotlivých školách, ale nejsou to asi jediné faktory. Pro větší přehlednost uvádíme příklady některých čísel poměrného zastoupení jednotlivých jazyků ve vzdělávání v následujících dvou tabulkách.

Pozn.: V 90. letech si žáci první cizí jazyk volili, zatímco od roku 2013 má většina z nich angličtinu jako povinný první cizí jazyk od 3. třídy ZŠ. Italština a další evropské, příp. jiné cizí jazyky nejsou do tabulek zahrnuty, protože jejich zastoupení je zatím velmi malé (např. italština 182 žáků v roce 2010 na ZŠ a 792 na SŠ nebo 383 v loňském školním roce na ZŠ a 552 na SŠ v celé ČR).

Hledání příčin poklesu zájmu o francouzštinu

Klesající zájem o francouzštinu na základních a středních školách se samozřejmě projevuje i nižším počtem zájemců o studium francouzštiny na vysokých školách, ať už se jedná o učitelství, filologické obory, překladatelství, nebo odbornou francouzštinu v kombinaci např. s ekonomii. Při hledání příčin poklesu zájmu o studium, ale i vůbec o volbu tohoto jazyka jsme narazili na celou řadu zajímavých, ne vždy ovšem povzbudivých skutečností: většinou není zajištěna návaznost mezi ZŠ a SŠ, což je problematické u všech jazyků, včetně angličtiny, a pozornost obecně více přitahují jazyky, které jsou „více vidět“ nebo spíše „slyšet“ a jsou možná v něčem nové, příp. u rodičů vzbuzují pocit bezpečí, že budou schopni dětem s jazykem lépe pomoci. Francouzština je zatížena přívlastkem „náročná“ a „méně využitelná“ v praxi, což se

Tabulka 1: Základní školy

	Aj	Nj	Fj	Rj	Šp	Počet žáků
1991/1992	263 180	356 738	8 607	30 599	0	?
1996/1997	341 586	374 502 53,43 %	8 113 1,16 %	816 0,12 %	283 0,04 %	700 864
1998/1999	390 518	344 247 47,55 %	8 744 1,21 %	993 0,14 %	486 0,07 %	723 992
1999/2000	408 679	321 562 44,89 %	8 193 1,14 %	974 0,14 %	538 0,08 %	716 256
2007/2008	599 208	127 902 18,86 %	7 376 1,09 %	9 084 1,34 %	1 396 0,21 %	678 263
2010/2011	628 678	113 849 17,45 %	7 428* 1,14 %	24 955 3,82 %	2 316 0,35 %	652 516
2019/2020	828 223	194 339 23,3 %	7 117** 0,8 %	57 114 6,8 %	8 614 1,0 %	833 046

* Z celkového počtu připadá necelá třetina žáků na hlavní město Prahu, dále např. 734 žáků na Jihomoravský kraj a 302 žáků na Olomoucký kraj.

** Z celkového počtu připadá téměř polovina žáků na hlavní město Prahu a pouze 438 žáků na Jihomoravský kraj a 238 žáků na Olomoucký kraj.

Tabulka 2: Střední školy

	Aj	Nj	Fj	Rj	Šp	Počet žáků
1991/1992 (pouze gymnázia)	91 324	68 958	11 477	36 150	0	?
2001/2002	345 830	313 904 61,9 %	29635 5,8 %	7 813 1,5 %	8 093 1,6 %	507 466
2007/2008	421 366	261 192 50,1 %	43 418 8,5 %	18 525 3,6 %	19 772 3,9 %	514 403
2010/2011	430 788	224 396 46,7 %	38 438* 8,0 %	29 181 6,1 %	24 638 5,1 %	480 523
2019/2020	388 898	160 293 40,4 %	18 514** 4,6 %	29 582 7,5 %	25 791 6,5 %	395 992

* Z celkového počtu připadá asi pětina studentů na hlavní město Prahu, dále např. 4229 studentů na Jihomoravský kraj a 1957 studentů na Olomoucký kraj.

** Z celkového počtu připadá např. 5346 studentů na hlavní město Prahu, 1886 studentů na Jihomoravský kraj a pouze 610 studentů na Olomoucký kraj.

ale nezakládá na reálných číslech. Nízké povědomí v řadách rodičů a samotných žáků o tom, jaké přináší francouzština jako cizí jazyk výhody pro budoucí uplatnění se na trhu práce, se začíná na mnoha školách rozptylovat lepší propagací francouzštiny a podáváním informací jak žákům prostřednictvím motivačních hodin (pořádaných katedrou romanistiky například u příležitosti Dne jazyků v Olomouckém kraji, nebo prostřednictvím dalších univerzit i Alliance française na různých jiných místech), tak možností se setkat se zástupci firem, které hledají frankofonní pracovní síly, během dnů otevřených dveří na různých školách, nebo na schůzkách s rodiči žáků, kteří se o volbě druhého cizího jazyka začínají rozhodovat. Jednou ročně Francouzský institut (IFP) pořádá v různých krajích i tzv. Rendez-vous à la française, kde se společně prezentují možnosti studia francouzštiny v daném kraji i pracovní nabídky firem vyžadujících při práci znalost francouzského jazyka.

Mnohé obory lze lépe a v širším kontextu objevit díky znalosti francouzštiny, protože je možné využít pestré

nabídky studia ve Francii a v dalších frankofonních zemích. Díky IFP mohou čeští středoškoláci odjet studovat na české sekce francouzských gymnázií (Dijon, Nîmes) nebo v rámci programu Rok ve Francii. Kromě studijních pobytů nebo pracovních stáží v rámci programu Erasmus+ pomáhá se studiem ve frankofonních zemích třeba organizace Campus France. Doktorandi mohou využívat každoročně také nabídky stipendií francouzské vlády k dlouhodobým pobytům nebo třeba jen k několikaměsíčním stážím v oborech jako je medicína, informatika, ekonomie, strojírenství, chemie, matematika, ale samozřejmě i francouzská lingvistika, literatura nebo didaktika cizích jazyků. Tento jazyk lze mnohdy v praxi uplatnit i u nás, protože stále větší počet francouzsky mluvících zahraničních pracovníků potřebuje v běžném životě v Česku lékaře, advokáta, učitele, zaměstnance různých úřadů nebo realitního makléře. Možné je samozřejmě většinou komunikovat i anglicky, ale každého francouzsky mluvícího člověka potěší, může-li své záležitosti vyřešit ve své mateřtině.

Podpora frankofonie v ČR

Pomineme-li specifické postavení francouzštiny v hlavním městě, také jinde v České republice probíhá podpora frankofonie díky univerzitám a jejich vědeckým aktivitám, např. pravidelnému setkávání romanistů na Univerzitě Palackého v Olomouci (a jiným odborným konferencím probíhajícím ve francouzštině), ale také Francouzského institutu v Praze a pobočkám Alliance française v Brně, Ostravě, Liberci, Plzni, Českých Budějovicích a Pardubicích a jejich různě zaměřeným jazykovým kurzům, kulturním aktivitám (Bonjour Brno, Bonjour Olomouc, etc.), koncertům, výstavám, filmovým přehlídkám. Pro žáky ZŠ a studenty SŠ jsou organizovány různé soutěže ve francouzském jazyce pořádané např. MŠMT a NIDV, výměnné pobyty s frankofonními žáky, mezinárodní eTwinningové projekty atd. Do Olomouce se francouzština a frankofonní aktivity vrátily ve větší míře se znovuotevřením francouzského centra na UP v loňském roce. Motivovat veřejnost, aby se o všechny tyto aktivity více zajímala, je třeba z více stran. Klíšé, že po vystudování francouzštiny lze pouze učit, překládat nebo dělat vědu snad již není zcela na pořadu dne, na mnoha univerzitách se nabízejí obory ve spojení s ekonomikou (např. v Praze, v Olomouci, v Brně, v Plzni), s cestovním ruchem (v Hradci Králové) a dalšími specializacemi, např. profesní komunikací (v Ostravě), mnohdy lze získat i dva diplomy, český a francouzský. Je třeba pečlivě sledovat nabídky jednotlivých pracovišť, webové stránky francouzského institutu, nebo informace sdružení Gallica a SUF.

Rodiče a žáci mají proto nyní více možností volit další cizí jazyk svobodněji a zodpovědněji, když dostanou všechny relevantní informace a nebudou vycházet pouze ze svých dojmů nebo nepodlehnu zaběhnutým stereotypním frázím. Učitelé francouzštiny se mohou dále vzdělávat, ale také vzájemně se inspirovat díky programům dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků celoživotního vzdělávání (DVPP CŽV) na vysokých školách, díky aktivitám sdružení univerzitních vyučujících francouzštiny Gallica, Sdružení učitelů francouzštiny (SUF), ale také

díky aktivnímu přístupu členů různých neformálních tematických skupin na Facebooku apod. Firmy, které hledají frankofonní pracovníky, mohou snáze spolupracovat jak s univerzitami, tak se školami různých stupňů díky projektům a programům vzájemného sblížení vzdělávání a pracovního trhu. V následujícím grafu můžeme vidět přece jenom povzbudivá čísla. Sdružení ABSL publikovalo ve své výroční zprávě graf šetření z roku 2019 na téma nejčastěji využívaného jazyka v obchodní sféře u nás. Francouzština se zde nachází na třetím místě mezi cizími jazyky, což je dobrá zpráva pro všechny, kdo by váhali, který jazyk zvolit, aby byl nejen libozvučný, ale také praktický. Na všech typech škol taková možnost většinou existuje, tedy BON COURAGE!

Zdroj: Výroční zpráva sdružení ABSL. ABSL Report 2020, s. 55. (Výsledky šetření z roku 2019, účastníky výzkumu byly členské společnosti asociace, která sdružuje 106 různých firem.)

Václava Bakešová (*1973), vedoucí Katedry francouzského jazyka a literatury na PdF MU, Brno. Ve své publikační činnosti se věnuje literární tvorbě křesťansky orientovaných francouzských autorů a didaktice literatury ve výuce cizího jazyka.

bakesova@ped.muni.cz

Hana Delalande (*1979), asistentka a doktorandka na Katedře francouzského jazyka a literatury PdF MU. Ve svém výzkumu se zabývá interkulturní komunikační kompetencí, mezinárodní mobilitou a výukou odborného jazyka.

delalande@ped.muni.cz

Spojení básnických duší aneb Jedna Francouzka v exilu

Dominika Dvořáčková

Začalo to jako v románu. Jednoho dne roku 1923 objevil v Praze český básník, grafik a překladatel Bohuslav Reynek sbírku *Ta vie est là... (Zde tvůj život...)* francouzské básničky Suzanne Renaud. Rázem pochopil její volání a okamžitě na něj odpověděl. Prosbou o svolení k překladu začala jejich korespondence.

Skrze ni se poznávají, povzbuzují, sdílejí. Skrze dopisy, ale hlavně skrze dílo zjišťují, jak si jsou jejich duše blízké. Milují jemnost, ale opravdovost. Samotu, ale včleněnou do krás Božího stvoření. Bohuslavovy řádky se stávají pro básničku nejen radostí, zároveň oporou v jejich těžkých chvílích, jako je třeba dlouhá zima, ale také smrt matky, se kterou byla neobyčejně spjata: „*Drahý příteli, píše Vám v jedné z těch dlouhých, osamělých chvil, jež jsou nyní mým údělem a které Vaše vzdálené, leč vřelé přátelství dokáže zkonejšit.*“ Vznikající láska je něžná: „*Posílám Vám pár lístečků z květin, které jsem natrhala u našich zemřelých.*“ A protože oba doufali, že pospolu dojdou k „vnitřnímu ztišení“, začali se těšit na společný život: „*V budoucnu se o všechny ty starosti a šikany, z nichž se dnes skládá život, budeme dělit; bude to pro oba méně těžké.*“ A velmi intimně, až koketně Suzanne dodává: „*Uvažujte o tom, že pro svou Zozotte a její nepokojnou duši musíte být oporou, na níž ona čeká, něžnou podpěrou růže z Jericha, která výměnou dává svou vůni.*“

Zde se projevuje i její vášnivost, temperament po matce. Félicie Tartari pocházela z vlivné, vysoce vzdělané rodiny a byla velice krásnou a charakterní ženou. Otec, vojenský důstojník Abel Renaud, rolnického původu, snil naopak o rodné půdě a pracích s ní spojených. Po něm Suzanne prý zdědila nezávislost ducha, odmítl se například angažovat v protizidovské otázce v Dreyfusově aféře, což stálo jejich rodinu vystěhování.

Když mladá básnička nahlédla život svých rodičů, jak je nelehké skloubit v partnerství dvě velmi rozdílné povahy, není se čemu divit, že občas váhala, zda si onoho básníka z dálky vzít. Navíc to byl vztah zatím spíše platonický. Snaží se však přes všechny pochyby doufat: „*Kéž bychom si dokázali opravdu porozumět, jaké štěstí by to bylo pro oba! Stěží si troufám tomu uvěřit a přesto už několik dnů se mi do duše pomaloučku vkrádá jakési utěšlivé světlo; chmurné přízraky jako by se rozptylovaly. Dej Bůh, aby to nebyl jen nějaký oddech, po němž ta trýzeň propukne znovu, v tragičtějším rozměru!*“ V PS ještě děkuje svému tchánovi zřejmě za přípravu nějakého pokojíku: „*Jistě to bude kouzelně zařízeno; když se to dělá s takovou láskou, pak se mi to určitě libit bude.*“ Člověka až mrazí!

Suzanne nezapírá svou úzkostnou, křehkou povahu, už dvakrát ztratila snoubence, sloužila jako zdravotní sestra během první světové války, nesla jméno po své starší zemřelé sestře, zemřel jí otec, a nakonec i milovaná matka. Oba snoubenci však hledají útěchu v Bohu, modlí se a věří také na ono první propojení, které vzniklo již slovem, přes poezii.

Svatba se konala po třech setkání během dvou let 13. března 1926 v kostele Svatého Josefa v Grenoblu. Suzanne Renaud bylo 36 let, Bohuslavu Reynkovi 32 let.

Bohuslav si odvezl svou první, univerzitně vystudovanou ženu z Grenoblu domů. Při popisu jejich venkovského statku s věžičkou používal ve francouzštině slovo *château* – zámek. Na zámku se však francouzská básnička neocitla. Ucítila hnůj, uviděla suchý záchod, pojedla za stolem, který nebyl prostřený. Určitě se chtěla otočit na podpatku a utéct.

Vůbec to nebylo lehké období, ale právě literatura ji zase zachraňuje. Setkává se díky manželovi se spoustou

zasvěcených přátel, z nichž bylo mnoho frankofilů. A dokonce – ještě téhož roku v září vychází překlad její prvotiny *Zde tvůj život...* Právě u nás vydává postupně všechny sbírky, překládané a ilustrované manželem, mj. *Křídla z popele*, *Chvála oběti* nebo *Dveře v přítomí*. Jeho překlady jsou skvělé. Někdy se jim sice říká „reynkoviny“, jako by se jimi totiž přehnala „tvůrčí vichřice“. Vždyť byl sám plodný básník. Smysl básně však vždy vystihl, pochopil přesně, co touží jeho žena sdělit. A ono poselství převedl do našeho kontextu. Jejich duše si prostě rozuměly, jejich tvorba si byla blízká, navzájem inspirující se.

Suzanne Renaud, dlužno dodat, překládal ještě jeden básník, Jan Marius Tomeš. Tento rodák z Olomouce přeložil sbírky *Tušený úsvit*, *Temnoty*, *K Podzimu*. Jeho překlady jsou formou o něco věrnější, mají tón, barvu, jemnost, dotykovost francouzské básničky... V tomto ohledu se opravdu mohla cítit Suzanne Renaud v Československu přijatá. Dokonce tu byly některé její básně, i když až v současnosti, zhudebněny Ondřejem Škochem, basistou kapely China-ski. Stejně tak verše Bohuslava Reynka.

V její rodné zemi vyšlo za života básničky jen několik básní, především časopisecky. Posmrtně však vzniklo sdružení Romarin – Les Amis de Suzanne Renaud et Bohuslav Reynek. Vydali například do té doby nevydané básně *Stěžeje mlčení* a *Romarin ou Annette et Jean*, což jsou české a moravské lidové písně, které sesbíral Karel Jaromír Erben a které přeložila právě Suzanne Renaud. V předmluvě píše: „Většina však je něžná a v srdci nese malý křížek, neboť vycházejí z lidu, který mnoho trpěl.“ Překládala i básně svého muže i dalších českých básníků, například Františka Halase nebo Vladimíra Holana. A to je velké znamení toho, že postupně přilnula k českému národu, že bojovala, že pracovala, že milovala!

Prvních deset roků tráví manželé léta v Reynkově Petrkově u Havlíčkova Brodu, na zimu se vrací do Grenoblu. Každý se vždy už nemůže dočkat návratu do své domoviny... Přesto to byl čas ještě spíše pozitivní, narodili se jim dva synové, Daniel (*1928) a Jiří (*1929), a našli spoustu společných přátel na celý život.

Suzanne Renaud v roce 1923. Zdroj: Archiv Petrkov. Repro: Lucie Tučková: Suzanne Renaud/Petrkov 13. Paseka, Praha a Litomyšl 2013, s. 227.

Na podzim roku 1936 umírá otec Bohuslava Reynka, ten tedy musí převzít starost o statek. Je to první zima, kterou spolu manželé stráví na Vysočině. Zima byla pro Suzanne Renaud odjakživa nepředstavitelně vysilující. A nyní má s touto pro ni zároveň nepřítelkyní, zároveň spolutrpitelkou v neštěstí přebývat rok co rok ve studeném stavení kdesi ztracená. Jímá ji deprese a úzkosti. Přesto právě v tomto období vznikají její nejpůsobivější verše. Například báseň *Vrány*:

*Vrány, oplétáte poletů svých věnci
zimy skrání, jak pobřeží, kde straší,
kde se ve výšinách houpou snové naši,
oběšenci!*

Dalších šest slok pokračuje v až hororovém vyprávění o obrazech zimy. Avšak sedmá rozjasňuje soumrak skrytými

plaminky. Takováto gradace přesně odráží tvorbu i život Suzanne Renaud. Její citlivá a zkušená duše často podléhá nejrůznějším těžkostem, ale někde ve skrytu srdce jí probleskuje naděje, nadnáší a obrací k Bohu.

Rok 1938 však přináší další ránu. Byla podepsána Mnichovská dohoda a Suzanne Renaud se už nemůže do Francie vrátit. Souznění s českým národem je nyní větší než lítost nad sebou. Je zraněna zradou své rodné vlasti, na kterou se Češi tak spoléhali. Věnuje jim z celého srdce alespoň sbírku *Chvála oběti*. Francii plísni a stydí se za ni, i když jí tolik, tolik miluje. Chápe osamocení českého národa a chce jej ukonejšit:

*Nech mne, ať dlaně ti položím do čela,
v spánek tě zkolébám, ovečko setmělá,
ve větru podzimmím samotná docela!*

I báseň *Město se stem věží* je plné krve a slz, Praha se mění v hřbitov, kde se utrpení Čechů mísí s modlitbami o vyslyšení, povzbuzuje je k odvaze a síle.

Exil na ni dopadá celou vahou. Však i přistěhovalci dnešní doby by mohli vyprávět. Člověk je opuštěn ve svém jazyce, od svých kořenů, přátel... „*Vyhnanec už nemá přítele, a toto neštěstí je ještě krutější než exil sám.*“, jak říká Téognis de Mégare. Victor Hugo připodobňuje exil stavu „*dlouhé nespavosti*“. A Publius Syrus přitvrzuje: „*Vyhnanec je jako mrtvý bez hrobky.*“ Jaké to musí být zvláště pro citlivé povahy? „*Šťastní ti, kdo mají lehké kořeny!*“ volá Suzanne Renaud v dopise příteli Henrimu Pourratovi.

Právě korespondence s tímto francouzským spisovatelem a sběratelem lidových příběhů je pro básničku velkým povzbuzením: „*Opravdová poezie je vzácná. Byl bych moc rád, kdybyste se k ní mohla navrátit.*“ Nebo: „*Takových básníků má tato planeta zapotřebí jako nikdy.*“ Suzanne má totiž propady, kdy už nemůže ani psát. Monotonnost domácích prací a chudoba ji ubíjejí. Jak jí udělal radost takový balíček s kávou! Viz její úryvek z ódy na hnědá voňavá zrnka: „*Ale dívám se na ně s úctou, s podivem, neboť vím, že*

je to vila, ale, jako všechny vily, je vrtošivá; je třeba se jí zalíbit, a potom obzvláště a promění se; je to klíč, klíč blahých potulek, klíč snů. [...] Naděje, skoro již vyhlásá, počíná se třpytit jako brouček na slunci, a radostně si brousí nožky.“

A co je od samého počátku, od příjezdu na Vysočinu pro Suzanne Renaud nejoblíbenějším místem, stabilní útěchou v exilu? Obrovská tajemná a svobodná zahrada se starými mohutnými stromy a spoustou kvítí: „*Unavena jednotlivá prací, majíc myšlenky jako zalitý olovem v drtivém smutku, který nás obkličuje, cítíc, že se probouzí stará rakovina exilu, tupě hlodající na podstatě duše, šla jsem si sednout pod naši košatou, kvetoucí lípu, a tam jsem s divoucí vůní ucítila usmíření, sestupující na duši.*“

Jak se vyznává ve své pozdní poezii, nemá jiného příbytku než domov v Bohu. Nechává se Jím obejmout, políbit, spočívat v Jeho pokoji. Miluje jeho tajemné přebývání ve všem a všude, modlí se se stromy, „*pole s Bohem hovoří*“, zakouší všechny krásy Božího stvoření. Nekáže katolic-kou morálku, modlitba je pro ni přirozená jako dýchání: „*zvedá se a znovu klesá*“. Svému budoucímu muži tehdy psala: „*Pokaždé, když se zase propadám do úzkosti, zavřu oči a svou důvěru skládám v Něho a ve Vás.*“ Přes všechny zkoušky na nebeského Otce nezanevřela: „*Zdá se, že mě nevede za pozemským štěstím... ale není už tohle samo o sobě znamením Jeho lásky?*“ S věkem se Bůh v její poezii vyskytuje častěji a naléhavěji: „*Otče, kde jsi? Ach smilování Boží!*“ Někdy jako by zmizel: „*Ne, ne, můj Bože! Smiluj se nad svými zbloudilými hříšnými dětmi, dětmi, které hladoví, protože zapomněly Tvou tvář!*“ Avšak stejně jako naděje, její víra neumírá. Francouzskému příteli píše: „*Navzdory vážným starostem cítím občas skoro hmatatelně, jak na nás spočívá Boží ochrana.*“

Ačkoli se zdá, jak důležité má naděje v poezii Suzanne Renaud místo, synové Daniel a Jiří Reynkovi se nebáli příliš nesouhlasit. Znali ji i jako skeptičku, stěžující si na kruté odloučení od své rodné země, na každodenní rutinu v příliš velkém a příliš venkovském domě, což někdy prý Bohuslav prožíval jako očistec na zemi. Vzpomeňme však, že její pradůvěra, o které mluví například Tomáš

Halik mohla být narušena už v prenatalním období, přece jen manželství Renaudových nebylo jednoduché. Proto každický náznak naděje bývá u některých lidí znamením velké viry:

*A hle, jak v sadě utišené duše naší
naděje bledá kvítka, kterých zahradičce
už nedbala, zas pučí, rosu boží vítajíce.*

O jakési beznaději značí to, že francouzská básnířka přestala na sklonku života psát básně. Právě poezie totiž dovedla Suzanne až sem, daleko za hranice, kde je uvězněna se svým utrpením. Už nepsala o naději. Ale obracela se k Bohu v tichosti. Úryvek z dopisu hovoří spíše než o rezignaci o moudrosti: „*Dosáhla jsem jakéhosi klidu myslí tím, že jsem smetla jakoukoli touhu, jakéhokoliv očekávání, i tu nejskromnější ctižádost. Je to smutné... ale chodba smrti musí být tak jako tak holá. [...] Výhodou stárí je, že nakonec otupí jakoukoliv vzpouru, neboť nám dává více pocítit ono ,vanitas vanitatum'. Cenu si podrží jen nejkrásnější, nezištné věci, hudba, příroda, něco z poezie. Žije se jen pro jistá ,navštívení'.*“

Suzanne Renaud odešla do již věčného domova 21. ledna 1964. Bohuslav Reynek ji následoval sedm let poté, 28. září 1971.

Jak vzdálení asi byli v reálném životě? Suzanne přes svou psychickou a tělesnou únavu už ani kočky nekrmila, Bohuslav svůj zvěřinec bezmezně miloval. Ona tvořila v kuchyni u kamen do noci, on od časných ranních hodin. Ona byla vykořeněná, on žil spjat se svou rodnou půdou. Ona „*kněžna*“, jak ji nazval Vladimír Holan, on „*Abel – prostý ovčák; zdrženlivý, vzácně ohleduplný a podivuhodný vizionář*“, jak jej nazývá Sylvie Germain.

Vzácní a vznešení však byli oba. A taková i jejich láska. Zamilovali se do sebe přes slovo, a to jim zůstalo. Umělecky si velmi rozuměli. Stvořili společně hluboké dílo jak literární, tak životní. Genius loci Petrkov ještě nyní přitahuje spousty starých i mladých, divoká zahrada a časem opředěný veliký statek s věžičkou, kam jste mohli ještě

donedávna vejít bez vyzvání po starých dřevěných schodech a nechat se obklopit smečkou koček, kteří jako šála či bederní pás zahrávaly bratry Daniela a Jiřího Reynkovy. I oni se stali k zemědělskému zaměstnání umělci, Daniel fotografem, Jiří překladatelem, oba svědci a pokračovatelé onoho ducha vznešenosti a prostoty. Zemřeli na podzim 2014 pár dní po sobě. Ale příběhy jsou vzácnými českými i francouzskými přáteli Bohuslava a Suzanne vyprávěny dál a dál a jejich poezie žije v nás.

Použité překlady:

Dopisy Suzanne Renaud Bohuslavu Reynkovi – Dagmar Halasová

(RENAUD, Suzanne. Bohuslavu Reynkovi: Dopisy 1923–1926. Zlín: Archa, 1996.)

Básně Vrány, Chvála oběti, Káva, Lípy, Klekání – Bohuslav Reynek

(RENAUD, Suzanne. Oeuvres – Dílo. Grenoble a Praha: Romarin. Les Amis de Suzanne Renaud et Bohuslav Reynek, 1995.)

Dominika Dvořáčková, roz. Volfová (*1988), narodila se v Brně, kde žije s manželem a třemi dětmi. Na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity vystudovala obory francouzský jazyk a literatura a překladatelství francouzského jazyka, na pedagogické fakultě sociální pedagogiku. Věnovala se práci s umírajícími a se schizofreniky.

Napoleonovi vojáci před Olomoucí

Jiří Fiala – Harald Skala

Zdrcující porážka protinapoleonské koalice v bitvě tří císařů – francouzského Napoleona I., rakouského Františka I. a ruského cara Alexandra I. u Slavkova dne 2. prosince 1805 přivedla za ustupujícími ruskými jednotkami k Olomouci oddíl asi 50 Francouzů, jejichž parlamentáři požadovali, aby jim pevnost otevřela brány, byli však odmítnuti.

K obléhání Olomouce, obsazené tehdy asi 10 000 vojáků, nedošlo, neboť Napoleon si zajistil výsledky slavkovské bitvy bratislavským mírem z 26. prosince 1805 a během ledna 1806 francouzská vojska Moravu opustila. Olomoucký sedlářský mistr Josef Leitmetzer na to téma píše ve svých pamětech (cit. překlad Josefa Prucka, Olomouc 2001, s. 50, 29–30):

„V důsledku válečných událostí v září roku 1805 se pevnostní posádka opět zmenšila tak, že ve městě zůstal pouze jeden batalion [prapor] pěchoty a jedna kompanie [rota] dělostřelectva. Protože vojsko nemohlo pokrýt všechny obvyklé stráže, bylo na žádost pevnostního velitele guberniálním dekretem nařízeno, aby hlídky u Hradské, Terežské a Rohelské brány byly počínaje 14. zářím obsazovány měštanským ozbrojeným sborem v počtu 55 mužů denně. Měštanské hlídky střídaly vojsko a takto konaly svou vlasteneckou povinnost do 19. října toho roku. [...]

Dne 17. listopadu přibylí do našeho města císařští manželé (František I. a Marie Tereza Neapolsko-Sicilská) s vojenským doprovodem a ubytovali se v arcibiskupské rezidenci. Současně sem přesídlila dvorní válečná rada a některá ministerstva. Dne 27. listopadu přitáhl k městu s početným vojskem, čítajícím na 14 tisíc mužů, také ruský car Alexandr I. [...]

Francouzi se tehdy (po bitvě u Slavkova) přihnali až k Prostějovu a v počtu padesáti mužů se objevili i u Olomouce. Dva důstojníci s trubačem stanuli před Terežskou

bránou a žádali, aby byli vpuštěni k veliteli pevnosti. To vše se také stalo. Brána byla otevřena, Francouzům zavázány oči a v doprovodu našich stráží vedeni k baronu Fröhlichovi. Jejich rozmluva s velitelem netrvala dlouho. Nato byli opět se zavázanýma očima touž cestou propuštěni.“

Tato nadmíru stručná líčení jsme se pokusili doplnit o další údaje. Východiskem nám bude konstatování, že manžel české a uherské královny Marie Terezie a v letech 1745–1765 římskoněmecký císař František Štěpán I. Lotrinský podnítil nemálo svých krajanů, aby hledali uplatnění v císařsko-královské armádě. Jejich biografie sestavil a publikoval generál v. v. Francouzské republiky Alain Petiot a vojenský historik ve dvousvazkovém díle *Les Lorrains et les Habsbourg (Lotrinčané a Habsburkové)*, Aix-en-Provence, 2014. Na straně 517 druhého dílu je otištěna stručná biografie důstojníka císařsko-královské armády Josepha de Saint-Privé, narozeného 10. října 1744 v Charmes v Lotrinsku (na severovýchodě Francie), jenž vstoupil 26. července do c. k. pěchotního pluku č. 1 „Kaiser“, 12. prosince 1757 byl povýšen do hodnosti podporučíka a 16. prosince 1761 do hodnosti poručíka, 30. dubna 1766 byl přeložen k pěchotnímu pluku č. 34 1766 byl přeložen k pěchotnímu pluku č. 1 „Siskowitz“. Další informace o vojenské kariéře Josepha de Saint-Privé nalzáme též v monografii Gustava Amona von Treuenfest *Geschichte des kaiserlichen und königlichen Kärnthnerischen Infanterie-Regimentes Feldmarschall Graf von Khevenhüller Nr. 7 (Dějiny císařského a královského korutanského pěchotního pluku polního maršálka hraběte von Khevenhüller č. 7)*, Wien 1891, na s. X–XXIV. Joseph de Saint-Privé je tu uváděn mezi důstojníky pluku č. 7 v letech 1769–1776 v hodnosti nadporučíka, v letech 1777–1781 v hodnosti kapitánporučíka (povýšen 1. prosince 1776) a v letech 1782–1800 v hodnosti hejtmana (povýšen 9. listopadu 1781).

Během roku 1805 se pěchotní pluk č. 7, jehož garnizována se nacházela v Olomouci a Lipníku nad Bečvou, podílel na válečných střetnutích rakouského arcivévody Karla s francouzským maršálem André Massénou v severní Itálii, bitvy u Slavkova se tedy nezúčastnil. Nicméně ve výše zmíněné monografii G. Amona von Treuenfest se na straně 470 dočítáme: „1. září (1805) byla v Olomouci zformována záložní divize pod velením hejtmanů St. Privé a von Mathlin, jež koncem roku čítala ve svých řadách 1 500 mužů. Při postupu francouzské armády odpochovala tato divize do Haliče, ale po uzavření příměří byla opět povolána do Olomouce.“ Zmíněný hejtman von Mathlin, přesněji Claus Claudius Mathelin de La Hess, byl po mnoho let spolubojovníkem hejtmana Josepha de Saint-Privé v pěchotním pluku č. 7 – podle G. Amona von Treuenfest (s. XI–XXI) zde sloužil v letech 1769–1772 v hodnosti praporčíka, v letech 1770–1779 v hodnosti podporučíka, v letech 1770–1789 v hodnosti nadporučíka, v letech 1790–1792 v hodnosti kapitánporučíka a roku 1793 byl povýšen na hejtmana. Podle laskavého sdělení Alaina Petiota byl Claus Claudius Mathelin de La Hesse jedním z pánů na Isle-de-La-Hesse, tj. na panství a zámku poblíž města Bastogne v provincii Luxembourg (tehdy rakouské Nizozemí, nyní Belgie).

Pro další osudy Josepha de Saint-Privé není bez významu okolnost, že majitelem (tj. titulárním velitelem) pěchotního pluku č. 7 byl v letech 1774–1781 polní podmaršálek Franz Xaver von Harrach zu Rohrau, mj. majitel panství a zámku Kunín (dříve Kunvald) na Novojičínsku. Jeho jediná dcera Marie Walburga, provdaná za Klementa Aloise hraběte von Truchsess-Waldburg-Zeil, zřídila po krachu svého manželství v Kuníně kolem roku 1792 vynikající výchovný ústav, jehož žákem byl mimo jiné historik a politik František Palacký. To byla zřejmě příčina, proč se hejtman Joseph de Saint Privé, jemuž se v manželství uzavřeném kolem roku 1775 s blíže neznámou Catharinou, narodili v letech tři synové (Heinrich, Friedrich a Christian) a čtyři dcery (Josepha, Ernestina, Sophia Francisca a Antonia), rozhodl trávit svou penzi v Lipníku nad Bečvou a připojit se k družině přátel osvětlené hraběnky Marie Walburgy

Hejtman Joseph de Saint-Privé, anonymní olejomalba. V soukromém majetku.

Podpis a pečeť nadporučíka Josepha de Saint-Privé na lustrační listině. Österreichischer Staatsarchiv – Kriegsarchiv Wien.
Foto: Jaroslav Zezulčík.

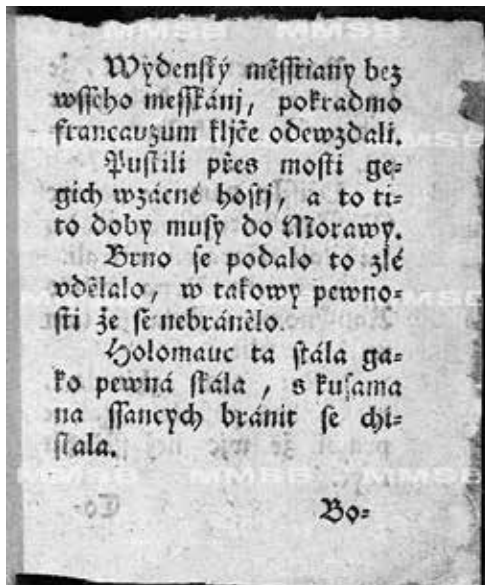
hraběnky von Truchsess-Waldburg-Zeil. Podle zjištění Jaroslava Zezulčíka, kastelána zámku v Kuníně na Novojičínsku, jenž prozkoumal relevantní matriky, zemřel v Lipniku nad Bečvou, a to v domě čp. 322, Joseph de Saint-Privé, penzionovaný polní strážmistr (Obristwachmeister), 21. ledna 1815 na vodnatelnost.

V portrétní galerii důstojníků pěchotního pluku č. 7 umístěné v kunínském zámku se patrně nalézá též portrét hejtmana Josepha de Saint-Privé. Tato galerie portrétů, čítající původně snad 35 vyobrazení, vznikla krátce po roce 1774, do dnešní doby se jich dochovalo 29. Poněvadž však tato vyobrazení nejsou až na tři portréty opatřena jmény, nelze říci, který z anonymních portrétů zpodobuje hejtmana J. de Saint-Privé. Jiný portrét tohoto Lotrinčana, jenž zde reprodukuje, se dochoval díky jeho žijícím potomkům. (Děkujeme Jaroslavu Zezulčíkovi za laskavý souhlas s využitím jeho genealogických studií a s reprodukcí uvedeného portrétu.)

Vraťme se nyní k Olomouci roku 1805, a to k jejímu tehdejšímu pevnostnímu veliteli v letech 1803–1809, polnímu

podmaršálkovi Michaelu svobodnému pánu von Fröhlich. Byla to poslední vojenská funkce onoho roku již pětadesátiletého válečníka, jenž prošel řadou bojišť na Balkáně, v Německu i v Itálii. Zde v přístavním městě Ancona, které 12. listopadu 1799 von Fröhlich dobyl za spoluúčasti ruské flotily z francouzských rukou, se von Fröhlich údajně dopustil urážky ruské vlajky vyvěšené na zdejším molu, kterou podle stížnosti ruského admirála Fjodora Fjodoroviče Ušakova vlastnoručně strhl a hodil do výkalů. Byl poté krátce vězněn na brněnském Špilberku, kde ale bylo o něj dokonale pečováno, večer dokonce navštěvoval své přátele ve městě. Co konkrétně sdělil polní podmaršálek von Fröhlich v Olomouci francouzským parlamentářům, se už nedozvíme, ale patrně smysl jeho slov byl týž jako v odpovědi francouzské gardy u Waterloo na výzvu, aby se vzdala. Svou penzi trávil polní podmaršálek Michael von Fröhlich v Opavě, kde 25. dubna 1814 zemřel.

Hrdý odpor Olomouce vůči Napoleonově armádě ztvárnil neznámý autor kramářské písně *Nový marš pro obveselení mysle na světlo vydany*, uchované ve fondech Etnologického

Titulní strana a 5. strana tisku kramářské písně *Nový marš pro obveselení mysle na světlo vydany*. Knihovna Etnologického ústavu Akademie věd České republiky v Praze, sign. KT XXXVI 85.

Nápěv kramářské písně *Nový marš pro obveselení mysle na světlo vydání*. Sběr Jaroslava Bradáče. Knihovna Etnologického ústavu Akademie věd České republiky v Praze, sign. KT XXXVI 85.

ústavu Akademie věd ČR v Praze (jejich prvních veršů využil Václav Hanka k fabrikaci písně *Poděbradská*, údajně pocházející z dob vlády krále Jiřího z Poděbrad, a aspirující na moravskou národní hymnu). Skladba se hlásí do roku 1805, soudě však podle „věštbý“ („strojí se na tebe perský, moškvanský král“) mohla vzniknout teprve roku 1814.

„Moravo, Moravo, Moravěnko milá, / jak z tebe pochází chasa roztomilá! // Chasa roztomilá, poslušná, náchylná, / proti Francouzovi bojovati silná. // Ej ty koně vraný musej do Mandavy¹, kdo na něm pojede? Synáček z Moravy. // Synáček z Moravy musí bojovati, dost mnohá matička musí zaplakati. // Jak by neplakala a nenaříkala, když toho synáčka těžko vychovala. // Zelený dragouni, kde ste se poděli, / jak byste jak živi v Moravě nebyli! // Latuři,² ulání,³ kde ste se poděli, / jak byste jak živi v Moravě nebyli! // Císarský kyrysari, uherský husari / vytáhnou palaše, křičeji z kuráže: // Basam terntete erdek francous lelky, / erdekta pokolva hizum terentete!⁴ // Budem vás sekati, hlavy vám roubati, / to od naší šavle budete padati! // Budete utikat, kvaltem pospíchat, / až do vaší země budete mašírovat! // Vídenský měšťani bez všeho meškání / pokradmo Francouzům klíče odevzdali. // Pustili přes mosty jejich vzácné hosty / a ti tito doby musí do Moravy.⁵ // Brno se poddalo, to zlé udělalo, / v takový pevnosti že se nebránilo. // Holomouc, ta stála jako pevná skála, / s kusama na šancích⁶ bránit se chystala. // Bonapart to věděl, že by tam vydržel, / dobejvat netroufal, rač k Brnu coufal. // Přišlo nám na pomoc Moškvanu tuze

moc, / škodu nadělali, Moravu vyžrali. // Nedaleko Brna blízko Rousínova / stala se tam velká patálie. // Lidu tam zhytnulo, Moškvanu zůstalo, / jak se praví, že víc než šedesát tisíc. // To slavkovské město obleženo všecko, / a to od Francouze zrabováno všecko. // Když tam rabovali, Brandsteyer⁷ sebrali, / a to ve dne v noci a pořád tak dělali. // Sedláci sebrali a se radovali, / že tuto příhodu budou mít svobodu. // To jest ta svoboda seslaná od Boha, / vaše koně, vozy volajou ach, Bože! / Pokoj se udělal, v Prešpurku dokonal,⁸ Te Deum laudamus,⁹ že se tam nedostal. // Počkej, Bonaparte, všaks ještě nevyhrál, / stroj se na tebe perský, moškvanský král! // Nebudeš císařem ani žádným králem, strunka se přetáhne, až na věky AMEN.“

- 1 Město Mantova v severní Itálii, 2. února 1797 zde kapitulovala před francouzskou armádou rakouská posádka pod velením rakouského polního maršálka Dagoberta Siegmunda hraběte von Wurmser.
- 2 Příslušníci dragounského pluku č. 14, jehož majitelem byl Maximilian hrabě Baillet de Latour, rodem z Lucemburska.
- 3 Hulání, lehká polská jízda.
- 4 Zkomolené maďarské kletby, původně snad: „Baszom az ördög teremtett téged, francia lelkek, / a pokol ördögéből hiszek teremtett!“ – „Na hovno ďábel vás stvořil, francouzské duše, / ďábel pro peklo vás věru stvořil!“ (Za objasnění těchto kleteb děkujeme Tamási Vissimu.)
- 5 13. listopadu 1805 se rakouský polní podmaršálek Karel kníže Auersperg dal oklamat francouzskými maršály Joachimem Muratem a Jeanem Lannesem, kteří předstírali uzavření míru mezi Rakouskem a Franci a bez boje jim vydali Tábořský most přes Dunaj.
- 6 S děly na opevnění.
- 7 Výpalné, platba za příslib, že město nebude vypáleno.
- 8 Mír uzavřený 26. prosince 1805 v Bratislavě (Prešpurku).
- 9 Děkovný církevní chorál *Tebe, Bože, chválíme*.

Ukončení koaličních válek s revoluční a napoleonskou Francií komentuje olomoucký sedlářský mistr Josef Leitmetzer ve svých memoárech následovně (s. 38–39):

„Na podzim roku 1815 sem přišlo mnoho zajatců. Neobyčejnou událostí bylo, když přicestovalo – pod vojenským dohledem – devět generálů takzvaného neapolského regimentu, kteří byli zajati u Drážďan zároveň s padesáti jinými důstojníky, třemi kapitány, jedním nadporučíkem a dvěma adjutanty; celkem 70 osob nepočítaje v to jejich služebnictvo. Ti všichni se ubytovali po různých měšťanských domech a vyčkávali na vyšší rozhodnutí, aby se mohli vrátit do vlasti. Když byli potom po několika týdnech propuštěni,

uspořádali na rozloučenou s místním měšťanstvem, s nímž za tu dobu navázali přátelské styky, velký bál v domě číslo popisné 404 [v nynější Riegrově ulici č. 5], na nějž byli pozváni také přední důstojníci místní posádky a sboru ostrořelců včetně manželek a dcer.

Vzniká tak otázka, o jaký pluk (regiment) se jednalo. Francouzský maršál Joachim-Napoléon Murat, Napoleonův švagr (oženil se s jeho nejmladší sestrou Carolinou), se v roce 1808 stal z Napoleonovy vůle neapolským a sicilským králem jako Joachim I. Téhož roku začal budovat neapolskou armádu – kromě několika gardových jednotek vytvořil ze dvou stávajících neapolských pěších pluků devět nových pluků nesoucích jména „Rex“ (č. 1),

„Regina“ (č. 2), „Real“ (č. 3) atd. Mezi roky 1808–1813 založil pak ještě čtyři lehké pěší pluky, pluk švališerů (lehké jízdy) a jízdních myslivců. Svou jízdou se výrazně zasloužil o Napoleonovo vítězství v bitvě u Drážďan ve dnech 26.–27. srpna 1813. Zda v Olomouci internovaní zajatci „neapolského regimentu“ padli do rakouského zajetí při této bitvě, nebo při pozdějších, pro francouzského císaře Napoleona I. již neúspěšných válečných operacích, říci nemůžeme, aniž bychom věděli, kolik z těch zajatců bylo národnosti francouzské a kolik italské. Na vídeňském kongresu se vítězné mocnosti dohodly na vrácení Neapolského a Sicilského království do rukou jejich původního, Napoleonem sesazeného panovníka Ferdinanda IV. Neapolského. Muratovo úsilí o opětné získání ztraceného trůnu skončilo jeho porážkou v neapolské válce a v povstání v Kalábrii a jeho život ukončily kulky popravčí čtyř v Castello di Pizzo v Kalábrii, pohřben byl na hřbitově Père Lachaise v Paříži.

Jiří Fiala (*1944) je emeritním profesorem Univerzity Palackého v Olomouci. Ve své publikační činnosti se orientuje na dějiny české literatury 18. a 19. století, folkloristiku a historii města Olomouce.

jiri.fiala@upol.cz

Harald Skala (*1935) absolvoval Vyšší průmyslovou školu strojnickou v Chrudimi, nato pracoval jako inženýr, po emigraci do SRN v roce 1969 byl do roku 1991 zaměstnán u firmy Siemens v Hanau v Hesensku. Zabývá se vojenskými dějinami habsburské říše, zejména historií slezských válek.

Diwie@t-online.de

Francouzský dragoun namalovaný Hippolitem Belangé.
Zdroj: Wikimedia Commons, volné dílo.

Jan Čep: mezi Hanou a Francií

Martina Hetclová

Jan Čep, český spisovatel, překladatel a esejista, se narodil na Haně, ve vesnici Myslechovice (dnes součást města Litovel) poslední den roku 1902. Byl nejstarší z deseti dětí, z nichž ovšem tři zemřely ještě v útlém věku; dospělosti se kromě Jana dožili ještě dva chlapci a čtyři dívky. Velmi úzký vztah pojil Čepa zejména s mladším bratrem Václavem (1908–1985), který se později rovněž věnoval literatuře coby středoškolský profesor a překladatel. (Oba bratři společně přeložili román Henriho Pourrata *Kašpar z hor*.)

Navzdory skromným poměrům, zkomplikovaným navíc i otcovým odchodem na frontu 1. světové války, se Čepovi i jeho sourozencům dostalo na svou dobu nadprůměrného vzdělání. Po maturitě na reálném gymnáziu v Litovli, kde patřil k nejlepším studentům, odešel Jan Čep do Prahy a nastoupil na Karlovu univerzitu studovat češtinu, francouzštinu a angličtinu.

Během vysokoškolských studií (která ovšem měla zůstat nedokončena) Jan Čep postupně objevoval kulturní život v hlavním městě a snažil se proniknout do literárních kruhů. Už od posledního ročníku na gymnáziu publikoval v časopisech drobné prózy a přispíval do kulturních rubrik; na jaře 1924 byla na pokračování otiskována jeho reportáž z cesty do Anglie, kterou podnikl v rámci univerzitního stipendia. Rovněž se seznámil s významnými osobnostmi literárního života – Františkem Halasem (1901–1949), Jaroslavem Durychem (1886–1962) či nakladatelem Ladislavem Kuncířem (1890–1974) – blízká přátelství navázal se svými vrstevníky Aloysem Skoumalem (1904–1988) a Bedřichem Fučíkem (1900–1984).

V Praze, kde vystřídal značné množství různých adres, Čep nikdy trvale nezakotvil. Rodná Haná a zejména rodná vesnice pro něj natrvalo zůstaly útočištěm, do něhož se rád vracel. Pravidelně zde trávil prázdniny

Portrétní fotografie Jana Čepa, asi 30. léta 20. století. Zdroj: archiv Bernarda Michela. Repro: Jan Zatloukal.

i dovolenou, v Myslechovicích a blízkém okolí prožil také traumatizující období 2. světové války. O úzkém vztahu Čepa k venkovu a rodnému kraji svědčí rovněž to, že většina jeho próz je situována na vesnici. Třebaže téměř nikdy nezmiňuje konkrétní lokace a popisy krajiny jsou víceméně obecné, je nasnadě, že autor píše o kraji, který důvěrně zná a s nímž jej pojí hluboký vztah.

„*Má před sebou kus krajiny vyhloubené jako dlaň, se zdviženou obrubou pahorků na obzoru, zprotínané řadami stromů podle cest. Vesnice se vrství terasovitě pod kostelem, který nepozbyl opevněného vzezření, a vlevo uprostřed polí, v proláklince okolo rybníčku, se šedají střechy jiné vsi.*“ (Letnice)

Svou první sbírku povídek vydal Jan Čep před Vánocemi roku 1926. Nesla název *Dvoji domov*, titul, který víc než výmluvně charakterizuje celý autorův budoucí život. V následujících letech Čep pravidelně publikoval další povídkové soubory, např. *Vigilie* (1928), *Letnice* (1932), *Děravý plášť* (1934), v roce 1935 pak získal cenu nakladatelství Melantrich za svůj jediný román, *Hranice stínu*.

Ještě před publikací *Dvojiho domova* ovšem došlo k pro Čepa mimořádně důležitému setkání. Svým přítelem Albertem Vyskočilem (1890–1966) byl doporučen jako překladatel k Josefu Florianovi (1878–1941).

Florian byl významnou osobností duchovně orientované literatury a ve svém rodišti ve Staré Říši na Vysočině založil vydavatelství Dobré dílo, kde publikoval především francouzské spirituální autory – pro české prostředí tak objevil například dílo Léona Bloye (1846–1917) – a svým dílem se významně zasloužil o obnovu katolické literární tradice v Čechách.

Jan Čep strávil ve Staré Říši deset měsíců, od září 1926 do června následujícího roku, podílel se na chodu vydavatelství, překládal. Byl to právě Josef Florian, kdo stál za zrodem Čepovy frankofilie a kdo v něm probudil zájem o francouzskou spirituální literaturu, když jej seznámil s díly Paula Claudela (1969–1955), Georgese Bernanose (1889–1948), Alain-Fourniera (1886–1914) či Henriho Pourrata (1887–1959). Bernanose Jan Čep ve Francii několikrát osobně navštívil, stejně jako Pourrata, s nímž navázal blízké přátelství.

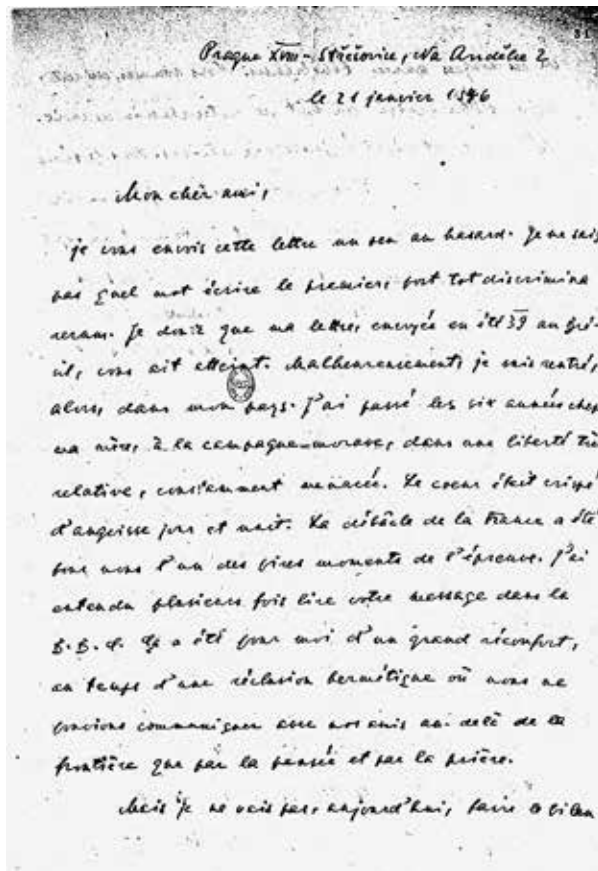
Kvůli pobytu u Floriana přerušil Jan Čep svá vysoká školská studia, která po návratu do Prahy už znovu neobnovil. Díky Bedřichu Fučíkovi získal v roce 1928 místo překladatele v nakladatelství Melantrich, pro které pracoval následujících deset let – přeložil zde například Bernanosův román *Deník venkovského faráře*.

Na podzim roku 1928 se rovněž uskutečnila Čepova první cesta do Francie. Josef Florian jej doporučil několika svým přátelům a známým, kterým měl Čep doručit Florianovy knihy. Poprvé se tak Čep osobně setkal nejen s Georgesem Bernanosem, ale například také s Georgesem Rouzetem (1903–1967), milovníkem a znalcem francouzské spirituální literatury. Právě Rouzet se pro Čepa stal jedním ze zásadních prostředníků v objevování francouzské kultury – seznámil jej se svými přáteli z literárních kruhů, dával mu tipy na zajímavé knihy a články. (Výbor z korespondence Jana Čepa a jeho přátel, např. Pourrata, Rouzeta či Bernanose, byl vydán pod názvem *Francouzští přátelé Jana Čepa*.)

Během třicátých let se Jan Čep do Francie vrátil ještě čtyřikrát, nejčastěji zde trávil prázdniny a dovolenou. Navštěvoval poutní místa, pobýval u svého přítele Henriho Pourrata. Naposledy odjel na dovolenou do Francie v létě

1939 na přímé Pourratovo pozvání: „*Můžete pracovat jenom v ovzduší svobody. Náš dům je vaším domovem.*“ Tentokrát se však Čep ještě rozhodl k návratu do vlasti – do Prahy přijel 31. srpna, den před vypuknutím druhé světové války.

Šest válečných let strávil v rodné vesnici. Navzdory traumatizující a tísnivé atmosféře se nadále věnoval literatuře – psal eseje, překládal a vydal také dvě knihy povídek, *Tvář pod pavučinou* (1941) a *Listky z alba* (1944). Konec

Úvodní list dopisu francouzskému spisovateli G. Bernanosovi.
Zdroj: BNF. Repro: Jan Zatloukal.

války a následující krátké období svobody prožíval Jan Čep se smíšenými pocity a jeho obavy z budoucnosti se opravdu naplnily – od návratu z konference v Římě v roce 1947 se o něj zajímala StB, byl mu zamítnut studijní pobyt v Anglii, byl nucen přerušit styky se svými francouzskými známými v Praze. V srpnu 1948 využil léčebný pobyt ve Františkových Lázních jako vhodnou záminku a rozhodl se k emigraci. V noci 15. srpna, s jedinou aktovkou a pěšky, přešel hranici do Bavorska:

„V poslední chvíli se mne zmocnila panika. Musel do mne strčit (převaděč, pozn.) nebo takřka násilím přinutit, abych se rozhodl překonat ten prázdný prostor před sebou a abych se pokusil běžet (...) ale neměl jsem skutečně strach, neměl jsem na to čas.“

Díky svým přátelům se Čep brzy dostal do Paříže, ale jen velmi obtížně zde hledal uplatnění. Psal články do deníku *Le Monde*, krátce spolupracoval také s vojenskou organizací. V roce 1951 nakonec získal místo v české redakci Rádia Svobodná Evropa v Mnichově, kam na následující čtyři roky přesídlil. Pro rádio psal eseje, meditace, kulturní zamyšlení, později také připravoval pravidelný program „Kniha týdne“ – edice těchto literárních příspěvků byla v roce 2016 vydána Centrem pro studium demokracie a kultury, další Čepovy eseje vyšly tamtéž pod názvem *Meditace* v roce 2019.

Pobyt v Mnichově ovšem nebyl pro Čepa trvale udržitelný, zejména proto, že se v únoru 1954 oženil s Primerose Du Bos (1919–1985), dcerou významného spisovatele a kritika Charlese Du Bos (1882–1939), a o rok později se manželům narodila dvojčata, Klára a Jan. Čep se tedy vrátil natrvalo do Paříže a Francie se stala definitivně jeho druhou vlastí:

„Celá Francie se stala mou druhou vlastí už od mé první návštěvy v roce 1928; vlastní v záloze, která se na tu první vrstvila a s ní se prostupovala. (...) Nyní je vztah mezi mými dvěma vlastmi – tou, ve které jsem se narodil, a tou, kterou jsem za svou přijal – obrácený; ta první se teď stala krajinou snu, ale zároveň nezczitelným útočištěm. A její hlínu nosím neustále na svých podrážkách.“

Počátkem šedesátých let oslavil Jan Čep šedesáté narozeniny a při této příležitosti obdržel od papeže Jana XXIII. Řád sv. Silvestra. Díky politickému uvolnění v Československu obnovil alespoň písemné styky se svými přáteli, v roce 1964 se ve Vídni po šestnáctiletém odloučení osobně setkal se sestrou Žofií (1914–1980).

V téže době se u Čepa začaly objevovat příznaky vážného onemocnění; začátkem léta 1966 jej postihla mozková mrtvice, po níž zůstal zčásti invalidní. V tomto stavu se po dvaceti letech setkal s bratrem Václavem či s manželí Fučíkovými, kteří jej přijeli do Francie navštívit. Probihající pražské jaro rovněž umožnilo vydat v Československu několik jeho překladů a povídkových souborů, dcera Klára dokonce Československo osobně navštívila.

Sám Jan Čep se však do své rodné země již nikdy nepodíval. Zemřel 25. ledna 1974 v Paříži, ve věku jednadšedesáti let.

Martina Hetclová (*1995), vystudovala českou a francouzskou filologii na Filozofické fakultě UPOL. Zajímá se o historii česko-francouzských vztahů v literatuře, v současné době působí ve školství.

martina.hetcl@seznam.cz

Znalec osudu generála Lafayettea.

Střípky ze vzpomínek na mého otce Josefa Hradeckého

Marcel Hradecký

Roku 2019 věnoval Marcel Hradecký rozsáhlou a cennou Lafayettevskou pozůstalost po svém otci Státnímu okresnímu archivu v Olomouci, kde je k dispozici dalším badatelům. Marcel Hradecký nabídl našemu magazínu své vzpomínky na otce, který byl vynikajícím odborníkem na osobnost generála Lafayettea.

S rodiči jsem jako chlapec často jezdil na výlety do hor. Jednou, bylo to kolem roku 1963, mě vzal otec na zvláštní cestu. Vyrazili jsme sami dva na Rýmařovsko, cílem byla obec Ryžoviště. Tenkrát vypadala neutěšeně řada obcí v podhůří Nízkého Jeseníku. I když od poválečné výměny obyvatelstva uběhlo skoro 20 let, mnoho domů i v Ryžovišti bylo zanedbaných. Nedaleko kostela jsme našli rozložitou barokní budovu. V zašedlé částečně oprýskané fasádě bývalého fojtství byla zasazená kamenná deska. Ve vytesaném německém nápisu se několikrát opakovalo jméno Lafayette.

Zůstali jsme stát nedaleko hlavních vstupních vrat a otec mi vyprávěl dobrodružnou historku. Francouzský generál Lafayette jako mladý muž pomáhal Američanům ve válce za nezávislost. Byl aristokrat, přesto v době Francouzské revoluce prosazoval deklaraci práv občana a člověka. Během války, když proti revoluční Francii vystoupily evropské monarchie, padl do zajetí. Jako nebezpečného odpůrce absolutismu ho nechal rakouský císař uvěznit v Olomoucké pevnosti. Jednoho dne při povolené vyjížděce do okolí města došlo k šarvátkě. S pomocí přátel z ciziny přemohli strážce. Generálovi se podařilo uprchnout. Vyrazil na sever a bohužel zabloudil. V obci Braunseifen, jak se dříve Ryžoviště jmenovalo, vesničané podivného cizince popalili.

Vešli jsme pootevřenými vraty do potemnělé chodby s řadou dveří se starobylým kováním. Ovanul nás zatuchlý

Ing. Josef Hradecký
(1919–1992).

Zdroj: archiv autora.

vzduch. Po schodišti z patra právě scházela starší paní v hubertusu a holínkách. Po krátké rozmluvě se ukázalo, že paní se o tuto budovu stará. Velmi ochotně nám odemkla jedny dveře a mohli jsme s otcem vstoupit do klenuté místnosti s prkennou podlahou. Světnice byla úplně prázdná, ve dvou oknech byly vsazené ozdobné mříže. Tady před více než sto padesáti lety údajně generála drželi, než si ho převzala eskorta z hradu Sovinec.

Tak jsem se prvně setkal se jménem Lafayette. Životní osudy této významné osobnosti se staly předmětem dlouhodobého zájmu mého otce. Josef Hradecký nebyl profesionálním historikem, vystudoval vysokou školu ekonomickou. Kdysi našel zmínku o nezdařeném Lafayetteově romantickém útěku z olomouckého vězení a začal se více zajímat o generálův nedobrovolný pobyt v Olomouci. Dalším impulzem k postupnému rozšiřování jeho zájmu se stal osud pamětní desky, která byla za první republiky umístěna na bývalé Jezuitské koleji a později zmizela. Postupně vyhledal některé z olomouckých regionálních historiků a hledal prameny informací. Setkal se též s Karlem Lenhartem, autorem zmizelé pamětní desky a sochařem Juliem Pelikánem, který vytvořil v meziválečném období lafayettevskou medaili.

Mnoho svého volného času věnoval můj otec bez jakékoliv oficiální podpory získávání a studiu obtížně dostupných materiálů. Bádání o životě generála Lafayettea

v kontextu doby, ve které žil, se pro mého otce stalo koníčkem. Bylo to hobby, jako když někdo sbírá známky nebo chodí na ryby. V době „předinternetové“ to byly dlouhé hodiny, které můj otec trávil nad knihami a při zpracování výpisků, protože nebyly k dispozici kopírky a skenování. Jazykové znalosti mu pomohly ve studiu literatury a archivních pramenů. Získával informace a kontakty korespondencí s odborníky z Rakouska, USA a zejména z Francie. V socialistickém Československu bylo toto téma neaktuální, ba přímo nežádoucí.

Do lafayettovské tematiky otec postupně zapojoval mého bratra a mě. Pomáhali jsme mu občas něco zjistit, něco vyfotografovat, něco zařídit. Bezděky jsem se tak začal mírně orientovat v tom, čím se otec zabývá. Šíře a hloubka jeho znalostí se zvyšovala. Množství dopisů zejména z ciziny, které k nám domů pošta doručovala, odráželo rostoucí rozsah jeho kontaktů. Mezi nimi byla korespondence s vlivnými osobnostmi, jako byl třeba André Maurois, bývalý francouzský ministr kultury a autor románového životopisu paní Adrienne de La Fayette, generálovy manželky.

Nejzajímavější a téměř přátelský vztah navázal můj otec s Reném de Chambrun, posledním přímým potomkem generála Lafayettea. Všichni generálovi potomci získali automaticky k francouzskému také americké občanství, což platilo i v případě Reného de Chambrun. Tento význačný právník působil na vysokých soudních místech v Paříži a New Yorku. Na zámku Lagrange uchovával památky na svého slavného předka včetně rozsáhlého, z části neprobádaného, archivu. René de Chambrun si vždy několikrát do roka našel čas na osobní dopis Josefu Hradeckému do Československa.

Koncem roku 1966 připravovala francouzská filmová společnost o Lafayetteovi dokument, který se natáčel na řadě míst v Evropě a Americe. Nebylo náhodou, že pro olomouckou epizodu si režisér Michel Clerc vyžádal osobní účast odborného poradce Josefa Hradeckého. Filmaři z Francie skutečně do Olomouce v únoru 1967 přijeli a v ulicích města natáčeli. Poslední večer před odjezdem

zašli s mým otcem na večeri stylově na roh Lafayetteovy ulice do Hanácké restaurace. Chtěli vyzkoušet některou krajovou specialitu. Otec později rád vyprávěl, že Francouzi, ti milovníci nejrůznějších sýrů, se přinesených tvarůžků ani nedotkli. S úsměvem jen utrousili, že něco takového snad není možné jíst. Přesto si z Olomouce odváželi jen dobré dojmy. Jejich snímek však diváci v Československu bohužel nikdy neměli možnost spatřit.

Nastalo období postupného uvolňování mezinárodních vztahů, když v roce 1967 obdržel můj otec osobní pozvání Reného de Chambrun k návštěvě zámku Lagrange. V době, kdy se Československou pomalu otvíralo Evropě, můj otec po velkém zdůvodňování úřadům získal povolení ke krátkodobé soukromé cestě do Francie. Začal s přípravou cesty a přemýšlel o tom, jaký dárek by měl na Lafayetteův zámek přivést. Vypravil se do Olomouce, do bývalé Jezuitské koleje, do míst ve kterých s generálem sdílela vězení jeho žena, paní Adrienne. V 60. letech byl objekt sídlem vojenského archivu. Tehdejší náčelník kupodivu otce přijal a cestou po chodbě mu ukázal v koutě odložené prohnilé staré dveře. Dohodli se, že si z nich může otec vzít původní kování.

V Paříži čekalo na mého otce auto a řidič ho odvezl až na Lagrange. Tam otce přivítal René de Chambrun s manželkou. Když otec vybalil kování z olomouckého vězení,

Osobní navštívenka generála Lafayettea. Josefu Hradeckému ji věnoval Lafayettův praprotomek René de Chambrun.
Zdroj: archiv autora.

nadšení majitele zámku bylo nepopsatelné. Na oplátku provedli mého otce nejen expozici o Lafayetteově životě, ale i celým zámek včetně historického archivu v podkrovní. V něm mohl vidět generálovu korespondenci s řadou osobností té doby, včetně listu od George Washingtona. Bylo to pro mého otce určité zadostiučinění a vrchol dlouholetého studia života generála Lafayettea. Jako památku dostal od majitele zámku původní generálovu návštěvku.

Koncem 60. let se otec snažil o zužitkování svých znalostí a sesbíraných materiálů. Námětů bylo mnoho, začalo se mluvit o přípravě propagační publikace na téma Francouzi a Morava. Zahrnovala trasu od Napoleonova Slavkova po Sovinec, kde byl za druhé světové války zajatecký tábor pro francouzské důstojníky. Pro zahraniční návštěvníky měla mít vícejazyčné mutace. Tou dobou také vznikal plán na obnovení Lafayetteovy pamětní desky v Olomouci podle ukryté sádrové kopie. Než se jí podařilo najít, z příprav sešlo. Reálnější se zdála být iniciativa tehdejšího Vlastivědného ústavu v Bruntále. Záměrem bylo zřízení malé pamětní síně v Ryžovišti. Pro tento projekt už přišla z Lagrange sbírka podkladových materiálů. S postupující „normalizací“ byly šance na uskutečnění těchto plánů prakticky nulové.

V průběhu času Josef Hradecký publikoval v různých periodikách několik článků na téma Lafayette a Olomouc. Připravoval libreto expozice v Ryžovišti a také koncipoval rozsáhlejší publikace. Bohužel, po roce 1970 nebyl zájem o další spolupráci a můj otec svou aktivitu na toto téma omezil. Korespondenční přátelství mého otce a pana de Chambrun však pokračovalo. Začátkem sedmdesátých let mě otec požádal, zda bych mohl udělat kopii kamenné desky zasazené do fasády bývalého fojtství v Ryžovišti. Bude to příspěvek do sbírek na Lagrange, který otec mínil jako poděkování za francouzské materiály pro neuskutečněnou pamětní síň v Ryžovišti.

Bylo mi to tehdy profesně blízké, tak jsem v zimě sejmul otisk desky a následně zhotovil sádrovou kopii. Po měsíční práci jsme sádrovou desku s odlehčenou vnitřní armaturou uložili do dřevěného obalu. Přivezli

Marcel Hradecký předává otcovu pozůstalost řediteli Státního okresního archivu v Olomouci. Zdroj: Martin Kučera.

jsme zásilku k odbavení. V té době byla taková soukromá zásilka do „nepřátelské“ ciziny něco tak neobvyklého, že vyvolalo úžas celníků. Nedůvěru jsme se pokusili rozptýlit zevrubným vysvětlováním a přiloženou dokumentací. Moc se nám to asi nepodařilo, protože později jsme se dověděli, že odlitek dorazil do Francie úplně rozbitý na malé kousky. Podle zahraničního dopravce došla zásilka zničená už z území Československa. Mohli jsme se jen dohadovat, jestli to byla něčí škodolibost nebo snaha obsah důkladně prověřit.

Jak se později ukázalo, tato akce se stala posledním konkrétním počinem na téma Lafayette. Josef Hradecký ani ucelený text už nezkompletoval. Rozhodl se své zájmy nasměrovat jinam. Později, když jsem v dědictví probíral otcovu rozsáhlou dokumentaci, podařilo se mi z jeho rozpracovaných textů připravit popularizující publikaci. Bylo to v roce 1995, jenže nenašel se tehdy vydavatel. Jednotlivé vybrané kapitoly upravené později vyšly jako série článků na lafayettevské téma v olomouckém regionálním tisku. Byl jsem spokojený, že aspoň takovou formou se podařilo prezentovat výsledky otcova dlouholetého studia.

Z Paříže do Prahy a Olomouce a zpět do Paříže.

K počátkům olomoucké romanistiky

Jaroslava Kašparová

Výuka francouzštiny má na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci velkou tradici a málokdo z dnešních studentů dnes ví, kdo stál po druhé světové válce u jejích začátků. Jméno Francouzky Madeleine Vokounové (1902–1989), většine z nich dnes patrně nic neříká, i když v letech 1947–1951 pravidelně zajížděla jako hostující profesorka z Prahy do Olomouce, kde se kromě univerzitní výuky věnovala osvětové přednáškové činnosti (ve spolupráci s místní sekci Aliance française) a kam zvala známé francouzské osobnosti (např. docenta Sorbonny geologa a paleontologa Jeana Cuvilliera nebo pařížského básníka Pierra Segherse) nebo organizovala pobyty českých studentů ve Francii.

Připomeňme si tedy životní příběh a profesní začátky této ženy, francouzské bohemistky, lektorky francouzštiny a filozofie působící na Karlově univerzitě v Praze a Palackého univerzitě v Olomouci, dlouholeté knihovnice Francouzského institutu, sekretářky La Revue Française de Prague, časopisu vydávaného touž institucí, překladatelky, uznávané autorky vědeckých prací a obětavé propagátorky česko-francouzských vztahů, která ovládala češtinu na velmi dobré úrovni (byla to „*connaissance approfondie de la langue tchèque*“, jak sama uváděla v životopisném profesním dotazníku).

Madeleine Jeanne Georgette Davidová se narodila v Paříži 7. října 1902, středoškolská léta strávila na lyceu v přístavním městě Le Havru (její otec François David byl zaměstnancem Komisaríátu Ministerstva námořnictva) a studia ukončila bakalářskou zkouškou v Caen. V roce 1923 zahájila studium filozofie, psychologie a sociologie na pařížské Sorbonně a zároveň studovala na pařížském Institutu slavistických studií (Institut d'Études Slaves), kde se začala zajímat o českou literaturu a jazyk. Do Prahy

přišla jako stipendistka placená československou vládou v roce 1925, aby pod vedením profesora Daniela Essertiera (1888–1931), který působil v letech 1920–1927 v pražském Francouzském institutu Ernesta Denise a vyučoval zde filozofii, pracovala na své diplomové práci; na radu Essertiera si jako téma vybrala současnou českou filozofii. Práci s názvem *Masaryk et les tendances de la philosophie tchèque contemporaine* obhájila v roce 1926 a o rok později, 1927, pak svá vysokoškolská studia ukončila diplomem d'études supérieures. Téhož roku absolvovala v Paříži licenciát a ve stejném roce obdržela ještě diplom z École Nationale des Langues orientales (Národní školy orientálních jazyků). V Paříži však nezůstala, neboť to nebyla jen česká filozofie, která ji v Praze zajímala, ale vedly ji k tomu zjevně i důvody čistě osobní: v Československu našla totiž svého životního partnera. Byl jím Ing. Karel Vokoun, za něhož se v Praze 14. 3. 1928 provdala (po svatbě užívala nejčastěji příjmení Vokoun-David nebo David-Vokounová). Ing. Vokoun pracoval na ministerstvu dopravy a je známo, že ve 30. letech 20. století publikoval na téma dopravy odborné stati (v ekonomickém časopise *Hospodářská politika* mu v roce 1936 článek *Zvrat ve vývoji vnitrozemské dopravy?* a roku 1937 pak článek *Nová organizace francouzských železnic*, inspirovaný zřejmě autorovou osobní zkušeností). Po válce měl před sebou slibnou kariéru (v roce 1945 byl jmenován kancelářímí ministra dopravy expertem mezinárodní dopravy na Ministerstvu zahraničí), z níž ovšem s největší pravděpodobností v 50. letech sešlo. Trvalé bydliště měli manželé v Praze na Ovenecké ulici č. 46, ale Madeleine si ponechala i byt v Paříži na Place du Panthéon, kam se každoročně vracovala na odpočinek v době velkých letních prázdnin a kde bezdětní manželé často, pokud to bylo možné, pobývali.

Vokounová se velice brzy zapojila do činnosti Francouzského institutu – Daniel Essertier jí v roce 1927 nabídl redakční spolupráci v časopisu *La Revue Française de Prague*, který roku 1922 založil a řídil. Madeleine pro Revue psala a překládala články z oblasti filozofie a pedagogiky (podala zde přehled českého filozofického myšlení od poloviny 19. století, psala o filozofii Masarykově, o francouzské filozofii, zejména o E. Bréhierovi, o osobě svého pražského učitele Essertiera ve vztahu ke studentům,

Lány 1926, Tomáš Garrigue Masaryk se slečnou Davidovou. Fond Ústav T. G. Masaryka I (4702). Masarykův ústav a Archiv Akademie věd ČR

o Františku Bakulem) i literatury (o Janu Gebauerovi, o Paulu Fortovi) a nevyhýbala se ani psaní jubilejních statí, portrétů významných českých osobností (např. Tomáše Bati, Josefa Dobrovského) a její jméno figuruje i pod články jiných autorů, jejichž texty přeložila do francouzštiny. Přispívala i do jiných českých a francouzských časopisů (např. *Les Nouvelles Littéraires*, *L'Europe Centrale*, *Česká mysl* aj.). Po úmrtí profesora Essertiera v roce 1931 redakční činnost v *Revue* ukončila (redakci po ní převzal kolega Jean Pasquier). Současně působila na francouzském lyceu v Praze a od roku 1937 byla lektorkou francouzštiny na filozofické fakultě Karlovy univerzity v Praze.

V Institutu Ernesta Denise se Madeleine významným způsobem zasloužila také o vybudování knihovny – její chod a fungování řídila plných deset let (1927–1937). Funkce se rozhodla vzdát koncem třicátých let, a to z toho důvodu, že správa knihovny byla časově čím dál víc náročnější vzhledem k přibývajícimu počtu knih i rostoucímu počtu badatelů a ona se chtěla více soustředit hlavně na lektorskou a vědeckou činnost. Její rozhodnutí ovlivnilo také to, že se k pracovnímu vytížení přidalo fyzické a psychické vyčerpání a dlouhodobější zdravotní problémy. 28. září 1937 se v dopise André Mazonovi svěřuje, že je ráda, že se práce v knihovně vzdala, protože náročná akvizice byla již nad její síly, zejména když do knihovny přišla obrovská zásilka knih, což byla jen část toho, co ministerstvo Institutu přislíbilo. Píše, že by neměla už chuť ani potřebnou fyzickou sílu dělat to, co po léta vykonávala.

Profesní směřování Madeleine bylo dáno již její diplomovou prací – zajímala se o dějiny současné české filozofie – zaujala ji především osobnost T. G. Masaryka a jeho filozofické myšlení. Pod názvem *Entretiens avec Masaryk*, vyšel v Paříži roku 1936 její překlad Čapkových *Hovorů s TGM* (úryvky z překladu 3. dílu *Hovorů* vyšly pod názvem *La religion de Masaryk* v *La Revue Française de Prague* v roce 1937).

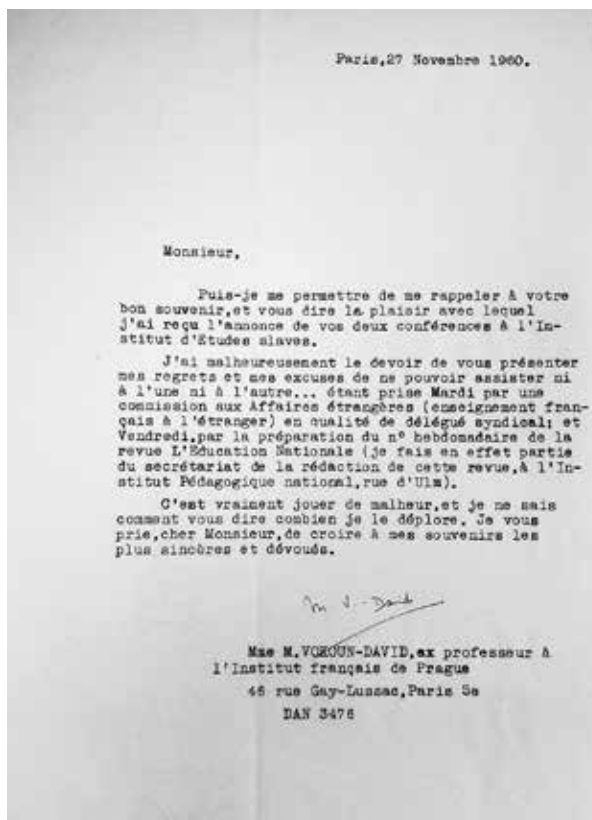
Odborně se dále zaměřovala na orientální filozofii, dějiny východních náboženství a historii starověkých civilizací. Byla žačkou a později spolupracovnicí Bedřicha

Hrozného, jehož práce překládala do francouzštiny. S Orientálním ústavem Akademie věd spolupracovala od roku 1933, nejdříve jako badatelka, o rok později už jako činná členka kulturního odboru ústavu (členství zaniklo v roce 1950). Byla v redakční radě časopisu *Archiv orientální* a na aktivitách ústavu se podílela i jako překladatelka a jazyková korektorka.

Pokud jde o její pedagogické působení na pražské Karlově univerzitě, ministerský souhlas s lektorátem francouzského jazyka získala 8. dubna 1937; jednalo se ovšem o lektorát bez nároku na honorář, jak je uvedeno v úředním jmenování (tj. „že tím nevzejde nárok na honorář ze státní pokladny“). Zároveň vedla kurzy jazyka ve Francouzském institutu v Praze (do roku 1949) a francouzštinu učila od roku 1938 také v Orientálním ústavu. Zároveň pokračovala její spolupráce s pařížským Institutem slavistických studií (jeho členkou byla již od roku 1928), uplatnila se zejména jako redaktorka publikací vydávaných Institutem (redakční podíl měla mj. i na druhém vydání *Mazonovy gramatiky českého jazyka* z roku 1931 (*Grammaire de la langue tchèque*), jak je patrné z autorova poděkování v předmluvě díla). Filozofii pak vyučovala na nově postaveném pražském Francouzském lyceu a zapojila se i do mezinárodních aktivit v tomto oboru: v roce 1934 se v Praze se účastnila jako sekretářka přednáškové sekce a redaktorka části kongresové zprávy mezinárodního filozofického kongresu.

Během války žila v Praze a i přes zákaz výuky tajně pokračovala ve své lektorské a přednáškové činnosti (v letech 1940–1944 vedla kurzy francouzštiny pořádané Klubem moderních filologů) a aktivní byla pochopitelně i vědecky.

Po válce se opět velmi brzy zapojila do činnosti Francouzského institutu: v listopadu 1945 zahájila svoji činnost literárně-filozofická sekce a Vokounová se stala jednou z vyučujících. V témže roce zažádala také o místo vyučujícího na Filozofické fakultě pražské univerzity, již ne jako jazyková lektorka, ale zájem měla o přednášky z dějin „francouzského myšlení“ ve filozofickém semináři, a to alespoň 1–2 hodiny týdně. Z korespondence s vedením fakulty

Dopis M. Vokoun-Davidové André Mazonovi. Zdroj: Archiv Institutu slavistických studií v Paříži, fond André Mazon.

vyplývá, že je přesvědčena, že k tomu má dostatečnou odbornou způsobilost a že má na víc než jen na překladové kurzy a cvičení z francouzského jazyka jako lektorka. Její žádosti však vyhověno nebylo; dějiny francouzské filozofie směla přednášet jen v rámci lektorských cvičení. Další aktivity proto rozvíjí mimo Prahu: na žádost vedení Filozofické fakulty Palackého univerzity, po doporučení profesorů brněnské univerzity romanistů Otakara Levého a Vladimíra Bubna a schválení profesorským sborem Masarykovy univerzity v Brně, byla Madeleine Vokounová výnosem z 6. března 1947 tehdejšího ministerstva školství a osvěty

jmenována na dva roky hostující profesorkou obnovené Palackého univerzity v Olomouci. Ministerstvem školství a osvěty byla pověřena konáním přednášek z francouzského jazyka a literatury s pěti hodinovou týdenní časovou dotací a vedením seminárních cvičení v témže oboru, a to v rozsahu 2 hodin týdně. Nakonec jí byly z důvodu menšího zájmu studentů povoleny pouze předměty *Les courants des idées dans la littérature française depuis l'âge classique* (3 hod. týdně, 26 studentů) a proseminář z cvičení z jazyka francouzského, do kterého se zapsalo 23 posluchačů. Zato jí byly umožněny přednášky z dějin francouzské filozofie. Na katedře olomoucké romanistiky začíná budovat s nadšením sobě vlastním francouzskou knihovnu (zde jistě uplatnila své předchozí knihovnické zkušenosti) a s vrozeným francouzským šarmem organizuje francouzské hovory se svými přáteli a kolegy z romanistiky a pravidelná přátelská profesní sezení, kterých se účastnil Josef Š. Kvapil (1904–1975), Jaromír Bělič, Jindřich Hořínek (1919–1985), prof. Antonín Zatloukal (1916–1998) anebo klasický filolog Karel Janáček (1906–1996). Martin Kučera uvádí, že se při těchto seancích „*popíjel lehký alkohol a přikusovaly mandle s rozinkami*“.

Pobyt na olomoucké univerzitě jí byl v následujících letech postupně prodlužován až do roku 1951 (v roce 1949 přestala dojíždět kvůli pracovnímu vytížení do Prahy, ale zůstala placenou zaměstnankyní Francouzského institutu). Koncem června 1950 odjela do Paříže na assyriologický kongres a je pravděpodobné, že se již nevrátila, i když oficiálně měla uzavřenou smlouvu na univerzitách v Praze i Olomouci až do roku 1951.

O jejích dalších profesních aktivitách, již ve Francii, vypovídá dopis, který Vokounová píše profesoru Jiřímu Horákovi 27. listopadu 1960 a který se dochoval v Masarykově ústavu AV ČR v Horákově osobním fondu. Prof. Horák byl v té době v Paříži, přednášel v Institutu slavistických studií a rád by se s Madeleine Vokounovou setkal. Ta se v dopise, který posílá na adresu pařížského Institutu, Horákovi omlouvá, že nemůže přijít ani na jednu jeho přednášku, protože jednou má komisi na ministerstvu

zahraničí týkající se výuky francouzštiny v cizině a podruhé redakční radu týdeníku *L'Education Nationale*. Z dokumentu tedy vyplývá, že v roce 1960 byla Vokounová již etablovaná v Paříži a působila v redakci zmíněného pedagogického týdeníku a že byla členkou Institutu Pédagogique National (za tuto činnost byla oceněna francouzskou Akademií věd).

O životě Madeleine David-Vokounové v Československu, zejména z hlediska profesního, je toho známo poměrně hodně. Kromě její vědecké práce, jež má velkou výpovědní hodnotu, se dochovalo poměrně dost archivních materiálů (její curriculum vitae, osobní spisy, které si na ni zaměstnavatelé vedli, a také profesní a přátelská korespondence). Zemřela 10. srpna 1989 v obci La Verrière nedaleko Paříže.

Výrazná osobnost Madeleine David-Vokounové se navždy zapsala do srdce a do vzpomínek těch, kteří se s ní setkali. Je jisté, že i ona si Československo oblíbila a ráda by tu určitě zůstala, pokud by jejímu působení nebránila politicky nepříznivá doba. Jak hluboko se jí vryla do paměti např. první léta jejího pražského pobytu, svědčí dopis z 9. října 1945 adresovaný André Mazonovi, v němž vzpomíná na své studentské začátky ve Francouzském institutu v Praze (čeští přátelé jí navrhuji, aby společně s nimi a paní Ripkovou, která začínala v Praze pracovat ve stejném roce jako Madeleine Davidová, dvacáté výročí jejich příchodu do Prahy). Také na olomoucké univerzitě byla velmi oblíbená a i zde měla řadu přátel, kteří ještě po letech na ni s láskou a dojetím vzpomínali (jejím studentem byl mj. i univerzitní profesor Jirí Látal).

Jaroslava Kašparová (*1952), absolventka olomoucké univerzity, emeritní pracovnice Knihovny Národního muzea v Praze, se ve své odborné činnosti zabývá dějinami kulturních vztahů románských a českých zemí v 16.–20. století, knižní kulturou románských zemí, otázkami bibliofilství, knižní vlastnické proveniencí a čtenářské recepcí.

jaroslava.kasparova@seznam.cz

Molière je klasika, nadchl mě Malý princ a Nedotknutelní, říká ředitel Moravského divadla Gerneš

Moravské divadlo Olomouc letos připravilo pro své diváky hned několik her ze současné francouzské dramatické tvorby. Zeptali jsme se proto ředitele divadla Davida Gerneše na jeho vztah k Francii a na to, co chystá divadlo v následujícím období.

Pane řediteli, jaký je váš vztah k Francii a francouzskému divadlu?

K Francii nemůže mít člověk, který má blízko k divadlu a umění, všeobecně záporný vztah. Jedná se o zemi, jejíž estetika, glanc a smysl pro detail musí být inspirací pro každého. Samotná francouzská divadelní scéna vždy měla a má co nabídnout a je pro nás studnicí inspirace.

Vaše oblíbená francouzská divadelní hra nebo autor?

Nemůžu říci, že bych měl jednoho oblíbeného autora, ale samozřejmě klasikou je Molière a v poslední době mě mimo *Nedotknutelných* nadchlo zpracování Malého prince na divadelních prknech.

Francouzský repertoár v minulosti tvořil nedílnou součást nabídky Moravského divadla Olomouc. V období mezi světovými válkami, tj. ve „zlatém věku“ česko-francouzských vztahů, se francouzští autoři na moravských divadelních scénách objevovali nejčastěji. Jak je tomu v současnosti?

Ani v současné době tomu není jinak. Francouzská dramatická tvorba je pro nás velmi inspirativní, a to tak, že s nadsázkou lze říci, že sezóna 2019/2020 by mohla mít podtitul francouzská. Od září 2019 do konce tohoto roku jsme měli nebo budeme mít v premiéře tyto tituly: *Nedotknutelní*, *Mamzelle Nitouche*, *Lovci Perel* a *Giselle*. V repertoáru pak najdeme i další francouzské hry jako jsou *Zvonokosy*, *Jméno* nebo *Orfeus v podsvětí*.

Vítá publikum tvorbu francouzské provenience?

Myslím, že publikum má především rádo dobré divadlo a úplně neřeší, kde byla hra napsaná, ale díky výborným francouzským dramatikům jsou jejich hry v repertoáru oblíbené a vítané.

Zařazujete především současné autory nebo občas dramaturg sáhne i k osvědčeným kusům?

Repertoár divadla má být pestrý mix, ze kterého si vybere každý, což se odráží v tom, jak se vybírají hry. Nelze inscenovat do nekonečna jen osvědčené tituly, ale hledat i nové cesty a možnosti, ale samozřejmě rádi sáhneme i po osvědčeném titulu.

Co je určující pro výběr francouzské divadelní hry?

Je to několik věcí, jednak musí zapadat do onoho mixu, o němž jsem hovořil, dále musí být hra vhodná pro soubor a v neposlední řadě musíte na hru mít autorská práva.

Představení *Lovci perel*. Zdroj: Moravské divadlo Olomouc/Jan Procházka.

Představení Lovci perel. Zdroj: Moravské divadlo Olomouc/Jan Procházka.

Představení Giselle. Zdroj: Moravské divadlo Olomouc/ Anna Rasmussen.

Olomouc si letos připomíná kulatých sto let od založení české divadelní scény, která navázala na dřívější divadelní tradici. Do plánu oslav zasáhla pandemie covid-19. Jak jste oslavy koncipovali, co jste plánovali?

Mimo sta let českého divadla si ještě připomínáme 190 let budovy. Oslavy měly být velkolepé a vrcholit v létě na Výstavišti Flora. Bohužel kvůli situaci se nám povedlo uskutečnit jen zlomek, kdy jsme zvládli uspořádat několik venkovních představení v rámci celého Olomouckého kraje. V novém plánu počítáme uspořádat Den divadla, který proběhne 21. listopadu a pracujeme také na vydání jubilejní publikace.

Větší oslavy se tedy přesouvají na rok 2021?

Nyní usilovně připravujeme novou podobu oslav, které nejspíš proběhnou v létě 2021, kdy budeme slavit ukončení jubilejní sezóny.

Na co se můžeme v příštím roce těšit?

Doufáme, že se budeme těšit hlavně na normální život a na to, že budeme moci každý den chodit do divadla. My právě představujeme nový dramaturgický plán, ve kterém se můžeme těšit například na *Zánik samoty Berhof* v režii Miroslava Krobota, v zbrusu nového *Louskáčka* nebo na operu *Nabucco*.

Martin Kučera

Představení Nedotknutelní. Zdroj: Moravské divadlo Olomouc/Daniel Schulz.

Unikátním francouzským malbám ze zámku v Dlouhé Loučce svítá naděje

Zámecký objekt v Dlouhé Loučce u Uničova byl za druhé světové války místem internace francouzských válečných zajatců. Někteří z nich v zámeckém interiéru zanechali trvalou stopu ve formě nástěnných maleb, které se jako celý areál, jehož krásu po ničivém požáru uhlodal zub času, časem ocitly v havarijním stavu. Malby se naštěstí letos podařilo zachránit zásluhou restaurátorů ze Strakonice. Lví podíl má na tomto počínu občanské sdružení Zámecký tým, který se snaží o revitalizaci zchátralého zámeckého areálu. O záchraně francouzských maleb si povídáme s restaurátorkou paní Marcelou Svobodovou.

V jaké fázi se nachází restaurování maleb? Kolik je jich celkem?

Restaurování je u konce. Malby jsme museli rozdělit do několika částí kvůli jejich vysoké hmotnosti při opětovném osazení do nové omítky a kvůli manipulaci s nimi. Máme celkem pět panelů, na čtyřech jsou transferované zachráněné malby, na jednom pak tzv. legenda s názvy všech vyobrazených regionů Francie s hodnotami a příjmeními jejich autorů. Na prvním jsou výjevy s oblastmi Champagne a Lorraine, na druhém Bourgogne, na třetím jsou zachyceny Languedoc a Provence a na čtvrtém pak Korsika.

Předpokládám, že vzhledem ke značnému poškození omítek nebylo možné více výjevů zachránit?

Více se jich žel nedochovalo. Ale podle historických fotografií by bylo možné provést rekonstrukci zaniklých maleb.

Lze určit, zda se na jejich tvorbě skutečně podílelo více autorů? Anebo byly výjevy malovány jen jednou rukou podle ideové předlohy internovaných Francouzů?

Malby skutečně vytvořilo více autorů. Jejich jména s příslušnou oblastí, kterou malovali, najdeme v legendě.

Jsou to kapitáni Badin, Chapt, Furnari nebo Gaigneron, poručíci Souterelle a Thialier. Autorů mohlo být i více, ale další část legendy se nedochovala. V malbách je dobře čitelný odlišný rukopis jednotlivých autorů.

Jakou technikou malby tenkrát vznikly?

Nejedná se o fresky, tedy o malbu do vlhké omítky, jak si vždy většina lidí myslí, ale jde o malbu na suchý vyzrálý podklad. Pod malbami se na stěnách nachází ještě několik vrstev starších maleb, z nichž některé z nich byly dekorované šablonovými malbami. Tyto vrstvy naši autoři zatřeli podkladovou bílou barvou, na kterou potom malovali obrazy.

Jaké výjevy malby zobrazují?

V podstatě se jedná o malovanou mapu několika vybraných regionů Francie. Kromě již zmíněných oblastí, pokrývaly stěny malby z dalších regionů např. Akvitánie, Anjou, Bretaně, Flander, Normandie, Pikardie, Artois, Auvergne a Île de France. Lze se domnívat, že část důstojníků mohla pocházet z těchto regionů, a proto byly tyto motivy použity při malování.

Francouzi tímto kolektivním dílem zanechali v Dlouhé Loučce dalším generacím trvalou stopu, vtiskli tomuto prostoru jakési své poselství. Výtvarně vyjádřili to, co je pro ten který region typické, na co jsou patrně hrdí. Objevují se na obrazech i historické postavy z francouzských dějin, je na nich zachycena nějaká významná francouzská architektura?

Ano, v obrazech se vyskytují pamětihodnosti a prvky charakteristické pro daný region. Například v oblasti Champagne – katedrála Notre Dame v Remeši, vinice atd. Z historických postav je to např. Napoleon v obraze Korsika.

Ve které části zámku se původně malby nacházely? K jakému účelu tento prostor sloužil?

Nástěnné malby původně pokrývaly celoplošně horní polovinu všech čtyř stěn jedné z přízemních místností zámku. Místnost patrně sloužila jako klubovna nebo místnost k odpočinku a čtení.

Zdá se, že vzpomínka na domov Francouzům ukrátila dobu čekání na osvobození.

Jaké byly vaše první dojmy, když jste vstoupila do areálu a poprvé spatřila poškozené malby?

V první chvíli mě zarazilo množství sutě, ale když jsem spatřila malby, líbilo se mi, jak jsou malířsky provedené a také to, co představují. Škoda, že se dochovaly v tak malém rozsahu.

Samozřejmě mě také hned napadlo – doufám, že na nás nic nepadne, až budeme malby transferovat.

Bylo těžké se k nim dostat přes sutiny?

Sutiny někde dosahovaly až do výšky okenních parapetů. Než jsme ale přišli malby transferovat, zámecký tým nám stěny zpřístupnil.

Stav dochovaných maleb před jejich sejmutím, 2019

Fotoreportáž záchrany maleb francouzských důstojníků internovaných v Dlouhé Loučce. Foto: Marcela Svobodová. Legenda se jmeny autorů maleb

Očíslované kousky maleb

Jaký jste zvolili postup jejich přenesení na nový podklad?

Malby jsme nejprve zabezpečili ochrannými přelepky, potom jsme malbu postupně rozřezávali na menší kousky, například podle prasklin. Postupným uvolňováním omítky od zdiva jsme jednotlivé kousky sundali. Potom následovalo ztenčování omítkové vrstvy z rubové strany transferů.

Kolik času záchranné práce zabraly? Obdivuji, že jste se v těch sejmutých kouscích pak vyznali.

Začalo se ve druhé polovině srpna 2019, ale s přestávkami. Začátkem prosince jsme ztransferovanou

malbu s panely, na které se malba později osazovala, převezli do ateliéru.

Každý transferovaný kus byl očíslován. Ke každému obrazu jsme si udělali náčrtek, do kterého jsme zakreslovali, jak byla malba rozřezaná, a všechny díly byly označeny.

Bylo to v podstatě puzzle pro dospělé, skládání mozaiky. Popište nám postup prací při opětovném skládání a navrácení původní krásy malbám.

Na panely se nanášela omítka, na kterou se transferování malby zpět nalepily. Po nalepení transferů na novou omítku se z povrchu malby odstranily ochranné přelepky a začalo se

s restaurováním. Panely s oblastmi Champagne, Lorraine a Bourgogne byly nejvíce dochované, proto se zde přistoupilo k restaurování. U ostatních panelů, kde se malba nedochovala, v tak velkém rozsahu se jednalo spíše o rekonstrukci.

Jak jste se vypořádali s chybějícími částmi maleb? Rekonstruovali jste je takřkajíc „naslepo“ nebo se dochovala nějaká předloha, dobová fotografie, která by vaši ruku vedla?

Postupovalo se podle náčrtků a fotografií. Velmi nám pomohl pan Roman Janas (dlouhodobě se zajímá o problematiku zajateckých táborů na Jesenicku, vybudoval malé muzeum s expozicí věnovanou zajateckým táborům

Lepení maleb na novou omítku

v České Vsi v okrese Jeseník, pozn. red.), který předal kontakt na pana Lubomira Chobota (cestovatel se zálibou ve vojenské historii, který se dlouhodobě věnuje osudům internovaných a válečných zajatců, pozn. red.). Pan Chobot poskytl fotografie, podle kterých jsem mohla doplňovat některé části maleb. Dále pan Janas doporučil, abychom se obrátili na francouzský spolek zabývající se válečnými lety 1939–1945. Tento spolek jsme oslovili s žádostí o pomoc při

Lepení maleb na novou omítku

restaurování a rekonstrukci maleb a oni nám poslali starší fotografie, na kterých byly chybějící části maleb zachyceny. Podle těchto fotografií jsme potom dělali rekonstrukci maleb. Historické fotografie ale nejsou úplně ostré a jednotlivá města zakreslena v obrazech nebyla vždy úplně čitelná. Proto jsme názvy nejasných konkrétních měst dohledávali v mapě. Celá akce byla patrně značně finančně náročná. Vzhledem k náročnosti restaurování je cena spíše symbolická.

Stav po restaurování

Stav po restaurování

Výchozí stav v zámku, po transferu na novou podložku a po restaurování

Čím jsou malby unikátní, cenné?

Některé malby jsou dobře maliřsky zvládnuté, ale především jsou zajímavé svým motivem.

Je možné nějaké srovnání? Setkala jste se s něčím podobným?

Restaurovala jsem krásnou nástěnnou malbu (olejomalbu, autor Jan Řehoř r. 1900) v kostele Sv. Rodiny v Českých Budějovicích, která se svým motivem částečně podobá malbám na zámku v Dlouhé Loučce. Jednalo se o malbu Jeruzaléma, kde vyobrazení města a okolní krajiny odpovídalo realitě. V malbě byly jednotlivé stavby nebo místa označeny čísly, popis těchto míst je v legendě ve spodní části malby.

Jaký je záměr s výslednými panely?

Pro malby je vyčleněna místnost na obecním úřadě v Dlouhé Loučce, kde budou malby vystaveny.

Vaše obdivuhodná práce i samotné malby si zaslouží pozornost veřejnosti. Děkuji za rozhovor a přeji hodně dalších restaurátorských úspěchů!

Martin Kučera

Marcela Svobodová (*1977), po základní škole studovala na sklářské škole v Novém Boru obor malířka skla, potom sklářský průmysl. Tři roky se živila jako malířka skla. Následovalo studium malířství a sochařství v Písku, kde se o letních prázdninách jako brigádník dostala k restaurování nástěnných maleb. Restaurování ji v té době natolik nadchlo, že se rozhodla tento obor absolvovat. V roce 2003 ukončila studium restaurování nástěnných maleb a sgrafita v Litomyšli a od té doby se tomuto oboru věnuje profesně.

Francouzská literatura v zámecké knihovně v Kroměříži

Jiřina Matoušková

Arcibiskupská zámecká knihovna v Kroměříži založená roku 1694 olomouckým biskupem Karlem II. z Lichtensteina-Castelcorna uchovává bohatou sbírku knih, kterou za více jak tři sta let existence knihovny nashromáždili olomoučtí arcibiskupové. Svým rozsahem i významem představuje jeden z nejunikátnějších historických knihovních fondů nejen v Čechách, ale i v celé střední Evropě.

V současné době obsahuje knihovna okolo 90 000 svazků a vedle česky psaných knih se v ní nacházejí zejména díla psaná latinsky, německy, italsky, francouzsky a anglicky. Tematické složení knihovního fondu odráží zájmy vlastníků knihovny, proto zde najdeme především literaturu teologickou, historickou nebo naučnou. Kromě toho je zde uchováno také okolo 300 rukopisů a 161 inkunábulí a také největší sbírka české obrozenecké literatury na Moravě.

Francouzsky psané tisky, kterých se zde vyskytuje zhruba 9 000, tvoří významnou část knihovního fondu. V největší míře je zastoupena literatura společenskovední a nauková (37 %), literatura duchovní (34 %) a beletrie (15 %). Zbývající část tvoří populární dobové žánry, které stojí na pomezí literatury odborné a umělecké, totiž životopisy, paměti, korespondence a cestopisná literatura. Zastoupeny jsou tisky z 16. až 20. století, přičemž jejichž převážná většina pochází ze 17. až 19. století. Vůbec nejstarším francouzským tiskem v knihovním fondu je známé dílo řeckého historika a politika Thúkýdida *Dějiny peloponéské války*, a to ve francouzském překladu Clauda de Seyssela z roku 1555. Nejstarším původním francouzsky psaným dílem, které se v zámecké knihovně nachází, je pak pojednání o loveckém umění s názvem *Štvanice* z roku 1573, jehož autorem je Jacques Du Fouilloux.

Společenskovední a naučná literatura

Společenskovední a jiná nauková literatura je v knihovním fondu zastoupena díly z oblasti historie, přírodních věd, politiky, diplomacie, práva, filozofie, jazykovědy a lexikografie nebo umění. V oblasti dějin se jedná o univerzální světové dějiny, dějiny Francie a dalších evropských zemí a rovněž dějiny zemí na pozadí vlády určitého panovníka. Specifickou skupinu historicky zaměřených děl představují dějiny válečných konfliktů a s nimi spojených mírových jednání. Vůbec nejstarší knihou z této množiny tisků je dílo Philippa Le Franca s názvem *Rejstřík přesných příčin a důvodů, které donutily nizozemské generální stavy postarat se o svou ochranu proti panu Donu Juanovi de Austria* (1577), které pojednává o povstání šlechty proti nizozemskému místodržiteli a vojevůdci Donu Juanovi de Austria v polovině 16. století. Z široké množiny dějepisných tisků uvedme díla francouzského historika Jeana-Baptisty Capefigua, jenž ve dvaceti samostatných knihách, které se v kroměřížské knihovně nacházejí, pojednává postupně o všech klíčových momentech francouzských dějin, od doby vlády Karla Velikého po tzv. červencovou monarchii. Mezi nejstarší díla obecně politického zaměření patří Pelletierovo zamýšlení nad nedotknutelností králů z roku 1610 nebo *Politický testament* kardinála Richelieua (1688). Zajímavou skupinu tisků tvoří anonymně vydávané politické pamflety, zaměřené zejména proti absolutistické a nehosporádné vládě Ludvíka XIV. nebo později proti manželce Ludvíka XVI., královně Marii-Antoinettě (1789). Na těchto typech tisků, které se staví velmi kriticky k dobové vládě, bývá uveden fiktivní nakladatel (například Pierre du Marteau nebo Pierre Ab Egmont), jakož i místo vydání (nejčastěji Cologne).

Důležitou množinu tisků představují francouzsky psané výkladové slovníky encyklopedického charakteru, které

přinášejí shrnutí dosavadního dobového vědění v nejrůznějších oblastech lidské činnosti. Tyto knihy zároveň vynikají kvalitou grafického zpracování a nezdědku obsahují názorné rytiny, mapy, plány a nákresy. V knihovním fondu nechybí například slavná Diderotova a d'Alembertova *Encyklopedie aneb Slovník věd, umění a řemesel*, a to ve svém třetím, sedmnáctisvazkovém vydání z let 1770–1775. Nejstarším francouzsky psaným dílem tohoto charakteru je Juignéův univerzální *Teologický, historický, poetický, kosmografický a chronologický slovník*, vydaný v Rouenu v roce 1662.

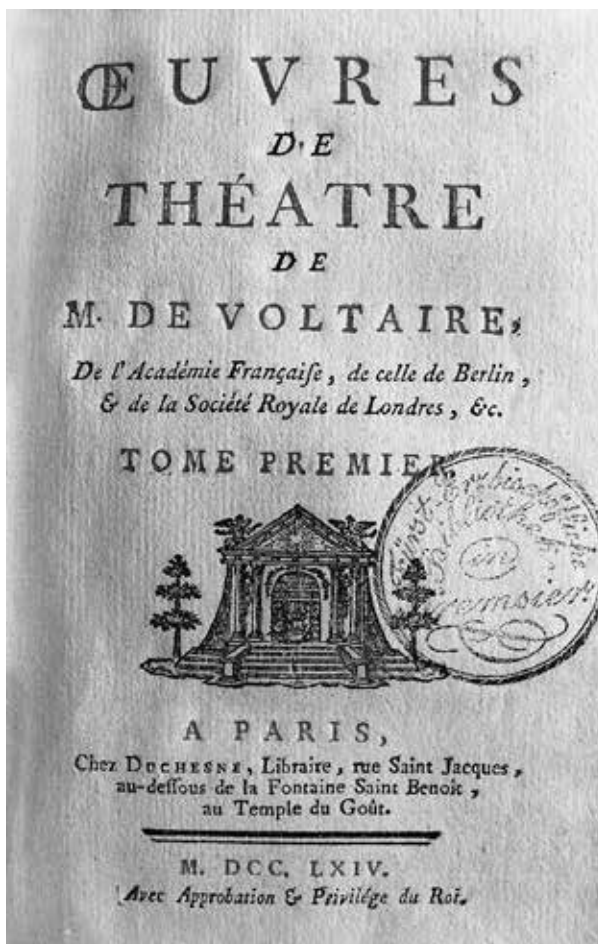
Mnohé vzácné francouzské tisky vydané již v 17. století se věnují problematice architektury a stavitelství. Jako příklad uvedme Le Muetův *Traktát o sedmi zákonech architektury* (1647), dílo *Základy perspektivy* autorů Frissona a Marloyse (1651), d'Avilerův *Kurz architektury* (1694) nebo Félibienovy *Principy architektury* (1697). Široká oblast přírodních věd je zastoupena díly věnovanými matematice, fyzice, chemii, fauně a floře, geografii nebo mineralogii. Z těch nejzajímavějších jmenujme například Jacquetovo (1755) nebo La Cépédovo (1781) fyzikální pojednání zkoumající ve své době málo probádaný fenomén elektriny a magnetismu nebo Guyotovu knihu *Nové fyzikální a matematické zábavy* (1772–1775), která čtenářům vysvětluje matematické a fyzikální principy zábavnou formou. Vedle toho zde najdeme tisky, které měly praktický přínos pro chod zámeckého života, například knihy o zakládání a údržbě zahrad, pěstování nejrůznějších druhů rostlin, květinové dekoraci salónů, lesnictví, vinařství nebo lovu. Nechybí ani tisky z oblasti gastronomie, zejména příručky o přípravě a způsobech servírování rozmanitých druhů pokrmů u královského nebo šlechtického dvora. Z této oblasti jmenujme Dufourovu *Pojednání o kávě, čaji a čokoládě* (1685), které mimo jiné zkoumá účinky těchto pochutin na zdraví člověka. Z oblasti medicíny jsou zde zastoupeny odborné i méně odborné publikace. S dosavadní historií oboru seznamují Le Clerkovy *Dějiny medicíny* (1702), poutavou četbu pak nabízí Devauxův *Samoléčitel* (1687), satirický spis o umění člověka uchovat si zdraví

bez pomoci lékařů. V knihovně se nachází i světoznámá kniha slavných Nostradamových proroctví (1689) nebo hned dvě vydání Commiersovy sbírky Siblyných proroctví (1694, 1702).

Kroměřížský zámek uchovává druhou největší sbírku církevních ražeb na světě, i proto zde mezi francouzskými tisky najdeme literaturu zaměřenou na numismatiku. Je zde uloženo například Bizotovo pojednání o ražbě medailí a mincí v Holandsku (1687), anonymní pojednání o mincích francouzské šlechty v Provence (*Mince hrabat z Provence*, 1801), dílo *Antické medaile komtesy Douair de Bentinck* (1787), Soretův spis *Prvky muslimské numismatiky* (1868), Lambertova studie o dějinách galského mincovnictví v severozápadní Francii (1849) nebo Blanchetovo pojednání o mincovnictví v okolí Ženevského jezera (1854). Zámek v Kroměříži, který byl vždy znám svým bohatým hudebním životem, dnes spravuje i významný hudební archiv. Z francouzsky psané muzikologické literatury se zde nacházejí čtyřdílné dějiny

Vydání povídek *Tisíce a jedné noci* ve francouzském překladu Antoina Gallanda (1728–1731). Zdroj: archiv autorky.

Úvodní strana souborného vydání Voltairových divadelních her (1764). Zdroj: archiv autorky.

hudby abbého Bourdelota (*Dějiny hudby*, 1725), Montan Bertonův *Traktát o harmonii*, Fayollův a Choronův slovník skladatelů, umělců, teoretiků a výrobců nástrojů nebo dílo Françoise Pazdírka *Univerzální příručka hudební literatury* ve formě abecedně řazeného průvodce hudební literaturou všech žánrů a zemí, doplněného slovníkem hudebních pojmů.

Duchovní literatura

Vzhledem k charakteru knihovny tvoří vedle naučné literatury velkou část množiny francouzsky psaných tisků literatura s duchovní tematikou. Jedná se o díla velmi různorodá, od dějin církve a náboženství, biografie církevních osobností, hagiografie nebo příručky církevního práva přes homiletiku a pastýřské listy, duchovní zamyšlení, meditace, sbírky modliteb, náboženské polemiky až po zprávy o hospodářském stavu církve, tisky věnované sakrálním památkám nebo nejrůznější duchovní periodika. Nejstarší knihou z oblasti duchovní literatury je *Bible* z roku 1588, sepsaná protestantskými duchovními v Ženevě na základě hebrejských a řeckých textů a doplněná předmluvou Jana Kalvína. Jako další zajímavost zmíníme monumentální šestatřicetisvazkové dílo *Církevní dějiny* (1720–1761), které se svými spolupracovníky vytvořil Claude Fleury, francouzský kněz a historik, zpovědník krále Ludvíka XIV.

Mezi autory, jejichž díla jsou v knihovním fondu zastoupena nejčastěji, patří Antoine Arnauld a Pierre Nicole, přívrženci jansenismu a přátelé Blaise Pascala, dále biskup Jacques-Bénigne Bossuet, který byl dvorním kazatelem Ludvíka XIV., jezuitský učenec Louis Maimbourg nebo apoštolský nuncius Jean-Félix-Onésime Luquet. Nejen autorsky, ale i historicky je s kroměřížskou knihovnou spjata osobnost Augustina Theinera (1804–1874), prefekta Tajného vatikánského archivu, jehož soukromou knihovnu v šedesátých letech devatenáctého století odkoupil a ke kroměřížské knihovně připojil kardinál a olomoucký arcibiskup Bedřich z Fürstenbergu (1813–1892). Zámecká knihovna se tak rozrostla o zhruba třicet tisíc svazků, ze kterých byla vytvořena tzv. Nová knihovna. Sám Theiner je pak autorem řady děl převážně z oblasti církevní historie, z nichž deset titulů ve francouzském překladu knihovní fond obsahuje.

Beletrie

Čtení beletrie byla v minulosti neodmyslitelnou součástí vzdělání, kultivace ducha a konverzačních schopností. V kroměřížském knihovním fondu se vyskytuje řada

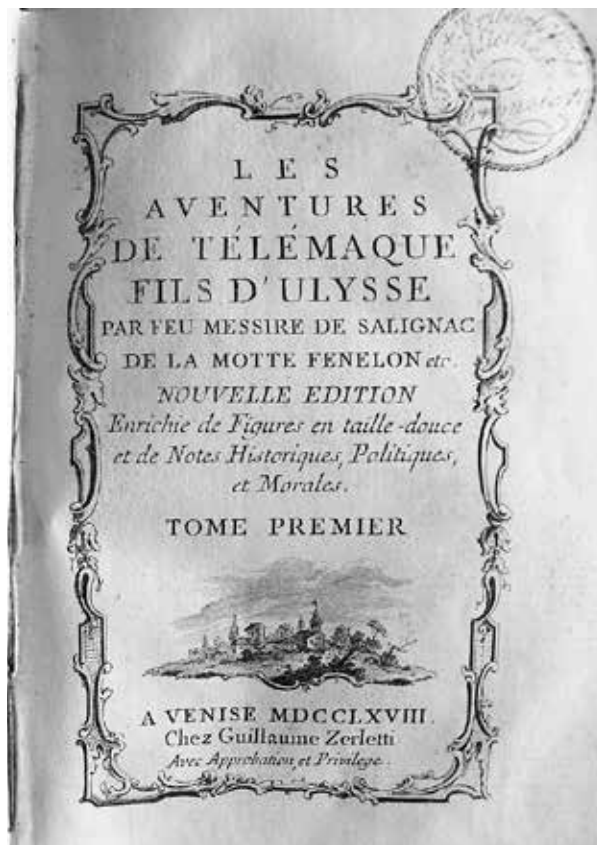
vzácných prvních vydání významných prozaických děl francouzské literatury 16. až 19. století, v největší míře jsou pak zastoupeny tisky z 18. století. Množina francouzsky psaných prozaických děl obsahuje nejrůznější žánry: romány, povídky, bajky nebo pohádky. V knihovním fondu se objevují nejvýznamnější díla hlavních románových variant. Nejstarší varianta románu, barokní pastorální román, je zastoupen např. dílem slavného autora Honorého d'Urfé s názvem *Astrea* (1647). Dále zde najdeme řadu zástupců tzv. klíčového románu, což byl čtenářsky velmi oblíbený románový typ barokní literatury, ve kterém pod změněnými, exotickými nebo antickými jmény vystupují veřejně známé osobnosti autorovy doby. Vedle klíčových románů La Calprenèdových nebo Crébillonových se zde nachází i desetisvazkové vydání románového cyklu autorky Madeleine de Scudéry s názvem *Arthaménés neboli Velký Kýros* (1653).

V knihovním fondu se vyskytují rovněž zástupci francouzského epistolárního románu, který ve Francii zažívá svůj největší rozkvet v 17. a 18. století. Ten je v kroměřížské knihovně zastoupen především díly ženských autorek. Nachází se zde například vrcholné dílo francouzské epistolární literatury, šestisvazkové vydání dopisů Madame de Sévigné své dceři, hraběnky de Grignan, a to ve vzácném prvním vydání z let 1736–1738. Mezi další skvosty epistolární literatury, které zde můžeme najít, patří romány Marie-Jeanne Riccoboni, prozaičky ovlivněné anglickou sentimentální literaturou, autorky Françoise d'Aubigné, paní de Maintenon, druhé manželky Ludvíka XIV., nebo anonymně vydaná fiktivní korespondence markýzy de Pompadour. Knihovna se může chlubit rovněž unikátním vydáním známého epistolárního románu Charlese-Louise de Montesquieua *Perské listy*, publikovaného anonymně v roce 1750 v již zmíněném fiktivním nakladatelství Pierre Marteau v Cologne.

Nechybí ani zástupci velmi populárního románového typu 17. a 18. století, tzv. výchovného románu, ilustrujícího proces formování lidské osobnosti a učeného především k výchově dauphinů nebo mladých vládařů. Obvyčejně se

jednalo o příběhy mytologické nebo dobrodružné, které měly podobu fiktivního cestopisu nebo dialogu. V kroměřížské knihovně se objevuje stěžejní dílo tohoto žánru, kterým je pseudohistorický a utopický román Françoise de Salignaca de la Mothe Fénelona s názvem *Příhody Telemachovy*, určený pro vévodu burgundského, vnuka Ludvíka XIV., který byl Fénelonovi svěřen k výchování.

Oblíbenost kratších prozaických útvarů žánrově různorodé klasicistní francouzské literatury dokládá přítomnost početné skupiny povídek, novel nebo bajek nejrůznějšího

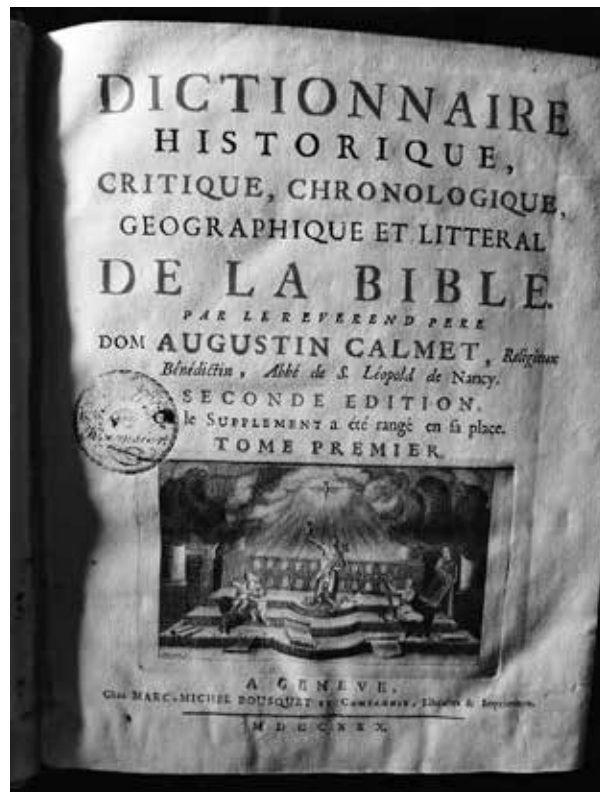
Úvodní dvoustrana Fénelonova výchovného románu Příhody Telemachovy (1768). Zdroj: archiv autorky.

ladění – galantních, zábavných, mravoučných nebo velmi populárních povídek na exotické, zejména orientální náměty. V zámecké knihovně najdeme dílo, které ve Francii vzbudilo o tuto oblast zájem, totiž dvanáctisvazkový překlad perských povídek *Tisíce a jedné noci* (1728–1731) orientalisty Antoina Gallanda nebo hned tři sbírky povídek na čínské a turkotatarské náměty, jejich autorem je známý francouzský orientalista Thomas-Simon Gueullette.

Knihovna uchovává rovněž četná souborná vydání divadelních her, vydaných převážně během 18. století. Z těch významnějších jmenujme např. souborné dílo Michela Barona (1759), Edme Boursaulta (1725), Pierra Corneille (1747), Denise Diderota (1763), Fénelona (1730), Molièra (1704, 1735, 1799), Alexise Pirona (1754), Philippa Quinaulta (1739), Jeana Racina (1713, 1743) nebo Voltaira (1764). Souborné vydání dramát renezančního dramatika Pierra de Lariveye s názvem *Žertovné komedie* z roku 1597 je jedním z nejstarších francouzsky psaných tisků v zámecké knihovně. Unikátní literární památku představuje také první, osmivazkové vydání vybraných děl anglických klasicistních dramatiků s názvem *Anglické divadlo* (Londres, [Paris], 1746–1749) v překladu Pierra-Antoina de La Place, který byl vedle Voltaira prvním překladatelem Shakespearových děl do francouzštiny a měl tak hlavní podíl na rozšíření anglického dramatu ve Francii.

Populární dobové žánry

Čtenářsky velmi lákavými texty byla v průběhu staletí bezpochyby různorodá cestopisná díla. Mezi francouzskými tisky najdeme řadu děl pojednávajících o námořních expedicích a zámořských objevech uskutečněných na počátku novověku. Mezi nejstarší díla tohoto druhu patří *Deník aneb Popis obdivuhodné cesty Holandana Guillauma Schoutena* z roku 1619, popisující objevení nové cesty k Tichému oceánu na počátku 17. století. Za zmínku stojí také kniha *La Pérousova cesta kolem světa* (1797), ve které hrabě La Pérouse líčí svou výpravu za objevením severozápadní cesty mezi Tichým a Atlantským oceánem, nebo Claret de Fleurieuův cestopis *Cesta kolem světa* (1798–1800) popisující druhou

Úvodní strana čtyřsvazkového slovníku Bible Augustina Calmeta (1731). Zdroj: archiv autorky.

úspěšně dokonanou plavbu kolem světa pod francouzskou vlajkou po slavné expedici Bougainvillové.

Významnou část této množiny textů tvoří korespondence, ať už se jedná o dobovou úřední korespondenci, sbírky soukromé korespondence slavných osob nebo listy s filozofickou či duchovní tematikou, které byly určeny širokému publiku. Z prvních skupiny zmiňme korespondenci mezi kardinálem Mazarinem a španělským ministrem Louisem de Haro ohledně tzv. pyrenejského míru (1690) nebo dopisy, které si vyměnil Ludvík XIV. s Viktorem Amadeem II., králem Sicílie a Sardinie (1690). Ze soukromé korespondence slavných osobností je v kroměřížské

sbírce korespondence Madame de Maintenon (1752), Voltairovy dopisy Rousseauovi (1765) nebo legendární Napoleony listy manželce Josefíně de Beauharnais, psané během jeho vojenského tažení do Itálie (1833). Ze sbírek dopisů, které jsou určeny širokému publiku, uveďme Voltairovy listy na nejrůznější témata, sbírku filozofických listů italského diplomata a Voltairova odpůrce Giovanniho Cattanea (1754). Raritou je také obsáhlý šestisvazkový soubor anonymních listů jistého tureckého agenta pohybujícího se na dvorech různých evropských panovníků a přinášející kritiku jejich vlády (1715).

Z oblasti životopisné literatury jsou zastoupena především díla věnovaná panovníkům evropských zemí, slavným vojevůdcům, diplomatům a státníkům. Capefigue líčí život Karla Velikého (1842) a Huguese Capeta (1839), Varillas život Jindřicha II. (1693), Františka II. (1693) a Ludvíka XII. (1688), de Bury osudy Jindřicha IV. (1765). Celá řada autorů se pak věnuje osobě krále Slunce, Ludvíku XIV. Zpracovány jsou také osudy královen: Reumont přibližuje život Kateřiny Medicejské (1866), madame d'Arconville líčí život Marie Medicejské (1778), abbé Lafont d'Aussonne přibližuje osudy Marie Antoinetty (1824). Z oblasti memoárové literatury jmenujme paměti vévody de Sully, vrchního dozorce financí krále Jindřicha IV. (1652), dvanáctisvazkové Lamothe-Langonovy paměti vlády Ludvíka XVIII. (1832–1833) nebo paměti abbého Fromageota věnované Marii-Terezii, královně uherské a české (1775).

Ve fondu kroměřížské knihovny najdeme rovněž řadu pamětí ze soukromého i politického života Napoleona Bonaparta, které byly sepsány ještě za císařova života, případně nedlouho po jeho smrti, a jejichž autory jsou Napoleonovi blízcí spolupracovníci, kteří ve svých dílech usilují o vytvoření veskrze pozitivního obrazu císaře. Jedná se např. o dílo Fleuryho de Chaboulona (1820), vévody Fouchého, který působil jako ministr policie v době Napoleonovy vlády (1824), diplomata Bourrienna (1829) nebo paměti Napoleonova prvního komorníka Louise Constanta Wairyho (1830).

Nakladatelé

Francouzsky psané tisky vyskytující se v kroměřížském fondu byly nejčastěji vydávány nakladatelskými domy sídlícími v Paříži, Lyonu, Bruselu, Amsterdamu nebo Haagu. Mezi nejvýznamnější a nejčastěji zastoupené patří pařížští nakladatelé Adrien Le Clère, André Pralard, Gaume Frères, Guillaume Desprez, Firmin Didot, Lecoffre nebo Sébastien Mabre-Cramoisy (přezdívaný „král ulice Saint-Jacques“, kde měla své sídlo většina tehdejších nakladatelství), lyonské nakladatelství Périsse Frères nebo amsterdamský Abraham Wolfgang.

Závěrem

Množství francouzsky psaných tisků ve fondu kroměřížské zámecké knihovny svědčí o širokém všeobecném rozhledu olomouckých biskupů a také jejich snaze o šíření vzdělanosti a povědomí o širokých politických, historických a kulturních souvislostech mezi obyčejnými lidmi, neboť knihovna po převážnou dobu své existence byla a dodnes je přístupná veřejnosti. Většina knihovních katalogů obsahujících konkrétní informace o skladbě a velikosti knihovního fondu v průběhu jeho rozrůstání se do současné doby bohužel nezachovala, důležitá fakta o charakteru a proměnách knihovních sbírek tak zůstávají skryta. Řada vzácných prvních vydání francouzsky psaných děl ale může být důkazem toho, že byly knihy do kroměřížské knihovny pořizovány záhy po jejich vzniku. To svědčí o moderním duchu majitelů knihovny a jejich živém zájmu nejen o francouzský jazyk a literaturu, ale i hlubší poznání francouzské kultury a myšlení.

Jiřina Matoušková (*1984) působí jako odborná asistentka na Katedře romanistiky FF UP v Olomouci. Ve svém výzkumu se zaměřuje na recepci francouzské literatury v Čechách a na současnou francouzsky psanou dramatickou tvorbu.

jirina.matouskova@upol.cz

Francouzští dramatikové na scéně olomoucké činohry v průběhu století

Marie Voždová

Divadla vždy hrála důležitou roli v kulturním životě národa, regionu i města. Složení divadelních repertoárů a jejich zaměření se proměňovalo v závislosti na společensko-politických poměrech v zemi. Pro definování přítomnosti francouzského prvku v dramaturgii olomouckého divadla po dobu jeho existence zvolíme proto historický chronologický přístup a připomeneme si i některé momenty spojené s dějinami divadla.

České divadlo v Olomouci vzniká v roce 1920 jako třetí stálá česká divadelní scéna na Moravě po Brně (1881) a Ostravě (1919). V tomto období hrají všechna divadla v podstatě stejný repertoár, často vyzkoušený předtím v divadlech pražských a v regionálních divadlech německých. Období první samostatné Československé republiky představuje zlatý věk francouzské přítomnosti na našich jevištích. Francouzská divadelní tvorba tu má své pevné místo jako jedna z předních zahraničních dramatik. V mladé Československé republice kvete český kulturní život a divadla se těší velké návštěvnosti. Každá divadelní premiéra je velkou událostí regionu. Píší o ní dlouho dopředu regionální listy a poté přinášejí recenze. Největší hvězdou počáteční éry českého divadla se z francouzských dramatiků stává Victorien Sardou, autor komedií s aktuálními i historickými náměty. Obliba jeho her u českého publika navazuje na velkou diváckou úspěšnost na německé divadelní scéně, kde byl poprvé uveden již v roce 1865. České divadlo v Olomouci uvádí v srpnu 1921 v režii Miloše Nového jeho hru *Cyprienna* a poté v lednu 1924 hru *Madame Sans-Gêne*. Poslední jmenované dílo vypráví příběh dvou věčných milenců na pozadí bouřlivých událostí období francouzské revoluce představuje jediný kus tohoto ve své době zbožňovaného autora, který přetrvává na jevištích do současnosti a hraje se stále. (Dnes je

hra známá i díky filmovým adaptacím, zejména té z roku 1961 se Sophii Lorenovou a Jeanem-Paulem Belmondem v hlavních rolích.)

Jedním z prvních francouzských autorů, jejichž díla může olomoucké české publikum zhlédnout, je také George Ohnet. Jeho hru *Majitel hutí* inscenuje České divadlo v Olomouci v březnu 1921. V té době už je hrána s velkým úspěchem v Brně i v Moravské Ostravě. Stojí za to si připomenout, že v minulosti německé divadlo Deutsches Theater in Olmütz uvádělo hru pod titulem *Der Hüttenbesitzer* nepřetržitě skoro třicet let, a to od roku 1884 do roku 1913! *Hüttenbesitzer* ostatně představoval nejčastěji hrané francouzské dílo ve všech německých divadlech na Moravě. Ohnet v něm líčí příběh naivní mladé dívky zrazené svým milencem, která si ze vzdoru unáhle vezme jiného muže. Až v manželství zjistí, že k němu cítí jen pohrdání a nenávisť. Postupně však odhaluje bídnou povahu svého milence a naopak manželovy charakterové kvality. Do něj se časem vášnivě zamiluje. Po krutém vnitřním boji a krizi, kdy se ocitá až na pokraji smrti, nakonec získává manželovo odpuštění i jeho lásku. Autor dobře propracoval roli manžela, který svou šlechetností, odstupem a rezervovaným chladem dokáže nejen vyléčit mladou ženu z její pýchy, ale i zažehnout v ní oheň citu hraničícího až se zbožňováním. Přestože se jedná o myšlenkově nepřilíš hluboké dílo, svou zápletkou a analýzou duševních pochodů i rodičů se milostného citu si získává přízeň celé generace diváků. V době realistických her přichází tato tematika jako něco nečekaného a osvěžujícího.

Nejuváděnějším autorem dvacátých a třicátých let na Moravě se postupně stává Molière. Jeho hry tvoří součást repertoáru zejména Národního divadla v Brně. V Českém divadle v Olomouci je v prosinci 1929 uveden Molièrův

Molière. Zdroj: Wikimedia Commons, volné dílo.

Lakomec v překladu Jaroslava Vrchlického a režii Jaroslava Průchy. Velké divácké oblíbeně se v Olomouci těší dramata Alfreda Savoire. V rozmezí let 1922–1934 se hraje celkem sedm jeho her od *Osmé ženy Modrovousovy* po *Marnotratné srdce*. K vyhledávaným patří také díla autorů navazujících na tradice francouzské bulvárni komiky, jako jsou Jacques Deval nebo Sacha Guitry. Stálíci repertoárů všech moravských divadel se stává velmi úspěšná dvojice autorů zábavných komedií Armand de Caillavet a Robert de Flers, jejichž díla odrážejí atmosféru francouzské Belle époque a získávají si diváka lehkou nevázanou komikou. Ve dvacátých letech k nám přichází první vlna revolučních dramát Romaina Rollanda. České divadlo v Olomouci uvádí v roce 1921 v režii Jiřího Myrona drama *Vlci* a v roce 1926 v režii

Otomara Korbeláře *Hru o lásce a smrti*. Dějová linie hry zasazené do období revolučního teroru je jasná a přímočará: Hlavní hrdinka Sophie provdaná za staršího váženého vědce Lavoisiera miluje Vallého, bývalého člena Konventu a nyní psance na útěku, ale jen do chvíle, kdy se ukáže jeho zbabělost kontrastující se statečností jejího muže. Místo útěku s milencem volí jistou smrt po manželově boku. Komorní příběh strhne diváka upřímností hrdinčina citu a morálními zásadami mladé ženy. (K tomuto dílu se v Olomouci vrátí po třiceti letech režisér Karel Novák a v hlavní roli Sophie dostane příležitost ukázat své kvality vynikající Slávka Budínová.) Od třicátých let také zaplňují naše divadla díla Provensálce Marcela Pagnola. V Olomouci se hrají první dva díly jeho divácky velmi oblíbené marseilleské trilogie *Marius* (1931) a *Fanny* (1932). Jsou uváděny pod exotickým titulem *Malajský šíp*. Diváka okouzluje malebnou atmosférou francouzské Provence i poetikou lásky a tajemných dálek. Obě díla režiruje Oldřich Stibor. Příchod tohoto levicově orientovaného režiséra do Olomouce se odráží ve snaze o zařazení avantgardních děl do tradičního repertoáru divadla.

Ve dvacátých a třicátých letech dvacátého století uvádějí česká divadla jednotlivé kusy dnes již nepříliš známých francouzských dramatiků, kteří ve své době byli spojováni v různé školy a proudy. Jde především o takzvané intimní divadlo, nazývané také divadlem ticha, školou nevyjádřeného a nevysloveného. Z představitelů tohoto proudu na Moravě nejvíce zdomácní Marcel Achard, od nějž se v Olomouci uvádějí hry *Marceline* (1929), *Život je krásný* (1929) a *Dáma v bílém* (1933). Dalším autorem divadla ticha, jehož dílo nepozbývá na své přitažlivosti ani v dnešní době, je Jean Sarment. Jeho *Oči ze všech nejkrásnější* (1928) podává olomoucké divadlo v překladu Jindřicha Hořejšího a režii Františka Salzera. Dalším typem je ideové divadlo, založené na moralizačních tezovitých motivech. Nejúspěšnějším dramatikem divadla tohoto typu je na Moravě François de Curel, který se zabývá sociálními problémy a jehož nejuváděnější hra *Nelidská země*, v Olomouci provedená v roce 1923 dle překladu Hanuše

Oldřich Stibor. Zdroj: Wikimedia Commons, volné dílo.

Jelínka, zpracovává později frekventované, ale na tehdejší dobu odvážné téma lásky muže a ženy patřící ke dvěma znepřáteleným národům. K představitelům divadla idejí patří i Eugène Brieux, od nějž olomoučtí divadelníci inscenují hru *Ultajované zlo* (1933).

K velmi oblíbeným a často uváděným typům dramát lze přiřadit tzv. divadlo lásky, z něhož se v Olomouci představují Georges de Porto-Riche a Henri Bataille. V roce 1923 se divákovi nabízejí hned tři Bataillovy hry, a to *Mamá kolibřík* v režii Jiřího Steimara (březen 1923), *Nahá žena* (prosinec 1923) a *Žena majetkem* (září 1923), obě v režii Drahoše Želenského. Porto-Richova nejznámější hra *Zamilovaná* o ženě, která svého manžela obtěžuje přemírou lásky, si získává přízeň olomouckého publika

v květnu roku 1925. Autor tzv. divadla násilí, které klade důraz na psychologii postav, Stève Passeur, je olomouckým publikem vítán. Jeho nejznámější dílo *Žena, která si koupila* muže se objeví na jevišti hned v první divadelní sezóně v režii Oldřicha Svobody a poté znovu v roce 1931 v režii Emila Františka Buriana. O dva roky později uvádí režisér Miloš Nedbal ještě Passeurovu hru *Neřestná žena* (1935). K divadlu násilí patří i Paul Raynal. V sezóně 1921 v listopadu je inscenována jeho hra *Pán svého srdce*. K naturalistickému divadlu má velmi blízko Henri Becque. Jeho *Pařížanka* je v období první republiky sehraána v Českém divadle v Olomouci hned dvakrát, a to v roce 1920 v režii Drahoše Želenského a v roce 1935 v režii Stanislava Langera. Olomoucký divák se v průběhu času může seznámit také se dvěma hrami Andrého Antoina, představitel francouzského svobodného divadla Théâtre libre, stojícího na pomezí naturalismu a symbolismu. Jedná se o díla *Bůžek lásky* (1923 v režii Karla Černého) a *Píseň Asie* (1936 v režii Oldřicha Stibora). V roce 1923 se na olomoucké jeviště také poprvé dostává francouzský symbolistní autor belgického původu Maurice Maeterlinck. Olomoučtí divadelníci však nevybírají všeobecně uváděnou Maeterlinckovu pohádkovou féerii o hledání štěstí *Modrý pták*, ale volí méně známou hru *Starosta stilmoudský*.

15. března 1939 časně ráno německá armáda obsazuje Olomouc. Konec první československé republiky a německá okupace znamenají velký zlom v olomouckém divadelním životě. Český soubor smí hrát v budově divadla pouze dva dny v týdnu. Vystupuje proto v Národním domě nebo v Orlovně v Hodolanech, kde v roce 1942 vzniká Nové divadlo. Jen nemnoho francouzských dramatiků jakožto představitelů nepřátelské země projde německou cenzurou. Do uzavření všech divadel Němci v září roku 1944 stihne z francouzských děl České divadlo v Olomouci uvést znovu Porto-Richovu *Zamilovanou* (1940) a Marchandova *Pána, který budí důvěru* (1940). V červnu 1940 před olomouckým publikem pohostinsky vystupuje Jičínský soubor se Sarmantovou hrou *Žádná jiná* s Lídou Baarovou v hlavní roli. Moravský deník sice

toto dílo následně odsoudí jako hru plytkého syžetu, nicméně u diváků hra vyvolává kladný ohlas, neboť se zajisté přišli podívat na tehdejší populární hvězdu Baarovou, krásku strnulého hereckého projevu, později nechvalně proslulou svým poměrem s říšským ministrem propagandy Goebbelsem. Období nacistické okupace ovšem napíše do života olomouckého divadelního souboru velmi smutnou kapitolu. Režisér Oldřich Stibor je jako člen ilegálního okresního vedení komunistické strany v roce 1941 zatčen gestapem a zahyne v koncentračním táboře. Postiženi jsou i další protinacisticky aktivní členové souboru.

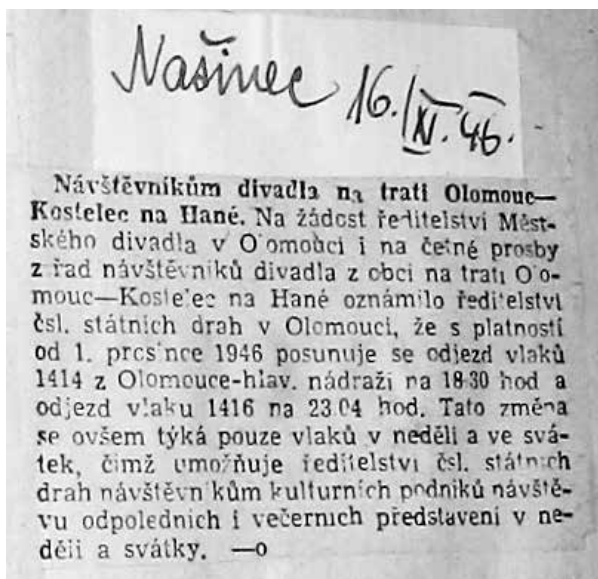
Poválečné období se vyznačuje vznikem nových divadelních uskupení. Začínající divadelní scény si nejčastěji volí z francouzského repertoáru mravoličné a charakterové komedie a také díla významných klasiků. Divák po překonání válečných útrap hledá v divadle odpočinek, zábavu a především pozitivní energii do nového života. Do února 1948 zůstává stále nejuvádnějším autorem Molière. Po něm přichází na řadu Claude Puget s hrou *Šťastný věk* o radostném a bezstarostném životě mladých. Tato hra je v olomouckém divadle uvedena v prosinci roku 1945. Při této příležitosti nelze nezpomenout její první uvedení před válkou v květnu 1939 v režii Oldřicha Stibora za účinkování Eduarda Kohouta. Naše divadla se dále stále znovu vrací k dramatizaci Maupassantovy povídky *Kulička*. Městské divadlo v Olomouci ji uvádí v úpravě Oscara Méteniera a režii Jaroslava Lokši v květnu 1946.

Důležitou událostí českého poválečného divadelního života je hostování francouzského souboru Studio des Champs-Élysées v prosinci roku 1946. Ve vinohradském divadle v Praze odehrálo toto těleso evropskou premiéru Passeurovy hry *Opojení vzpomínkou*. Představení se zúčastnil i sám autor. Na základě úspěšného jednání s ředitelstvím Městského divadla v Olomouci odehráli francouzští divadelníci v Jacquemontově režii i dvě pohostinská vystoupení v regionu, a to na prknech divadla v Prostějově (které spadalo pod Olomoucké divadlo) právě Passeurovu výše jmenovanou hru a přímo v Olomouci Lorcovu hru *Dům doni Bernardy*. Z roku 1947 zmiňme dvě důležité

československé inscenace: *Noci hněvu* Armanda Salcroua a Achardovu *Ženu pro celý život*. Salacrouovy *Noci hněvu* představují nejvýše aktuální hru, navozující téma svědomí a osobní zbabělosti vedoucí ke kolaboraci a zradě přítele. V Městském divadle v Olomouci se v listopadu 1947 konala československá premiéra tohoto díla v režii a úpravě ředitele divadla Julia Lébala a za překladu Zdenky Arnoštové. Rovněž Achardova *Žena pro celý život* měla o měsíc později v Olomouci československou premiéru. V Paříži se hra pro velký úspěch udržela v repertoáru divadla Théâtre de la Michodière nepřetržitě tři roky. Na jejím uvedení se podílela samá slavná jména: Hlavní roli ztvárnila herečka Yvonne Printempsová, v pořadí druhá z pěti manželek oblíbeného a úspěšného francouzského dramatika Sachy Guitryho. Jejího manžela hrál známý režisér Pierre Fresnay. Kostýmy dodala Jeanne Lanvinová a dekorace Christian Dior. V Olomouci je tato pětiaktová komedie z manželského života provedena v režii Františka Paula na scéně Josefa Gabriela s hudbou Karla Moora. Roli manžela ztvární vynikající Josef Bek. Na rozdíl od ostatních moravských divadel v Olomouci není příliš uváděn začínající populární dramatik Jean Anouilh. Olomoucký divák může na počátku února 1948 vidět na scéně pouze jeho komedii *Pozvání na zámek* v režii Františka Paula. Na olomouckou

Dáma s kaméliemi, režie Oldřich Stibor, Olomouc, 1937.
Zdroj: Wikimedia Commons, volné dílo.

O významu divadelních představení v poválečné době svědčí vstřícná spolupráce všech složek veřejného života. Viz toto oznámení uveřejněné v Našinci dne 16. 11. 1946 adresované návštěvníkům divadla, zdroj: divadelní archiv Moravského divadla Olomouc. Zdroj: Martin Kučera.

scény se poté Anouilh vrátí až po více než padesáti letech, a to stejným titulem. (Mimochodem dvojroli dvou fyzicky totožných ale povahově naprosto odlišných bratrů ztvární v této milostné hříčce vynikajícím způsobem Pavel Juřica.)

Po únoru 1948 jsou divadla zestátněna. Tak jako jinde ve všech společenských sférách i v kulturní oblasti se odráží poučnorová politika. Mnoho režisérů a divadelníků v klíčových funkcích je odvoláno a na jejich místa přicházejí noví, režimu loajální lidé. Čistky v kultuře jsou námětem častých novinových článků, recenze divadelních představení se tak stávají spíše sledem agitačních zvolání a referují více o změnách v divadlech a budoucích zárných vizích než o inscenacích samotných. V této době se výrazně mění zastoupení francouzských her v repertoárech našich divadel. Oproti předválečnému období jich lze napočítat pouhou třetinu. Nejfrekventovanějším autorem zůstává Molière.

Nejčastěji jsou uváděny jeho hry *Tartuffe* a *Don Juan*. Jako dalšího francouzského dramatika je možné jmenovat komediografa osmnáctého století Beaumarchaise jehož *Lazebník sevillský* a *Figarova svatba* lákají divadelníky i diváky. *Figarova svatba* se v divadlech na Moravě hraje již od roku 1890 a v padesátých letech se stává hitem. V Olomouci je nastudována v březnu 1955 podle překladu Jindřicha Hořejšího v režii Miroslava Janečka. *Lazebníka sevillského* uvádí olomoucké divadlo v listopadu 1950 v režii Josefa Beka. (K novému nastudování, tentokrát ve formě muzikálu s titulem *Lazebník ze Sevilly* v režii Václava Špidly, dojde pak v lednu 1974.) Vкус romantického diváka je uspokojován stále oblíbeným Rostandovým neoromantickým dramatem *Cyrano z Bergeracu*. V roce 1957 soubor Krajského oblastního divadla představuje v karlínském divadle v Praze dramaturgii Balzakovy *Sestřenice Běty* v úpravě Františka Götze. Velký úspěch sklízí zejména postava kurtizány Valérie v podání Slávky Budínové.

V šedesátých letech česká divadla stále častěji přistupují k inscenování Romaina Rollanda, Marcela Pagnola i představitel francouzského existencialismu Jeana-Paula Sartra. Zatímco okolní moravští divadelníci mají na svém kontě hned několik premiér uvedených autorů, olomoucké publikum Pagnola ani Rollanda v této době neuvidí a na Sartrovy *Trójanky* si bude muset počkat až po sametové revoluci. Od šedesátých let se na našich jevištích začíná také prosazovat svými dramaty Jean Anouilh, důstojný nástupce Molièrův. Zajímavým najednou se zjevujícím fenoménem šedesátých let je autor her s detektivní zápletkou Robert Thomas. Jeho hra *Past* nemine snad jedinou moravskou scénou a je uváděna hned pod pěti různými tituly. Divadlo Oldřicha Stibora hru nastuduje mimo repertoár pouze pro zájezdní představení pod titulem *Záhada v Chamonix*. V Olomouci je hra uvedena pouze jednou, a to pod titulem *Stopa vede do hor*. Právě v horách totiž během svatební cesty ohlásí manžel zmizení své ženy. Jemu neznámá žena se však najednou vydává za jeho manželku a nařkne ho ze ztráty paměti. Na jevišti se rozvíjí mistrně vystavěná napínavá detektivní zápletko, která vtáhne

do děje snad každého diváka. Období kolem pražského jara se nevyznačuje radikálními změnami v zaběhnutém repertoáru francouzských her. V Brně jsou v té době nicméně nastudována dramata Ionescova *Král umírá* a *Nosorožec* a taky Vitrakovo drama *Victor aneb dívka u moci*. K nejdůležitějšímu dobovému počínání olomoucké činohry v oblasti francouzského dramatu patří uvedení Montherlantovy *Mrtvé královny* v československé premiéře v roce 1967. Podle překladu Jiřího Konůpka dílo se souborem nastudoval režisér Jiří Svoboda. Hra vstupuje na olomoucké jeviště s podtitulem *aneb Jak se zabíjejí ženy* a zařazuje se se ke zdařilým inscenacím klasického typu, které vyhovují vkusu olomouckého tradičního diváka.

Počátek normalizačních let je opět ve znamení vynucených změn ve vedení divadel i v jejich názvech, ty však na rozdíl od padesátých let nejsou v tisku nijak výrazně komentovány. Při prověrkách musí opustit své místo šéf olomoucké činohry Jiří Svoboda. Při divadle ale také vzniká studio Fórum, které se pouští do dramaturgicky odváženějších komorních projektů. Dochází k tvrdé cenzuře při schvalování repertoárů. Je zaveden proporční model uváděných československých, sovětských a západních autorů. Celá sedmdesátá a osmdesátá léta se vyznačují redukcí počtu zařazovaných francouzských her, divadla ve větší míře i z důvodů cenzurních sázejí na časem prověřené autory. Na Moravě opět převládá komediální repertoár, ve kterém už není takový nepoměr mezi Molièrem a dalšími autory. Často jsou uváděni i Anouilh, Feydeau nebo Manier. Georges Feydeau je bezesporu nejhranějším autorem vaudevillů v Čechách a na Moravě i přes to, že naše publikum přichází jeho humoru na chuť poměrně pozdě, a to až od šedesátých let dvacátého století. Z divácky velmi úspěšných kusů odehraných v Olomouci jmenujme *Dámu od Maxima* (1983) nebo *Úplně zbytečné parohy* (1987). Velké oblibě se těší také Auguste Bréal, jehož *Husary* nastuduje soubor Státního divadla Oldřicha Stibora v Olomouci v říjnu 1985 v režii Jiřího Vrby a další hru *Velká mela aneb Francouzská kuchyně* uvede v červnu 1989 v režii Josefa Janíka. Dle předlohy Gabriela Chevalliera a v dramatinizaci

Petra Markova a Jindřicha Brabce je v Olomouci také nastudováno oblíbené původně románové dílo *Zvonokosy*.

Zatímco se na brněnské scéně objevují noví autoři jako nekonformní Claude Confortès, představitel absurdního divadla Alfred Jarry nebo existencialista Albert Camus, v Olomouci zůstává repertoár nadále tradiční. Režie se nepouští ani do náročných tragédií dramatika období klasicismu Pierra Corneille, které mohou zhlédnout diváci v Českém Těšíně nebo Brně. Zajímavým počínáním roku

Recenze pohostinského představení Sarmentovy hry *Žádná jiná* (Oči ze všech nejkrásnější) v hlavní roli s Lídou Baarovou. Pozor, 29. 6. 1940, zdroj: divadelní archiv Moravského divadla Olomouc. Zdroj: Martin Kučera.

1970 je nastudování díla Marguerite Durasové *V den rozvodu* (v originále *La Musica*) v rámci *Komorních her* Divadla Oldřicha Stibora. Jedná se o dialog dvou lidí, kteří se naposled setkávají, aby bilancovali svůj dosavadní život. Je třeba podotknout, že Durasová nebyla u socialistické vrchnosti nijak v oblibě a že už pouhé schválení realizovat na jevišti její dílo bylo úspěchem. Dobový avantgardní počin představuje rovněž olomoucké nastudování surrealisticky laděného díla *Alice v Lucemburských zahradách* od francouzského autora Romaina Weingartena. Hru uvádí na scénu v dubnu 1985 v československé premiéře studio Fórum Státního divadla Oldřicha Stibora v Olomouci. Podle překladu Romana Císaře ji se členy souboru režijně připravil herec Jan Zvoník. Weingarten ve své hře ukazuje svět dospívající patnáctileté dívky, její konflikty s matkou, nedorozumění a nepochopení. Volně řadí řetězce asociací představ, mísí fantazii a realitu, lásku i nenávisť. V samotné Francii měla *Alice v Lucemburských zahradách* premiéru v divadle Théâtre des Mathurins v roce 1970 a setkala se s rozporuplným přijetím. Nadchla ale slavného autora absurdního divadla Eugèna Ionesca, který nazval Weingartena básníkem lásky a snové pravdy.

Bezprostředně po 17. listopadu 1989 vstupuje olomoucké divadlo do stávky. Místo představení probíhají četné diskuse a happeningy za účasti divadelníků, občanů a veřejných činitelů. Po sametové revoluci se radikálně mění složení divadelního repertoáru. V případě zastoupení francouzské dramatiky jde především o velkou diverzifikaci a rozvrstvení výběru her. Začíná se přistupovat také k uvádění frankofonních autorů z nemetropolitní Francie. Svůj primát si však stále udržuje Molière následován v těsném závěsu Jeanem Anouilhem, k nimž se připojuje i Georges Feydeau. Na tradice francouzského vaudevillu a zejména na Georgese Feydeaua navazuje Francouz s italskými kořeny Marc Camoletti. Jeho komedie u nás velmi rychle zdomácní. K nejúspěšnějším a nejčastěji uváděným patří hra *Boeing-Boeing*, která se v Paříži hrála nepřetržitě šest let a v roce 1991 se dostala do Guinnessovy knihy rekordů jako v cizině nejhranější

Recenze představení Porto-Richovy *Zamilované*. Moravský deník, 21. 5. 1940, zdroj: divadelní archiv Moravského divadla Olomouc. Zdroj: Martin Kučera.

francouzské drama. U nás měla premiéru v Kladně v roce 1965 a Státní divadlo Oldřicha Stibora ji uvedlo roku 1982 v režii Ivana Misaře. Nyní se na jevišti objevuje v podobě hudební adaptace v úpravě autorů Jaroslava Vraštila a Vladimíra Fuxe a režii Martina Dubrovice pod názvem *Modré s nebe*. Příběh podnikavého mladíka Bernarda, který si chce v životě užít přízně více žen, a proto si vybere mezi letuškami čtyři milenky různých národností, setkává se s nimi podle jejich služeb tak, aby jedna o druhé nevěděla, dokud mu však jeho důmyslný systém nenařadí uvedení do provozu nového rychlejšího typu letadla a tím pádem změny letových řádů, se vyznačuje důrazem na časový a prostorový detail. V Bernardově bytě se totiž naráz ocitá hned několik dívek, které se ale nesmějí setkat. Divák je svědkem dokonalého mechanismu pohybu jednotlivých postav v rychlém tempu a v omezeném prostoru, otevírajících a zavírajících se dveří jednotlivých

pokojů, mizení a přemísťování se předmětů tak, jak to vše doposud uměl vymyslet jen mistr vaudevillové komiky Georges Feydeau.

Po mnoha letech je u nás inscenován Paul Claudel, který jako katolik, monarchista a kritik prezidenta Masaryka doposud nikdy neměl dveře na naše jeviště příliš otevřené. Přitom on sám měl k Čechům velmi blízko. Praha byla po Spojených státech a Dálném východě jeho dalším působištem v diplomatických službách. Navázal zde přátelství s malířkou Zdenkou Braunerovou a také s pozdějším překladatelem svých knih spisovatelem Milošem Martenem. V neposlední řadě se u nás inspiroval legendami o životě našich národních světců. Třetí dějství svého dramatu Saténový střevíček zasadil do prostor kostela svatého Mikuláše na Malé Straně, poněvadž si zamiloval české baroko. Právě za svého pobytu v Čechách přivedl Claudel do definitivní podoby své nejznámější drama Zvěstování Panně Marii, které několikrát přepracovával. Příběh o nevinné dívce Violaině, jež se obětuje do krajnosti a svou obětí spásí hříšnou sestru Maru, měl československou premiéru v Praze v Národním divadle v roce 1914 v režii Jaroslava Kvapila. Na Moravu se dostává poprvé až v roce 1991 v inscenaci Zemského divadla v Brně a Moravské divadlo v Olomouci jej uvádí v roce 2002 v režii Jakuba Korčáka. Claudel se tak do Olomouce vrací téměř po sedmdesáti letech, neboť v roce 1933 zde bylo ztvárněno v režii Oldřicha Stibora jeho dílo Výměna.

Moravští divadelníci stále více sahají k novým originálním adaptacím děl Ionescových a Beckettových. Nicméně obdobně jako dříve existenciální, nyní ani absurdní divadlo francouzských padesátých let neovlivňuje repertoár moravských divadel v zásadnější míře a k inscenování těchto her režiséři volí častěji menší komorní a alternativní scény velkých divadel. Na olomouckých divadelních prknech tak divák opět ani jednoho z dvojice představitelů absurdního divadla neuvidí. Nicméně v roce 1990 může zcela v duchu tradičního solidního repertoáru zhlédnout v Hudebním divadle velmi zdařilou zpěvoherní adaptaci Maupassantova románu *Miláček* v úpravě K. M. Walló, režii Vratislava

Spilky a v titulní roli s Petrem Šimou. V roce 1997 divadlo uvádí dílo Jeana Giraudoux *Ondina*. Tento na ztvárnění obtížný pohádkově mystický text s motivy rusalek ukazující střet kouzelného světa vodních vil se světem lidí vyžaduje použití nejrůznějších scénických efektů. V témže roce je na jevišti proveden *Brouk v hlavě* Georgese Feydeaua, kde se v náročném dvojroli vzorného manžela a ředitele pojišťovny Champsboisyho a zároveň věčně opilého sluhy Boutona z vykřičeného domu představuje Dušan Urban. (Českému divákovi je dílo známé například z televizní inscenace s famózním Viktorem Preissem v hlavní dvojroli.) V roce 1997 ještě inscenuje olomoucký činoherní soubor romantické drama Victora Huga *Král se baví*. Televizní záznam tohoto představení o střetu dobra se zlem, o lásce, oběti a vykoupení uvedla následně Česká televize na druhém programu. Z netradičních děl současných francouzských autorů se na olomoucké jeviště na počátku třetího tisíciletí dostává v režii Zdeňka Janáčka kontroverzní hra Jana-Marie Koltěse *Roberto Zucco* o vnitřních pohnutkách pohledného mladého muže, který je hnán neustálým strachem z lidí, zabijí otce i matku a je stále na útěku. Autor se inspiroval skutečně žijícím italským vrahem osmdesátých let Robertem Succem, který spáchal v Itálii a Francii sérii vražd a nakonec si ve vězeňské cele vzal život. Dílo mělo československou premiéru před deseti lety v Divadle Petra Bezruče v Ostravě.

V posledním více než desetiletí uvádí Moravské divadlo v Olomouci na scénu několik současných francouzských autorů, jejichž tvorba vykazuje jeden společný rys. Jedná se totiž o komorní konverzační dramata, v nichž zprvu banální rozhovory při setkání současné rodiny a kruhu přátel často vyústí v mezní situace a od banalit vygradují v diskutování závažných, téměř filozofických otázek po smyslu bytí. V září roku 1995 se olomouckému divákovi představuje v české premiéře a v režii brněnského hostujícího režiséra Petra Štindla dílo Coline Serreauové *Zajíc zajíc*. Hra ukazuje s ironickým nadhledem běžný život francouzské rodiny, od každodenních maličkostí až k absurdnímu vyhocení situace a spásnému zásahu mimozemšťana.

Přímočará hra s jednoduchým závěrečným vyústěním si diváka získá komediálními situacemi, vtípným pohledem na problémy současné společnosti a v neposlední řadě také černým humorem. V Paříži měla hra premiéru v Théâtre de la Ville v lednu 1986 v Bessonově režii. Autorka si v ní rovněž zahrála roli Matky. (Mimochodem Coline Serreauová může být pro českého diváka sice neznámá, ale určitě mu bude známý film *Tři muži a nemluvně*, jehož je režisérkou a scénáristkou.) Je zajímavé, že hru *Zajíc zajíc* uvádějí v české premiéře ve stejný den hned dvě moravská divadla, a to vedle Olomouce i Divadlo Petra Bezruče v Ostravě. Další ukázkou konverzační komorní rodinné hry představuje *Rodinný průvan* autorů a zároveň herců Agnès Jaouiové a Jeana-Pierra Bacriho, uvedený v Olomouci v roce 2005 v režii Jaroslavy Šiktancové. O dva roky později se na jeviště olomouckého komorního divadla hudby dostává také Yasmina Rezaová, jedna z mála známých ženských představitelk francouzské dramaturgie, jejíž hra *Obraz* budí protichůdné emoce. Prvoplánová diskuse tří kamarádů nad uměleckým dílem, které v každém z nich vyvolává odlišné pocity, se mění v hloubkovou sondu do života každého z nich, jejich vztahů a smyslu existence. Pražským divadlem Na Jezerce byla hra s velkým úspěchem uváděna

Představení *Krejčovský salon*. Zdroj: Moravské divadlo Olomouc/Jan Procházka.

od roku 2007 do roku 2012 pod titulem *Kumšt* v režii Jana Hřebejka s Janem Kačerem, Janem Hrušínským a Janem Třískou v hlavních rolích. V Olomouci se pod taktovkou Petra Nerušila v hlavních rolích předvedli Martin Mňahončák, Dušan Urban a Pavel Juřica. Poslední hrou, kterou bychom v této skupině chtěli zmínit, je konverzační jednoaktovka *Jméno* autorské dvojice Matthieu Delaporte a Alexandre de la Patellière. V překladu Jaromíra Janečka a režii Petra Veselého ji Moravské divadlo v Olomouci uvádí v roce 2017. V Paříži měla tato hra premiéru v roce 2010, byl podle ní natočen film a získala několik nominací na Césara. Rodinná přátelská večere, při níž se diskutuje o jméne pro dítě, jež se má narodit, se postupně dostává do úzce osobní roviny jednotlivých zúčastněných, dotkne se křehkých momentů manželství i dlouholetého přátelství a nevynechá ani citlivá společenská a historická témata. Divák se tedy směje, ale zároveň se má nad čím zamýšlet. Jisté komorní ladění má i hra *Krejčovský salon* autora Jeana-Clauda Grumberga, provedená v roce 2018. Tentokrát však nejde o konverzační komedii, ale o divadelní kus, který v mistrné zkratce zachycuje minulé každodenní válečné utrpení obyčejných lidí i tragédií celého židovského národa. Odráží bolestné ztráty, materiální bídu i pokřivené lidské charaktery, jež s sebou doba přinesla. To vše je zahaleno do běžné pracovní konverzace švadlen a pracovníků jednoho krejčovského salonu.

Nabytá porevoluční svoboda jakoby snímá okovy režisérům, dramaturgům a všem ostatním spoluvůrcům divadelních představení a odráží se v jejich přístupech ke zpracovávaným látkám. Doposud převážně klasické adaptace her ustupují stále častějším originálním neotřelým projektům. Předrevoluční klasické inscenace jsou zpravidla daleko věrnější původním dramatickým textům než mnohdy aktualizující a provokující inscenace vzniklé po revoluci. Ty jsou však obecně divácky atraktivnější. Z takto originálních představení můžeme jmenovat adaptaci *Nebezpečných známostí*, románu v dopisech libertinského autora osmnáctého století Choderlose de Laclose uvedenou Moravským divadlem v Olomouci v roce 2018 v režii Davida Šiktance. Libertinské

dílo zobrazující dobové neřesti a především pohrávání si s lidskými city ze strany dvou hlavních hrdinů, markýzy de Merteuil a vikonta de Valmont, je známé především díky světově proslulému filmu Miloše Formana *Valmont* a také z dalších filmových adaptací nejrůznějšího typu. Olomoučtí divadelníci se rozhodli dílo aktualizovat. Děj se odehrává v moderním wellness centru se saunou a lehátky, čemuž odpovídají i kostýmy herců. Jazyk postav však zůstává archaický a celkově kromě hlavního hrdiny v podání Petra Kubese nejsou ve svých rolích věrohodné. Aktualizace tedy vyvolává rozpačité pocity. Není od věci připomenout si jiné provedení Laclosova románu, a to hru *Nebezpečné vztahy* z roku 2004 v podání ostravského Divadla Petra Bezruče. Zde herci podle kritiky měli potíže s pohybem v rokokových kostýmech a v botkách na podpatcích. Kritika režii vytýkala, že se nesnažila dílo aktualizovat. Na tomto příkladu jasně vidíme, jak je pro divadelníky i při všech dnešních technických možnostech obtížné vypořádat se s historickým textem a uspokojit tak zároveň diváka i divadelní kritiky.

Tolik historický pohled na repertoár olomouckého divadla. Chceme-li se podívat na poměr francouzských divadelních her v repertoáru statisticky, od roku 1945 do současnosti bylo v Olomouci sehráno na osm stovek inscenací, z nichž stovku představovaly hry frankofonní proveniencí, z ní pak jednu třetinu tvořila díla Molièrova. Zdá se, že obecně lidské nešvary zesměšňované v jeho hrách projdou cenzurou každé doby. Nevadily německým okupantům ani komunistickým cenzorům. Molière je vždy shledán ideově nezávadným. Na české scéně olomouckého divadla byly v toku času provedeny hry *Tartuffe* (celkem čtyřikrát), *Don Juan* a *Skapinova šibalství* (tříkrát), *Lakomec*, *Amfitryon* a *Jiří Dandin* (dvakrát), *Misanthrop*, *Zdravý nemocný*, *Škola pro ženy* a *Versailleské improvizace*. Komédie *Měšťák šlechticem* byla nastudována v roce 1935 v režii Oldřicha Stibora jako baletní představení, znovu byla uvedena roku 1951 pod titulem *Jeho urozenost pan měšťák* v režii a adaptaci Jaromíra Pleskota. V roce 1990 bylo inscenováno představení nazvané *Zkouška*, které na molièrovské téma napsal Lubomír Feldek. Nastudování Molièrových her olomoucké

Představení *Krejčovský salon*. Zdroj: Moravské divadlo Olomouc / Jan Procházka.

obecenstvo vždy kvitovalo s povděkem. Výjimku snad tvoří pouze inscenace *Misanthrop* v režii Ivana Baladi z roku 1994. Hra nesklidila velký úspěch především kvůli podivně zakomponovaným častým svlékacím scénám. Herci se totiž vysvlékali ze svých kostýmů, aby tak zdůraznili vnitřní odhalování charakterů. Takové experimenty ovšem, jak psala kritika, nejsou v Olomouci příliš vítané.

Na závěr se ještě pozastavme u jediného díla, které svému autorovi stačilo k nesmrtelnosti a které představuje srdeční záležitost mnoha divadelníků a zejména diváků. Takovým dílem je *Cyrano z Bergeracu*. Tato pětiaktová hrdinská komedie ve verších od Edmonda Rostanda je

jedním z nejhranějších děl světového dramatu. Hra byla poprvé uvedena v Paříži v roce 1897 v divadle Théâtre de la Porte Saint Martin. Již rok poté vzniká krásný český překlad z pera Jaroslava Vrchlického a v následujícím roce (1899) se dílo dostává na jeviště Národního divadla v Praze. Originální zpracování mýtu o nešťastné lásce fyzicky osklivého, ale vnitřně krásného muže si získává diváky všech dob a generací. Zárukou kvality je nesporně i samotný překlad Jaroslava Vrchlického, který zůstává výchozím i pro pozdější překladatele a autory adaptací jako jsou Jindřich Hořejší, Jan Kopecký, Gustav Francel nebo Jaromír Vavroš a Stanislav Moša. V sedmdesátých letech se pak objevuje zcela nový překlad Petra Kopty a Jindřicha Pokorného. Mezi prvním a posledním uvedením hry u nás tak stojí více než celé století. *Cyrana z Bergeracu* lze chápat jako dílo, jehož úspěch závisí na výkonu jednoho jediného herce, kterého charakterizuje jeden základní prvek, a to znetvořeně velký nos. Ve skutečnosti jde ale o muže velkého srdce, hrdinských ideálů, statečného a šlechtetného, který prochází životem vždy a za všech okolností s čistým štítem. Hlavní roli v Paříži ztvárnil herec vynikajících kvalit Coquelin starší. Tato role byla po celá léta vždy výzvou. U nás se v ní měli tu čest představit takoví herci jako Eduard Vojan, Zdeněk Štěpánek, Eduard Kohout, Karel Höger, Vladimír Brabec, Viktor Preiss nebo Jaromír Hanzlík.

I v Olomouci je Rostandův *Cyrano* oblíbený a stále se vrací, aby svým veršem okouznil další a další generace. V Českém divadle v Olomouci je dílo uvedeno poprvé v roce 1924 a do války přichází ještě jedno nové nastudování v roce 1936. *Cyrano z Bergeracu* vzdoruje času a ideologiím doby, je totiž inscenován i v padesátých letech, kdy je počet francouzských autorů na našich scénách značně omezen (1955). Za zmínku stojí první porevoluční provedení hry. V listopadu 1991 *Cyrana z Bergeracu* nastudoval se souborem šéf činohry Bedřich Jansa. Na titulní postavě mohl ukázat své kvality Josef Bartoň. Autoři inscenace vyšli z nejlepšího překladu Jaroslava Vrchlického, který zbavili pouze některých archaismů a ponechali již vžité verše, jež svou scénickou hudbou ještě umocnil populární

olomoucký folkový zpěvák Karel Plihal. Například scény gaskoňských kadetů přeměnil v píseň, která se stala leitmotivem celé hry.

K doposud poslednímu uvedení *Cyrana z Bergeracu* v Olomouci došlo v roce 2017, mezi prvním a posledním uvedením na české olomoucké scéně tak stojí téměř sto let. I toto poslední nastudování hry vychází z překladu Jaroslava Vrchlického a se souborem Moravského divadla hru nastudovali Michaela Doleželová a Roman Vencel. V hlavní roli dostává šanci proměnit své vynikající herecké kvality Petr Kubes, roli Christiana ztvárnil Tomáš Krejčí a Roxanu hraje Natálie Tichánková. S novým nastudováním *Cyrana z Bergeracu* herci rovněž vyšli z divadla „do ulic.“ V rámci Dnů evropského dědictví v září 2019 byl *Cyrano* uveden na olomouckém Horním náměstí. V těchto dnech se chystá jeho inscenování v Korunní pevnůstce v rámci projektu Moravské divadelní léto open air festival Moravského divadla Olomouc. Touto hrou tak vlastně dovádíme naši cestu za frankofonními dramaty napříč stoletou existencí českého divadla v Olomouci až do dnešních dní i blízké budoucnosti.

Na úplný závěr konstatujeme, že pokud jde o frankofonní repertoár, drží se česká olomoucká scéna po dobu své stoleté existence osvědčených dramatických kusů. Do avantgardních experimentů se pouští vzácně, a to spíše až v posledních letech. Dá se tak říci, že olomoucký divák tíhne jednak k titulům jistého klasického divadelního kánonu a jednak ke hrám lehčího komediálního ladění. Netradiční kus sice zhlédne, ale nikoli příliš často. Ze tří nejstarších původních českých moravských divadel, o kterých jsme psali na začátku, je z pohledu frankofonního repertoáru především to olomoucké nositelem a pokračovatelem klasické divadelní tradice.

Marie Voždová (*1961) je docentkou na Katedře romanistiky FF UP v Olomouci. Ve své publikační činnosti se zaměřuje na francouzské komediální divadlo, jeho českou recepci a na současnou francouzskou literaturu psanou ženami.

marie.vozdova@upol.cz

Maršál Pétain na československých manévrech v srpnu 1929

Pavel Šrámek

Spojenectví meziválečného Československa a Francie se projevovalo mimo jiné účastí francouzských vojenských osobností na manévrech československé armády. V roce 1925 se jich například účastnil generál Henri Gouraud, v roce 1930 zase maršál Franchet d'Esperey. Také na manévrech v srpnu 1929 na střední Moravě nechyběla francouzská vojenská delegace, v jejímž čele stanul tentokrát maršál Philippe Henri Pétain. Dalšími členy byli generál Emile Hellé a podplukovník Molinie.

Philippe Pétain byl ve Francii považován za národního hrdinu. Proslavil se v 1. světové válce v roce 1916 bitvou u Verdunu, o rok později v kritických chvílích převzal velení celé francouzské armády a následně ji dovedl ke konečnému vítězství, za což se stal maršálem Francie. Po světové válce zastával významné vojenské funkce, v roce 1929 byl generálním inspektorem francouzské armády, později též ministrem obrany.

Maršál Pétain se svým doprovodem přijel do Československa 24. srpna, kdy byl slavnostně přivítán na pražském nádraží předsedou vlády Udržalem a představiteli československé armády. Další den ho čekala návštěva Staroměstské radnice, během které položil věnec na hrob Neznámého vojína a obdržel medaili města Prahy. Dne 26. srpna se věnoval dvoustranným setkáním a následující den odjela francouzská delegace na manévry.

Manévry na střední Moravě, jejichž ředitelství sídlilo v Kroměříži, byly dosud největší, jaké československá armáda uspořádala. Odehrávaly se od 26. do 29. srpna a zapojily se do nich tři pěší divize, jezdecká brigáda a těžká dělostřelecká brigáda doplněné letectvem, celkem asi 32 000 mužů, 5 000 koní a 120 letadel. Námětem byl úspěšný postup jedné strany z jihu Moravy na sever, který měla

druhá strana zastavit a po soustředění sil provést protiútok a zatlačit protivníka zpět.

Do Kroměříže maršál Pétain s dalšími členy francouzské vojenské delegace dorazil přes Přerov 27. srpna okolo 15. hodiny doprovázen nejvyššími československými vojenskými představiteli, například generálním inspektorem generálem Aloisem Podhajským nebo náčelníkem Hlavního štábu generálem Janem Srovým. Na kroměřížském náměstí ozdobeném nápisem „Maršalovi Pétainovi, vítězi verdunskému, zdar!“ se dočkal nadšeného přijetí od přítomných občanů a poté ho pozdravili za okresní úřad vrchní komisař Cidlík a za město starosta Jedlička. V arcibiskupském zámku, kde měla francouzská delegace zajištěné ubytování, pak všechny uvítal arcibiskup Leopold Prečan. Maršál Pétain zde o něco později přijal vedoucí rumunské a jugoslávské vojenské delegace, které taky přijely na manévry, a stihl si ještě prohlédnout Podzámeckou zahradu.

Na manévry přijel i prezident T. G. Masaryk, který 28. srpna dopoledne celou francouzskou vojenskou delegaci včetně maršála Pétaina oficiálně přijal v modrém salónu kroměřížského zámku. Po slavnostním obědě ve sněmovním sále zámku, který podával arcibiskup Prečan všem přítomným hostům, se odpoledne vydal prezident Masaryk se zahraničními hosty do terénu podívat se na vojenské operace. Projeli obcemi Bezměrov a Němčice, kde se museli jak pan prezident, tak maršál Pétain zapsat do pamětních knih, a dorazili na první vojenskou pozorovatelnu, kde čekal ředitel manévrů generál Vojechovský s podrobným výkladem. Další cesta vedla přes obce Hruška, Tvorovice a Klenovice a opět se setkala s velkým zájmem občanů a místních spolků. Na druhé vojenské pozorovatelně pak zahraniční vojenské delegace již zůstaly a jejich členové sledovali další průběh manévrů.

Další den 29. srpna vyjel prezident a všichni hosté do terénu sledovat manévry již dopoledne. U vojenské pozorovatelny u obce Chvalkovice na ně opět čekal s výkladem o situaci ředitel manévrů generál Vojtechovský. Cesta se znovu těšila značnému zájmu obyvatelstva a také novinářů, kteří se zeptali na názor i maršála Pétaina. Ten ocenil srdečné uvítání, s nímž se setkal, a konstatoval, že s manévry je velmi spokojen. Vyslovil názor, že vše je prakticky jako při manévrech ve Francii, a pochválil tak československou armádu. Během dne byla navštívena další místa a večer vše završil velký lampionový průvod v Kroměříži a slavnost v Podzámecké zahradě.

Dne 30. srpna, již po skončení manévrů, se maršál Pétain zúčastnil závěrečného rozboru celých manévrů na pozorovatelně umístěné nad obcí Koválovice. Při této příležitosti vyznamenal ředitele manévrů generála Vojtechovského a náčelníka jeho štábu plukovníka Doležala řádem Čestné legie. Ve 14 hodin pak společně s prezidentem

Masarykem sledoval závěrečnou vojenskou přehlídku v prostoru Srnov – Vlčí Doly – Věžky, při níž téměř dvě hodiny pochodovaly vojenské jednotky účastníci se manévry, celkem šlo o více než 25 000 mužů.

Kroměříž opustil maršál Pétain a členové jeho delegace 31. srpna ráno a zamířili do Brna. Prohlédl si město, tamní Zbrojovku a nedaleké slavkovské bojiště a ještě večer odjel na východní Slovensko. Dne 1. září přijel do Košic, kde chtěl další den navštívit zdejší vojenské manévry dvou pěších divizí. Na zpáteční cestě se ráno 3. září zastavil ještě v Bratislavě, kde byl přijat představiteli města a prohlédl si mimo jiné Štefánikovu mohylu. Odpoledne Československo opustil a přes Vídeň se vrátil do Francie.

Z československých hranic maršál Pétain poslal telegram předsedovi vlády Udržalovi, v kterém mimo jiné uvedl: „*Opouštěje půdu Československé republiky, chci vám poděkovat za laskavé přijetí, jehož se mi zde dostalo. Projev sympatií, kterým jsem se těšil nejen ze strany úřadů, nýbrž i obyvatelstva, mne velmi dojal. Závěrečná vojenská cvičení umožnila mi odhadnout vynikající vlastnosti vaší krásné armády. Ze své cesty odnáším si nezapomenutelné vzpomínky.*“

Přes krásné vzpomínky se Philippe Pétain už do Československa nikdy nevrátil. V roce 1940 byl znovu postaven do čela Francie, ale porážce ve válce s Německem nezabránil. Stal se hlavou kolaborantského režimu a po roce 1945 byl odsouzen k trestu smrti, který mu byl změněn na doživotí. Zemřel ve vězení v roce 1951.

Pavel Šrámek (*1973), archivář Státního okresního archivu Zlín, zabývá se československými vojenskými dějinami v první polovině 20. století, především osudy významných vojáků.

sramek@mza.cz

Privítání maršála Pétaina na kroměřížském náměstí, 27. srpen 1929, fotoalbum Závěrečná cvičení na Moravě 1929.
Zdroj: SOKA Kroměříž.

Čeští studenti jsou nesmělí, Francouzi hluční

Rozhovor s Benjaminem Hildebrandem z katedry romanistiky

Co vás rodilé Francouze do naší země, proč se zde usazuje a co obnáší smíšené manželství, nejen o tom rozmlouváme s Benjaminem Hildebrandem, který v Olomouci žije se svou manželkou již 10 let.

Narodil se ve francouzském Toulou nedaleko Nancy (SV Francie, Lotrinsko). Jeho otec, který se o rodokmen rodiny zajímal, se podařilo dohledat předky až do 18. století. I když je příjmení Hildebrand evidentně německého původu, všichni tito předkové měli francouzské občanství a pocházeli buď z Lotrinska, nebo z Alsaska.

Jak jste se dostal do Olomouce?

V roce 2004 jsem přijel do Olomouce na Univerzitu Palackého v rámci programu Erasmus. Chodil jsem společně do jednoho semináře na katedře romanistiky se svou budoucí ženou. Za celý rok jsme se spolu nedali ani do řeči, a pak jsme spolu najednou 14 dní před koncem mého pobytu začali chodit. Po studiích jsme oba 2 roky učili francouzštinu na gymnáziu v Hradci Králové, pak přišla nabídka na místo učitele dějepisu a zeměpisu na česko-francouzské sekci Slovanského gymnázia. To byl přesně obor, který jsem původně ve Francii vystudoval.

S jakými informacemi o ČR jste opouštěl rodnou Francii? Jaké jste měl povědomí o Hané, o místě Vašeho budoucího působení – tedy Olomouci?

B: Ještě než jsem sem přijel jako vysokoškolský student, věděl jsem dávno o tom, že Československo už neexistuje. Pomohl mi v tom především fotbal. Zidanův první zápas ve francouzském mužstvu v r. 1994 se hrál proti České republice. Nastoupil do hry v momentě, kdy ČR vedla 2:0, dal 2 góly a zápas skončil remízou 2:2. Je třeba dodat, že řada cizinců ještě ani dnes o rozdělení Československa neví. V roce 1995 jsem pak byl na školním zájezdu v Praze

a okolí, vaši zemi jsem tedy trochu znal už před svým studijním pobytem v roce 2004. Olomouc ve Francii málokdo zná. Ale opět díky fotbalu jsem o ní měl jakési povědomí, protože jsem si vzpomínal na dva zápasy evropského poháru s Marseille. Pak nám přišla na univerzitu povídat o erasmovských pobytech jedna profesorka z Olomouce a bylo rozhodnuto.

Jaké znalosti mají současní francouzští studenti o České republice?

Málokterý francouzský student Českou republiku vůbec zná. Situaci v posledních letech trochu zlepšují výměnné pobyty na gymnáziích a vysokoškolské studijní cesty. Na druhou otázku bych odpověděl otázkou: kolik Čechů zná francouzské Nancy? Obě města mají srovnatelný počet obyvatel, vzdálenost od hlavního města apod., a obě jsou v obou těchto zemích přibližně stejně neznámá.

Čeho si nejvíce ceníte na metropoli Hané a jaká zákoutí zde máte nejraději?

Bezručovy sady se mi také líbí, hlavně díky hradbám. A mám rád i vojenský hřbitov v Černovíře.

Jak je Francie v současnosti vnímána českou společností? Jakou pozici má dnes francouzština v českém vzdělávacím systému?

Zájem o francouzštinu je bohužel v posledních letech v celé České republice menší a menší. Naštěstí je tu ještě dost takových, kteří se snaží frankofonii v ČR vzkřísit. Máme např. velkou radost ze znovuotevření francouzského centra v Olomouci.

Co byste řekli studentovi, který váhá mezi studiem francouzštiny a jiným světovým jazykem. Proč by si měl

zvolit právě francouzštinu? Obecně je totiž považována za obtížný jazyk.

Francouzština je úředním jazykem mnoha zemí na všech kontinentech (kromě Arktidy a Antarktidy). Je třetím nejpoužívanějším jazykem na internetu. A myslím si, že po Brexitu ještě posílí její pozici v institucích Evropské unie, což může jistě přinést nemálo pracovních příležitostí. Ale to jsou informace, které si každý může vygooglit. A učení cizích jazyků není jen o rozšiřování profesních kompetencí. Francie je krásná a rozmanitá země s bohatou kulturou, která má co nabídnout. Není tam jen Paříž a Provence; každý region je jiný a přitažlivý pro jiný typ turistů. Nejlepším průvodcem po Francii je každoroční Tour de France, stačí sledovat závod v televizi a můžete si vybrat, který kout Francie by se vám líbil nejvíce.

Pracovně jste zakotvil na Katedře romanistiky olomoucké univerzity. Co zde vyučujete, jakým tématům se badatelsky věnujete?

Vyučuji lingvistické disciplíny, jako např. morfologii, fonetiku, normativní gramatiku, překlad apod. Badatelsky

Benjamin Hildebrand hraje pétanque. Foto: archiv Benjamin Hildebranda.

jsem se dosud zaobírala hlavně lexikologií, konkrétněji přejímkami a neologismy. Ale baví mě i překlad, vyhledové bych se mu ráda věnovala více.

Jak vnímáte český jazyk?

Česky jsem se začal učit od chvíle, kdy jsem do ČR přijel na první delší pobyt. Od začátku Erasmu jsem chodil na kurzy češtiny. Ve srovnání s jinými jazyky, které jsem znal, mi čeština připadala těžká hlavně co do slovní zásoby. Např. názvy měsíců jsou v mnoha jazycích podobné, dokonce i ve slovenštině, a česky se každý měsíc řekne úplně jinak. Na druhou stranu má čeština hodně logických pravidel, např. slovesné třídy a vzory mi hodně připomínají francouzský slovesný systém. Skloňování byl pro mě vždycky problém, ale tabulky se správnými tvary jsem kdysi uměl nazpaměť. Dnes už si je nepamatuji a dělám asi víc chyb než tehdy, ale zase mluvím rychleji. Rozumím téměř všemu. Mluvím s chybami, ale domluví se v každé situaci. Chyby nejsou důležité, důležité je se domluvit, to bych vzkázal i všem studentům francouzštiny.

Jací jsou čeští studenti v porovnání se svými francouzskými vrstevníky?

Čeští studenti jsou nesmělejší než Francouzi. Nehlásí se moc o slovo, k interakci s učitelem je často potřeba je skoro nutit. A i když se českým učitelům zdá, že žáci jsou o přestávkách hluční, opravdový hluk ve škole poznáte, až když přijedete na francouzské lyceum. Během našich výměn s francouzskými školami tím bývají zaskočení i sami naši studenti.

Čemu se věnujete ve volném čase?

Rád jsem chodil do kina, na sportovní zápasy, hlavně na Sigmu, hrával jsem basket, občas jsem si zajel na nějaký rockový koncert. V posledních 3 letech chodívám na hospodský kvíz, ale co máme 2 děti, nepoštěstí se mi to moc často. Pravidelně ale hraju pétanque.

Tomáš Chalupa

VARIA

Umíráček za odsunuté spoluobčany

Zlatohorský starosta, poslanec a zvoník Alois Kunz

Matěj Matela

Ještě několik let poté, co utichla vřava druhé světové války, se noví obyvatelé příhraničního městečka Cukmantl (od roku 1949 Zlaté Hory) setkávali se starým mužem, který pravidelně – za kuropění, v poledne a navečer – mířil stínem vzrostlých kaštanů ke zdejšímu kostelu Nanebevzetí Panny Marie, aby vyzváněl. Jen málokdo tušil, že tento starý muž s bílou brádkou vykonával v dobách první republiky starostu, a dokonce na dvě volební období zasedl i v lavicích československého parlamentu jako poslanec. Po válce musel vzít zavděk práci kostelníka. Životní osudy Aloise Kunze, od jehož úmrtí uplynulo letos v červenci 70 let, jako by doslova ztělesňovaly pohnuté dějiny našich zemí první poloviny 20. století.

Narodil se 14. srpna 1877 do rodiny místního tkalce Josefa Kunze a jeho choti Josefy, rozené Willmann. V mládí se učil obuvnickému řemeslu a stal se členem německého katolického sdružení Gesellenverein (Jednota tovaryšů), které roku 1849 založil kněz Adolph Kolping v Kolíně nad Rýnem (zlatohorská sekce vznikla o 30 let později). Cílem tohoto významného kněze a reformátora, kterého v roce 1991 papež Jan Pavel II. prohlásil za blahoslaveného, bylo předat učení Ježíše Krista mladým lidem a zároveň jim poskytnout sociální podporu do chvíle, kdy se vyučí či dostudují a budou schopni se postavit na vlastní nohy. Činnost spolku měla na mladého Kunze zásadní vliv, neboť v něm ukotvovala jak víru v Boha, tak také sociální citění a nutnost aktivní pomoci potřebným, tedy dvě roviny, jímž později zasvětil značnou část svého života.

V roce 1893 založil vídeňský politik Karl Lueger Křesťansko-sociální stranu (něm. Christlichsoziale Partei), jež záhy začala získávat na oblibě především u drobných

Pan starosta s ozdobným zlatým řetězem, který obdržel za své zásluhy o rozkvět města Zlaté Hory. Zdroj: archiv rodiny Kunzových.

živnostníků a řemeslníků konzervativnějšího, přesněji katolického ražení. Směřování strany se však již od počátku stávalo předmětem kritiky, především kvůli kontroverznímu předsedovi. Lueger se na jedné straně agilně zasažoval o všeobecné hlasovací právo a v době jeho starostování zažila rakouská metropole nebyvalou modernizací (proběhla rozsáhlá elektrifikace, byl vystavěn vodovod, vznikaly parky, sociální instituce aj.), avšak na straně

druhé se netajil silným antisemitismem a typickým rysem jeho politiky se stal populismus, demagogie a okázalé vystupování. Dlouhodobý problém s ním měl i císař František Josef I., který jeho stranu, jež kritizovala velkokapitál i panovnický dvůr, nazýval „divokou bandou“. Samotného Luegera pak čtyřikrát odmítl jmenovat starostou, přičemž nejvíce poukazoval na protizidovskou rétoriku vyvolávající animozity v říši.

Do této „bandy“ vstoupil záhy po jejím vzniku i Alois Kunz. Jestli, či případně do jaké míry jej křesťanští sociálové zlákali i programovým antisemitismem, není vzhledem k absenci pramenů možné přesně určit. Nicméně ve světle jeho pozdějšího politického působení a vystupování se tyto pohnutky nejeví jako pravděpodobné. Kunzovým záměrem bylo především prosazovat pod hlavičkou

Poděkování Aloisi Kunzovi u příležitosti oslav 700 let města. Zdroj: archiv rodiny Kunzových.

Věžní hodiny, o jejichž instalaci se Kunz zasadil, jsou k vidění na půdě zlatohorského kostela. Foto: autor článku.

křesťansky orientované strany kvalitnější péči o potřebné skupiny a docílit co nejvyšší míry demokratičnosti společnosti. O jakoukoliv formu perzekuce jedinců či skupin rozhodně neusiloval.

Ještě na přelomu 19. a 20. století jej více než politika zaměstnával obchod s kůžemi a také rodina – na sklonku roku 1900 si vzal za manželku o dvě léta starší Rosalii Reimitz, která rovněž pocházela z tkalcovského prostředí a s níž vychoval pět dětí. Zásadním mezníkem v Kunzově životě (především v rovině veřejné sféry) se však stala první světová válka a vznik Československa.

Jedním z mnoha následků rozpadu podunajské monarchie byl i vznik nových politických uskupení. Roztržiténí habsburského soustátí totiž mimo jiné vedlo k tomu, že se členové stran s někdejší celorakouskou působností najednou ocitli na druhé straně hranice, což je podnítilo ke zformování partají, jejichž program kopíroval ten původní a zároveň byl více či méně uzpůsoben situaci v jednotlivých nástupnických státech. Přesně to potkalo i rakouskou Křesťansko-sociální stranu, jež se v Československu pretavila na Německou křesťansko-sociální stranu lidovou (něm. Deutsche Christlichsoziale Volkspartei, dále jen DCV). Přestože v úplně prvních československých volbách, konaných v červnu 1919 do obecních zastupitelstev, u českých i německých voličů jasně dominovala levice a Kunzova strana nezískala v celorepublikovém sčítání ani 6%, ve Zlatých Horách si křesťanští sociálové mohli připsat neuvěřitelných 42,1% hlasů. Roli na tomto úspěchu sehrála nejen všeobecně známá silná religiozita místních obyvatel, ale rovněž osoba Aloise Kunze, jež se mezi spoluobčany dle pramenů těšil velké vážnosti a oblibě. Toho léta se stal starostou.

Do křesla nejvyššího úřadu obecní správy usedl ve značně složité době, kdy v německých jazykových oblastech našich zemí probíhaly snahy zvrátit stanoviska versaillského míru a docházelo k jasným proklamacím odporu proti novému státnímu zřízení. Národnostní napětí v pohraničí hojně příživoval i periodický tisk, jež často záměrně přiléval pomyslný olej do již tak dost planoucího ohně. Kupříkladu v říjnu 1919 přinesly bruntálské noviny Freudenthaler

Zeitung rozhořčenou zprávu o tom, že se starosta Kunz měl zúčastnit koncertu, který pořádala „česká okupační správa“. Proti informaci se ohradila zlatohorská městská rada s tím, že pan starosta sice pozvání dostal, osobně se ale nedostavil. Bohužel u afér tohoto úsměvného a z dnešního pohledu poněkud bizarního druhu nezůstalo. Dne 13. srpna 1920 proběhla ve Zlatých Horách demonstrace proti odvodům německých branců do československého vojska. Rozkaz střilet do davu si vyžádal pět mrtvých a několik zraněných, ve městě bylo vyhlášeno stanné právo. Rozháranou situaci se pozvolna podařilo uklidnit i díky obratnému vedení starosty Kunze, který byl znám svou smířlivou a nekonfliktní povahou.

Po odeznění napětí se rozšafný Kunz čile pustil do zvelebování města. Za jeho éry proběhla kupř. regulace místních vodních toků, podpořil vznik nemocenské pokladny, inicioval řadu kulturních a společenských akcí. Významnou měrou se zasloužil také o pořízení věžního hodinového stroje, který v půdních prostorách zlatohorského kostela v roce 1924 nainstaloval jeho syn Alois, vyučený hodinář (zařízení lze díky iniciativě Kunzova pravnuka Petra opět možné zhlédnout). Tento rok se zároveň stal jakýmsi vrcholem Kunzova úřadu, neboť coby starosta stanul v čele přípravného výboru organizujícího velkolepé oslavy upomínající na 700 let města. K tomuto významnému výročí vznikly městské brány, jimiž v oněch slavných srpnových dnech prošel mohutný průvod městem, v němž nechyběly historické kostýmy ani oslavné proslovy. V jednom z nich zazněla z úst rodáka Viktora Wolfa, profesora náboženství působícího ve Frýdku, i značná chvála na adresu pana starosty, který od vděčného města obdržel ozdobný zlatý řetěz.

Rok 1925 se nesl ve znamení v pořadí druhých voleb do Národního shromáždění. O hlasy voličů se ucházela i DCV. Na kandidátní listině pro Olomoucký kraj se, vzhledem k zásluhám v oblasti veřejné sféry, objevil i Alois Kunz („obchodník kožmi“), a to hned na druhém místě. Přestože strana získala necelých 6% hlasů, což byl prakticky stejný výsledek jako v komunálních volbách o šest let dříve, na Zlatohorsku (ale také Frývaldovsku či Javornicku)

Pan poslanec Kunz kráčí po Karlově mostě, rok 1935. Reprofoto, zdroj: Altwaterbote 6/1950).

tradičně bodovala. A právě díky vysokým ziskům DCV ve slezském pohraničí mohl Kunz 17. prosince složit poslanecký slib.

DCV se již tehdy, podobně jako např. Czechovi sociální demokraté, klonila k tzv. aktivismu, tedy spolupráci s československými politiky namísto apriorní negace, jaká byla typická např. pro Německou národní stranu (něm. Deutsche Nationalpartei), předchůdkyni Henleinovy SdP. Němečtí křesťanští sociálové se tak stali významnými tvůrci rodící se demokracie, spolupracovali se Šrámkovými lidovci, a byli dokonce zastoupeni v několika prvorepublikových vládách. Zároveň ale přirozeně nezapomínali na potřeby a těžkosti svého voličského zázemí a spolu s dalšími aktivistickými stranami upozorňovali (oproti negativistům většinou konstruktivně) na projevy diskriminace vůči německému obyvatelstvu republiky a obecně brojili proti nedodržování národnostní politiky státu. V tomto modu se nesla také poslanecká činnost starosty Kunze, jenž svůj mandát obhájil i ve volbách roku 1929. Jako obchodník se soustředil

převážně na hospodářské záležitosti (kupř. daňovou politiku, podobu státního rozpočtu apod.), v roce 1930 ale přednesl interpelaci, v níž poukázal na nepřijímání uchazečů německé národnosti do státní poštovní služby.

Nezapomínal ani na domovské město – když na jaře 1926 zachvátil Zlaté Hory rozsáhlý požár, žádal sněmovnu o finanční pomoc. O rok později již ale na funkci nespíroval, neboť cítil, že se nedokáže plně věnovat řízení samosprávy a zároveň poslanecké práci. V úřadu jej vystřídal oblíbený farář Vinzenz Brauner, pro dějiny Zlatohorska rovněž mimořádná osobnost. Své spoluobčany ale Kunz nadále pravidelně informoval o své činnosti, účastnil se veřejných besed a do rodného kraje samozřejmě často zajížděl. V průběhu 30. let však podpora německých stran loajálních vůči republice začala postupně upadat a přelévat se na stranu nacionalistických uskupení. Ve volbách roku 1935 DCV značně ztratila, byť na Zlatohorsku byly její zisky stále velice slušné. Nejednalo se tedy o tak drtivou porážku, jakou Henlein křesťanským demokratům uštědřil jinde. Alois Kunz se s novým politickým a ideovým směrem svého národa neztotožňoval. Po zabrání Sudet ještě díky zbylým známostem na vyšších místech zachránil syna Albrechta, který byl zatčen za veřejně proklamovanou kritiku Hitlera. Většinu války ale Kunz prožil v ústraní

Místo posledního odpočinku Aloise Kunze na zlatohorském hřbitově. Foto: autor článku.

– dobře si uvědomoval, že se jako bývalý poslanec československého parlamentu netěší u nacistických úřadů přílišné důvěry a je stále sledován.

Právě díky protinacistickému smýšlení byl Alois Kunz po skončení války vyloučen z odsunu (za jeho bezúhonnost se měl zaručit samotný Msgre Jan Šrámek, předseda lidovců) a spolu s částí rodiny mohl v rodném městě zůstat. Zřejmě by se předpokládalo, že se starému pánovi, jenž v neklidné době nastupující vlády dělníků a rolníků zosobňoval poklidný čas předválečný, již nedostane přílišné pozornosti. Leč okolnosti tomu chtěly jinak, a s podzimem Kunzova života se tak pojí jedna milá, přesto poněkud smutná perlička. Místní list Hraničář přinesl v srpnu 1947 zprávu o tom, že ze zlatohorského kostela se zvonění ozývá mnohem častěji než jen třikrát denně, jak bylo předepsáno. Kostelník Alois Kunz následně předsedovi MNV bez vytáček přiznal, že zvonil pokaždé, když se dozvěděl o úmrtí některého z odsunutých občanů, jemuž chtěl tímto způsobem poslat z domovského kraje poslední pozdrav... O tomto veskrze lidském činu se rovněž dozvídáme z německých dobových zdrojů, v nichž je však na Kunzovo počínání samozřejmě pohlíženo odlišnou optikou než v československém tisku, který toto symbolické gesto odsoudil a ironizoval. U německých krajanů si osudem tolikrát zkoušený Kunz získal nejvíce sympatie vyjádřené i přiléhavou přezdívkou „Zvoník ze Zlatých Hor“. Jemu umíráček zazvonil 11. července 1950, o dva dny později spočinul na místním hřbitově, hrob je dodnes k vidění. Syn Albrecht, politický vězeň komunistického režimu, se o zlatohorský kostel staral až do své smrti roku 1989.

Za pomoc při tvorbě článku tímto upřímně děkuji panu Petru Kunzovi, Vladimíru Začalovi a Boleslavu Dobošovi.

Matěj Matela (*1992) Autor se soustředí na střípky kulturního dědictví původního německého obyvatelstva Jeseníků, především vysokohorských oblastí. Zabývá se výraznými regionálními osobnostmi, dějinami lesnictví či lidovou mytologií. Působí jako odborný pracovník ve Vlastivědném muzeu Jesenicka.

matejmatela@seznam.cz

Petr Jirák: Pod svícnem bývá tma

V únoru 2020 vyšla Petru Jirákovi publikace s názvem Pod svícnem tma. Historie partyzánské skupiny z Velké Bystrice. Kniha, vydaná nakladatelstvím Svět křídel Cheb v nákladu 600 výtisků, pojednává o nejprve odbojové a následně partyzánské organizaci, která měla centrum ve Velké Bystrici a nedalekých Bukovanech.

Proč jste zvolil název Pod svícnem tma?

Skupina, o které kniha pojednává, vyvíjela činnost na pomezí tzv. protektorátu Čechy a Morava s tzv. říšskou župou Sudety, proto jsem zvolil známé rčení „pod svícnem tma.“

Kdo tvořil tuto odbojovou skupinu a jaká byla ve stručnosti její historie?

Byli to převážně mladí vlastenci, hlavně studenti a dělníci, kteří nejprve začali propagandistickou činností, mj. psali protinacistická hesla na domy, připomínali výročí úmrtí T. G. Masaryka. Později se soustředili na shromažďování zbraní, munice a výbušnin, výrobu výbušnin, tajný výcvik ve střelbě apod. V roce 1942 začali první členové skupiny žít v ilegalitě, poněvadž utekli z nuceného pracovního nasazení. Na podzim 1943 odbojáři zřejmě přikročili k ničení německých zbraní a vozidel v nákladních vlacích, které vyjížděly z železniční stanice ve Velké Bystrici. Od března 1944 následovala partyzánská činnost: vybudování bunkru na území tzv. říšské župy Sudety, neúspěšná diverzní akce ve smilovském železničním tunelu, zatčení části skupiny ve Velké Bystrici, přestřelka několika členů s českými četníky ve Valašském Meziříčí, dramatické zážitky tří partyzánů na Přerovsku – přestřelka s četníky v Přestavlkách dne 7. 5. 1944, téhož dne přestřelka zraněného partyzána Stanislava Mikoláška ve Staré Vsi, 8. 5. 1944 postřelil německého vojáka poblíž Tovačova, o dva dny později byl chycen ve Věrovanech a dalšího dne popraven v Poličné, postřelení gestapáka u Bukovan v polovině srpna 1944,

navázání kontaktů s partyzány z Oznice na podzim 1944, souvislá zásobovací a diverzní činnost na přelomu let 1944 a 1945 (mj. odebrání potravinových listků na obecním úřadě v Doloplazech dne 2. 11. 1944, přepadení četnické stanice ve Vacanovicích 22. 1. 1945, železniční diverze u Horní Moštěnice 25. 1. 1945 a Prosenic 7. 2. 1945, ukořistění zimního oblečení ze skladu v Bohuňovicích 31. 1. a 9. 2. 1945), likvidace jádra skupiny ve Velké Bystrici (22. 2. 1945), tragické úmrtí dvou partyzánů-milenců (německý anti-fašista Walter Knappe a těhotná Jiřina Nyklová) ve vazbě olomouckého gestapa (okolo 24. 2. 1945), boj zbylých členů skupiny mezi partyzány na Valašsku. Nutno dodat, že při nacistickém zásahu ve Velké Bystrici (22. 2. 1945) někdo ze tří partyzánů, kteří zemřeli na hořící půdě, v předchozí přestřelce zastřelil Johanna Schlesingera. Byl to jediný příslušník olomoucké služebny gestapa, jenž byl za války zabit českým protinacistickým odbojem.

Proč jste se vlastně rozhodl psát právě o této tématice?

O protinacistický odboj na území protektorátu Čechy a Morava se intenzivně zajímám již déle než deset let. Partyzánská skupina z Velké Bystrice (po válce kvůli nedokonalým prověrkám uznána jen jako dílčí část jakéhosi „partyzánského slepence“ s názvem „Nikolajčik-Typner-Sever“) patří k fenoménům, jež mě nejvíce zaujaly. Vzhledem k tomu, že o této skupině nebylo zdaleka vše napsáno (přes existenci řady dílčích studií a článků), jsem se rozhodl k napsání knižní publikace.

Kde jste čerpal informace?

Text knihy vychází z pečlivého studia archiválií z řady archivů (např. Vojenský historický archiv v Praze, Moravský zemský archiv v Brně, olomoucká pobočka Zemského archivu v Opavě, Státní okresní archiv Olomouc, Státní okresní archiv Přerov, Státní okresní archiv Vsetín),

BEDŘICH SCHNEIDER
5.5.1944, VE VĚKU 24 LET

STANISLAV NIKOLÁŠEK
11.5.1944, VE VĚKU 21 LET

VÁCLAV NIKOLÁŠEK
22.2.1945, VE VĚKU 24 LET

VALENEŠKOROVICOVÁ
22.2.1945, VE VĚKU 22 LET

SASA NIKOLA JČÍK
22.2.1945, VE VĚKU 23 LET
1939 — 1945

**V BOJI PROTI OKUPANTŮM
POLOŽILI SVÉ ŽIVOTY
JAKO PARTYZÁNI**

využity byly rovněž různé faktografické knihy, odborné studie a články, v neposlední řadě i nedávno publikované vzpomínky člena skupiny Josefa Jedličky (*1923). Publikace popisuje události kritickým pohledem a v souvislostech, takže se z ní čtenář dozví něco rovněž o odbojářích a partyzánech z jiných skupin. Publikace líčí odbojáře, partyzány a jejich pomocníky nepoliticky – především jako statečné vlastence, kteří neváhali položit životy na oltář vlasti.

Jak dlouho jste na knize pracoval?

Na knize jsem pracoval téměř dva roky, avšak o stejném tématu jsem již dříve (poprvé v roce 2015) publikoval několik dílčích pojednání, včetně odborného textu ve Sborníku SOkA Přerov za rok 2015. V předchozích textech jsem se zabýval zejména událostmi z Přerovska (7. 5.–10. 5. 1944), zatímco publikace podrobně mapuje celkovou historii skupiny, navíc v různých historických souvislostech. Součástí publikace jsou navíc zajímavé přílohy a dodatky, mj. se jedná o srovnání činnosti skupiny s činností dvou obdobných skupin (z Plzeňska a Ostravska), medailony osob, které negativním způsobem zasáhly do historie skupiny (z větší části příslušníci olomouckého gestapa), soupis padlých a umučených členů a pomocníků skupiny. Knihu provází poměrně bohatá obrazová příloha (fotografie, pohlednice, faksimile archiválií, mapky).

Martin Kučera

Náhrobek se jmény pěti partyzánů na hřbitově ve Velké Bystřici.
Foto: Petr Jiráček.

Píseň starého blázna

Sedmé CD hudebního skladatele a muzikologa Jana Vičara

Jiří Fiala

Podobně jako estetik Bohumil Markalous, proslulý jako spisovatel pod pseudonymem Jaromír John, literární historik a prozaik Josef Galík nebo hudební skladatel a muzikolog Vít Zouhar spojuje Jan Vičar ve své činnosti umění a vědu o umění. Markalous-John, Galík, Zouhar i Vičar jsou profesně spjati s Univerzitou Palackého v Olomouci, ale na rozdíl od prvních tří vysokoškolských učitelů byl Jan Vičar v roce 2016 přinucen tehdejším vedením Filozofické fakulty UP olomoucké vysoké učení opustit. Za své nekonretní jednání se sice současné vedení Filozofické fakulty UP Janu Vičarovi 9. července 2020 omluvilo, nicméně olomoucká muzikologie zůstala trvale poškozena. Vičarův mimořádný přínos české hudbě, hudební vědě i pedagogice sumarizuje medailon na Vičarových internetových stránkách (<http://janvicar.cz.c190wh.d2.cz/>):

„Prof. PhDr. MgA. Jan Vičar, CSc. (nar. 1949), se celoživotně věnuje kompozici, muzikologii a vysokoškolské pedagogické činnosti. Studoval na Střední všeobecně vzdělávací škole a Filozofické fakultě UP v Olomouci, Konzervatoři v Ostravě, JAMU v Brně a AMU v Praze. Vyučoval na Univerzitě Palackého v Olomouci, kde se zásadním způsobem podílel na vybudování katedry muzikologie, působil jako šéfredaktor odborného časopisu Hudební rozhledy, přednášel na amerických univerzitách. Je zkušeným organizátorem a koncepčním pracovníkem: předsedou a členem oborových rad doktorského studia, řešitelem grantových projektů, zakladatelem oboru hudební produkce na Hudební a taneční fakultě AMU v Praze, a také tvůrcem mezinárodního festivalu soudobé hudby MusicOlomouc. V roce 2018 byl Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR zvolen do funkce člena Rady Státního fondu kultury České republiky. Publikoval sedm knih (z toho jednu v angličtině) a řadu studií na témata sahající od hudební estetiky a hudební kritiky přes

hudební teorii až po dějiny soudobé české hudební kultury. Jeho kompozice jsou uváděny a vydávány tiskem v České republice i v zahraničí a jeho sedm autorských CD bylo kladně přijato domácí i zahraniční hudební kritikou. Je profesorem Katedry hudební výchovy a kultury Fakulty pedagogické Západočeské univerzity v Plzni a Oddělení hudebně teoretických disciplín Hudební a taneční fakulty Akademie múzických umění v Praze.“

V roce 2013 byla Janu Vičarovi udělena cena Osobnost Olomouckého kraje v oblasti kultury. Dodejme, že k posledním Vičarovým orchestrálními kompozicím náležejí orchestrální fantazie *Žitkovská bohyně* (2015), interpretačně náročný *Koncert pro fagot a orchestr „Petrovy kameny“* (2017) a Kantáta pro koloraturní soprán, hluboký bas, smíšený sbor a orchestr *Tempus iuvenis* (Čas mládí) pro soprán, bas, smíšený sbor a orchestr (2019) – v této rozsáhlé skladbě byly zhudebněny latinské texty pocházející ze starozákonní knihy Kazatel, evropských středověkých památek (Carmina Burana, Třeboňský rukopis) a českého folkloru, přeložené do latiny Luborem Kysučanem.

Oněch sedm autorských CD Jana Vičara představují tituly *Vivat universitas!* (2002), *Zpíváme si* (2003), *Fortissimo* (2003), *Přeludya* (2009), *Ej, Janku!* (2013), *Cesta k slunci* (2017) a *Píseň starého blázna* (2020). Široké inspirační rozpětí, sahající od japonské hudby přes moravský písňový folklor, soudobou artistní hudbu až k jazzu a rocku, je pro Vičarovu skladatelskou tvorbu příznačné. Její počátky jsou však spjaty s olomouckým kulturním ruchem „zlatých let šedesátých“, utlumeným svěrací kazajkou „normalizace“. Zhudebňoval tehdy texty olomouckých literátů Františka Navary, Josefa Bezděčky, Zdeňka Karlacha, Miroslava Nopa, Pavla Dusíka a Pavla Cínka, jakož i Jaroslava Stejskala z Nového Jičína,

ale i texty vlastní, byť v tomto případě, jak sebekriticky dodává v bookletu CD – své konfesi skladatele Moje jazzově-rockově-popové úlety, „výsledek byl většinou nepoužitelný“. Od léta 2018 do jara 2019 pořídil Vičar pro tyto písně nová aranžmá s využitím swingového orchestru, a vytvořil tak základ pro své nejnovější autorské CD nazvané *Píseň starého blázna. „Tři orchestry, dva pěvecké sbory, patnáct sólových zpěváků a dva režiséři se podíleli na nahrávkách šestnácti písní a skladeb zkomponovaných, aranžovaných a dirigovaných Janem Vičarem. Album Píseň starého blázna, tohoto „hudebního cestovatele“, obsahuje swing i rock, divadelní skeče i klukovský popik, klasičtější hudbu i jazz,“* dočítáme se na www stránkách <https://cdmusic.cz/cs/soudobi-cesti-skladatele/vicar-j.-pisen-stareho-blazna-the-song-of-the-old-madman-%5Bid%3DUP02192131%5D>. Dotčnými orchestry a pěveckými sbory jsou Moravia Big Band Zábřeh, New Street Band Olomouc, Studiový orchestr Brno, Dívčí pěvecký sbor Kassiopea a Komorní sbor Lenky Dohnalové-Mlynářové, sólové pěvecké party obstarali Lukáš Bitto, Dominika Ďurišová, Tereza Gronychová, Petr John, Jakub Knápek, Josef Kovačič, Jan Majer, Vendula Pumprlová, Jan Šitař, Oldřich Smysl, Ester Stodolová, Zbyněk Terner, Jan Vičar, Michal Vičar a Petr Wajsar, hudební režii a postprodukcii nahrávek uskutečnili Jan Košulič a Jakub Stratilek.

„Bizarní název“ CD vznikl obměnou incipitu textu první skladby *Blázna starého píseň od Pavla Dusíka z roku 1969, jenž „může u někoho vyvolat pobavený, u jiného shovívavý a u dalšího třeba i jízlivý či zlomyslný úsměv“*. Skladatelova ironická autostylizace koresponduje nejen s touto skladbou, ale i s následujícími „úlety“ z 60. a 70. let – *Zabloudil jsem v bludišti* (text František Navara, 1966), *Tři růže pro Joan* (Jan Vičar, 1968), *Jsem jako verš* (František Navara, 1967), *Voníš po mandlích* (Pavel Cink, 1969), *Šest dva čtyři šest* (Pavel Cink, 1971), *Sviť, žárovko, sviť!* (Jaroslav Stejskal, 1979), *Říkám vám, slečny!* (Miroslav Nop, 1967), *Chtěl bych být* (Josef Bezděčka, 1966), *Kolo mlýnský* (Miroslav Nop, 1966), *Vodo, vodo studená* (Jaroslav Stejskal, 1979) a *Ostrov pokladů* (Josef Bezděčka,

1971). Byla tak revitalizována atmosféra tohoto období, nahlížená s odstupem více nežli půlstoletí. Jestliže nová hudební aranžmá a interpretace dodaly těmto písňovým reliktvům dnešního ducha, písňové texty setrvávají nezměněny. (Z prostorových důvodů nebylo možné je v bookletu umístit in extenso, ale toliko se stručnými resumé, zato jsou texty v bookletu včetně těchto resumé publikovány též v angličtině – ostatně Češi textům písní rozumějí). Jsou ovšem dostupné poslechem písní, a tak můžeme ocenit nápaditost tehdejších regionálních popových textařů – namátkou Navarovo pleonastické bloudění v bludišti s připomínkou nitě věnované Ariadnu Theseovi a s jazykolamem „třiatřiatřicetkrát“, Stejskalovo parafrázování Erbenovy balady *Vodník* a Nopovo parafrázování písňového folkloru, Bezděčkovu aluzi na Stevensonův *Ostrov pokladů* nebo na cestovatelskou dvojici Miroslava Zikmunda a Jiřího Hanzelky. Vičarova tehdejší fascinace hudební skupinou Beatles i tvorbou Jiřího Suchého a Jiřího Šlitra se reflektuje jak v melodii, tak v jeho textu o třech různých-symbolech přinesených dívce s anglickým jménem Joan: *„Tři růže z kvetoucí zahrady přinesl jsem, / rostly tam ve stínu, nesu je na slunný den, / pro tebe, má milá, nachové květiny / jako tři symboly, jako tři vidiny, / pro tebe, má milá, tři růže přinesl jsem. // První je vůně tvá, kterou má květina jen, / druhá je úsměv tvůj jak v slunci zářící den, / třetí je jako sen o štěstí, o kráse, / který tak hluboce jinému nezdá se, / třetí je láska má, tak si je všechny tři vem. // Oh, oh, oh, Joan, tobě chci zpívat / o tom, že mám tě bláznivě rád, / oh, oh, oh, Joan, s tebou chci snívat, / ruce tvé líbat, s tebou se smát! / Oh, Joan, oh, Joan, oh, Joan! // Na zemi klečím a nevím, co říci mám dál, / s úsměvem řekla mi, abych už konečně vstal, / květiny ode mne vzala pak do dlaní, / doufám, že nebylo marné mé vyznání, / jsem plný rozpaků, tak jsem se do zpěvu dal. // Oh, oh, oh, Joan, tobě chci zpívat / o tom, že mám tě bláznivě rád...“* Jak je zřejmé, v jiném jazyce než v češtině nedocílíme tak eufonické kombinace úzkých a širokých vokálů, jak je tomu v klíše „mám tě bláznivě rád“ (á-ě-á-i-ě-á), k čemuž připočteme kvantitu vokálu „á“, a naproti tomu jinde než

v angličtině nelze uplatnit úpěnlivý diftong „ou“ v interjeksi i v jednoslabičném dívčím jménu („ou džoun“).

Neméně nápadité jsou Vičarovy hudební kreace – mj. využití formátu boogie-woogie v písni Zabloudiv jsem v bludišti, milostný šepot v závěru písně Tři růže pro Joan, dusivý kašel v písni *Svit, žárovko, svit!*, žestové disonance a skatování v lyrické písni Jsem jako verš, kantiléna v romanci *Voníš po mandlich* a v „environmentálním ohlasu“ lidové písně Vodo, vodo studená, využití citace a variování lidové melodie v parafrázi Kolo mlýnský či dixielandové názvuky v Ostrově pokladů.

Tři kompozice zařazené na CD *Píseň starého blázna* pocházejí z let 2019 a 2018. První dvě skladby pro swingový orchestr, *Rozpomínka Ž* a *Rozpomínka M*, se nicméně vracejí do minulosti, neboť evokují ovzduší neorenesančně-romantické vily v Olomouci, kterou v roce 1887 postavil architekt Emil Schnizer šlechtic von Lindenstamm v olomoucké Úřední čtvrti, nyní Žilinská ul. č. 3, dříve

Přebal CD *Píseň starého blázna*. Foto: archiv Jana Vičara.

i Mozartova ul. č. 2 (proto se v *Rozpomínce M* opakují jako citát první taktý z Mozartovy symfonie F dur, vzniklé roku 1767 v Olomouci). V dotyčné vile se Jan Vičar narodil a dlouho zde bydlel, taji nicméně, co znamenají iniciály Ž a M v názvech skladeb. Text následující kompozice *Omittamus studia* (Nechme plavat učení) pochází z raně středověkého latinského souboru *Carmina burana* (č. 75), z něhož čerpal též proslulý německý hudební skladatel a pedagog Carl Orff. Sama kompozice je druhou částí výše zmíněné kantáty o devíti částech *Tempus iuvenis*; z textového hlediska se jedná o kompozici makarónskou, tj. kombinující latinský originál a český překlad Lubora Kysučana, hudebně tkví v současné hudbě (premiérové provedení celé kantáty dne 27. března 2019 v Pardubicích je dostupné na internetových stránkách <http://janvicar.cz.c190wh.d2.cz/videos/>).

Osobitým průnikem folkloru a swingu je závěrečná skladba *Sou/Boj* na lidové texty a text Zdeňka Karlacha. Tuto emfatickou chválu swingu umocňují vkomponované pochvalné výkřiky, výzvy a potlesk publika; jako raper (rapování je expresivní recitace na instrumentální podklad ve stylu rythm and blues nebo funk) i jako zpěvák se uplatnil v Karlachově pasáži sám skladatel. I po této stránce je CD *Píseň starého blázna* vpravdě autorské a dovolujeme si vyslovit přání a naději, že nikoli poslední. Karlachův text rapovaný a zpíváný Janem Vičarem si neodpustíme závěrem zčásti ocitovat s podotknutím, že zmiňovanou Dajánou je svého času nesmírně populární song Paula Anky *Diana* z roku 1957 (<https://www.youtube.com/watch?v=Bh0doCIySw4>): „*Každý den na starým piánu/ vytukával jsem si Dajánu,/ až jedenkrát takhle zvečera/ klávesa se mi zadřela./ Otevřel jsem okenici,/ vrh jsem nástroj na ulici,/ když dopadlo piáno,/ vydalo vždech: ‚Dajáno...‘*“ Jak nejen s tímto textem a se svými hudebními nápady Jan Vičar naložil, si musíte poslechnout, vskutku to stojí za váš čas!

Jiří Fiala

Školství na Moravě v době po převratu

Ivan Puš

Školství bylo jedním z pilířů československého státu, vytvořeného před více než sto lety.

Při jeho postupném budování měla škola a školské orgány zajistit nejen vzdělání, výchovu dětí a péči o ně, ale také propagaci nového státu, a to prostřednictvím nového systému hodnot. Tyto hodnoty vycházely především z idejí čechoslovakismu a republikanismu.

Monarchie představovala do té doby přirozený kulturní a společenský rámec pro většinu tehdejší společnosti českých zemí, přesto však, nebo snad právě proto vyžadoval stát poměrně rychlé provedení změn. Tato „ideologická očista“ měla zejména podobu odstraňování „nehodných“ nápisů na budovách škol a odstraňování tendenčních knih ze školních knihoven. Tehdy nebylo přípustné ponechat ve školách publikace sloužící ještě nedávno „zájmům dynastickým a zájmům tzv. širší vlasti“. Školní rok pak získal nový rytmus v důsledku pozmeněného svátkového kalendáře.

Žáci obecných a měšťanských škol, které úřady identifikovaly jako Čechy, byli tzv. vyrekamováni ze škol německých a přeraženi do škol českých. Prosazení větších systémových změn si však vyžádalo několik let. Někteří učitelé náboženství např. nedokázali dlouho akceptovat absenci žáků v náboženských cvičeních a trestali je v hodnocení horší známkou, přestože měli rodiče od roku 1919 zákonem právo omluvit své dítě z těchto cvičení.

Z praktického hlediska bylo také nutné zajistit chod školství po stránce technické – opravit stávající školní budovy, postavit nové. Z personálního hlediska bylo nutné umístit adekvátně vzdělané učitele, učitelky a školní inspektory i do méně atraktivních lokalit, např. do venkovských obcí jižní Moravy, nebo na Slovensko, a v neposlední řadě bylo nezbytné rozvrhnout financování provozu škol, včetně platů pedagogů. Z části nově budovaný byrokratický aparát se v hospodářsky, sociálně i politicky napjaté poválečné době

potýkal s množstvím úředních záležitostí. Žáci, studenti i zaměstnanci škol čekali běžně na vyřízení svých žádostí několik měsíců. Vedení škol, místní a okresní školní rady byly přetížené, a to si uvědomovalo i nově zřízené Ministerstvo školství a národní osvěty, na něž se časem sami žadatelé začali obracet. Na druhé straně však podle informací ministerstva nevycházely školní rady žadatelům příliš vstříc a jednaly s nimi autokraticky.

Žádoucí bylo, aby školní rady vnesly více dynamiky do svého úřadování, vyřídily jednotlivá podání ústně, nebo telefonicky, pakliže to odpovídalo meritě věci. Podle instrukcí ministerstva se úředníci měli při telefonickém vyřizování žádostí přesvědčit, zda skutečně jednají s dotčenou stranou, aby tak předešli zneužití informací, a pak žádost bez zbytečných formalit vyřídit.

Podle ministerstva by „v tomto ohledu nebylo na škodu vnést do našeho prostředí trochu toho amerikanismu.“

První světová válka rozvrátila předválečnou společnost českých zemí a poválečné období nepřineslo v prvních letech mnoho klidu. Jedním z pozitivních znaků nové doby bylo bez pochyby lepší postavení žen, které si samy ženy pracně vydobýly během války, mimo jiné jako učitelky, zdravotnice, průvodčí městské pouliční dráhy nebo úřednice.

Systém školství první Československé republiky navazoval v základech na tradice předválečného školství Rakouska-Uherska. Jeho jednotlivé součásti byly postupně státem modifikovány v zásadě k lepšímu, přestože se zúčastněné strany musely potýkat s mnoha obtížemi ekonomicky i politicky napjaté doby.

Mgr. Ivan Puš, Ph.D. (*1987) působí na Katedře historie FF UP. Jeho specializací jsou sociální a kulturní dějiny. Obzvláště se zabývá školstvím a česko-německými vztahy v 19. století.

ivan.pus@upol.cz

Aktuality VKOL

Vědecká knihovna vydává v listopadu Ottovy Čechy

Projděte se krajinou Čech na přelomu 19. a 20. století

Spisovatelé Jaroslav Vrchlický, Eliška Krásnohorská, Alois Jirásek, Teréza Nováková, Jakub Arbes či Svatopluk Čech a malíři Karel Liebscher, Mikoláš Aleš nebo například Antonín Chittussi vytvořili pod Janem Ottou monumentální cyklus Čechy s podtitulem Společnou prací spisovatelův a umělců českých, který po více než sto letech znovu pro čtenáře objevují historici Vědecké knihovny v Olomouci – Petra Kubíčková a Lubomír Novotný. Nová kniha Ottovy Čechy. Obraz země v letech 1883–1908 vychází v listopadu, bude k dostání ve Vědecké knihovně a v knihkupectví Kosmas.

Výpravny patnáctisvazkový cyklus Čechy o krásách, umění, poezii i folklóru české krajiny vydaný Janem Ottou, kterého znají čtenáři jako vydavatele Ottova slovníku naučného, bychom mohli označit za kombinaci kvalitního cestovního průvodce a soupis uměleckých a historických památek. Jde vlastně o historicko-geografický pramen obsahující 5 100 stran, jenž přináší pohled na českou krajinu v období Belle Époque. Všechny svazky této řady obsahují historické a geografické texty esejistické povahy podtržené vyobrazením měst, městských zákoutí, venkovské krajiny, hradů a zámků, lidové a sakrální architektury nebo obrazy z všedního života obyvatel. Jednotlivé kapitoly jsou často doplněny poezií. Velkolepý projekt měl suplovat „pokladnici“ popisů a líčení přírodních a lidových krás naší vlasti. Texty přibližují čtenáři okem nadšeného cestovatele, badatele i poety překrásné obrazy Čech, které jednotliví autoři společně shrnuli do svébytného obrazu, jež měl být důstojným protějškem nejslavnějšího dosavadního dějepisného díla – Palackého Dějin národa českého.

Toto monumentální dílo vůbec poprvé analyzují historici Vědecké knihovny v Olomouci Petra Kubíčková

a Lubomír Novotný. Výsledkem jejich práce je nová publikace Ottovy Čechy. Obraz země v letech 1883–1908, která na 350 stránkách nabídne čtenářům 850 vyobrazení toho nejzajímavějšího.

Dozvíte se, jakým způsobem „četli“ jednotliví přispěvatelé cyklu Čechy krajinu a „četli“ v krajině. Zdali ji vnímali očima historika, romantického tuláka, bojovníka za národní věc či očima přírodovědce, zdali při putování krajinou sledovali primárně přírodní výtvořiny či je zajímaly i, nebo přednostně, lidé, případně architektonické památky či průmysl.

Publikace Ottovy Čechy. Obraz země v letech 1883–1908 nabízí to nejzajímavější z putování Čechami na přelomu věků jak v psané, tak v obrazové formě a čtenáře zavede v pohnutém roce 2020 do klidnějších časů. Zpřijemněte sobě a svým blízkým konec roku skvělou knihou z produkce Vědecké knihovny.

Knihovnicí roku 2020 je Lenka Drechslerová z Rapotína

Vědecká knihovna v Olomouci a Olomoucký kraj již čtvrtým rokem oceňují práci venkovských knihovníků a knihovnic. Tou nejlepší se letos stala Lenka Drechslerová z Obecní knihovny v Rapotíně, kterou se snaží udržet na vysoké úrovni.

„Ocenění je pro mě opravdu velké překvapení a radost zároveň. Na druhou stranu jde také o obrovskou odpovědnost, protože udržet naši knihovnu na vysoké úrovni není jednoduché. Dělán to však s láskou a citem, to samé přeji také všem ostatním knihovnicům,“ řekla po vyhlášení výsledků Lenka Drechslerová.

Knihovna v Rapotíně získala za svoji rozsáhlou činnost diplom Olomouckého kraje za moderní knihovnické služby v soutěži Vesnice roku a také reprezentovala náš kraj v soutěži Ministerstva kultury ČR, kde získala titul

Knihovna roku. Malé venkovské knihovny jsou mnohdy jediným kulturním zařízením v obci, především pro starší generace obyvatel, kteří nedisponují možnostmi snadné a rychlé dopravy do větších měst, představují důležité místo setkávání.

„Ty nejlepší knihovny vybírá hodnotící komise složená ze zástupců Vědecké knihovny v Olomouci a pověřených knihoven, která pět nejlepších pracovišť osobně navštíví a vybere tři k ocenění,“ uvedla Olga Macháčková z Vědecké knihovny.

Knihovníci se stále častěji stávají nejen rádci při uspořádání nejrůznějších čtenářských zájmů, ale také informačními pracovníky, pořadateli kulturních akcí od besed s osobnostmi, přes cestopisné přednášky, setkání s rodáky až po místní kluby seniorů nebo promítání video kroniky obce. Důležitá je také spolupráce s místními školkami a se školami a probudit v mladé generaci zájem o knihy a kulturní dění. Mnozí knihovníci obecních knihoven se

Lenka Drechslerová z Obecní knihovny v Rapotíně. Foto: VKOL/Michaela Heloňová.

tak za léta fungování knihovny stali osobnostmi, které se významně podílí na kulturním životě obce.

V Olomouckém kraji funguje celkem 480 knihoven. Na jejich provoz letos kraj věnoval téměř 12 milionů korun a přispěl také na rekonstrukci a obnovu kulturního zázemí.

Vědecká knihovna v Olomouci společně s Olomouckým krajem zahájila v roce 2017 oceňování v soutěži Nejlepší neprofesionální knihovnik Olomouckého kraje. Cílem ocenění je poděkovat aktivním knihovníkům venkovských knihoven za jejich práci a obětavost, ale především pozvednout prestiž jejich činnosti a vyjádřit podporu těmto pracovníkům na krajské úrovni.

Nominovat knihovnu může zřizovatel/provozovatel dané knihovny, jakákoliv jiná knihovna Olomouckého kraje nebo čtenáři.

1. místo – Lenka Drechslerová z Obecní knihovny v Rapotíně

Čtenáři si zde mohou od pondělí do soboty půjčovat nejen knihy a časopisy, ale také elektronickou tužku ALBI nebo interaktivní mluvicí knihy a stolní hry. Pravidelně spolupracuje se základní i mateřskou školou, spolupracuje s místními spolky při organizaci rozmanitých akcí.

2. místo – Kateřina Trundová z knihovna v Protivanově

Po celý rok spolupracuje s mateřskou i základní školou. V knihovně probíhají hodiny češtiny, chodí do ní čtenářský klub, paní knihovnice si s dětmi o knížkách povídá a připravuje pasování na prvňáčky. Nezapomíná ani na dospělé čtenáře, pro které organizuje přednášky i výtvarné dílny. Zapojuje se do celostátních knihovnických kampaní jako je Březen měsíc čtenářů, Noc s Andersenem a další.

3. místo – Libuše Veselková z knihovny v Medlově

Knihovnicí je již 54 let. Pro své čtenáře vytváří ty nejlepší podmínky. Nejen, že dovede poradit, ale řadu čtenářů zná natolik dobře, že jim připravuje knihy k půjčení už před jejich příchodem.

muzeum
v Zábřehu

celoročně
úterý - neděle
9:00 - 12:00,
12:30 - 17:00

Vstupné: 10 Kč, děti 5 Kč
307 00 111 22 44 44

muzeum v Zábřehu

muzeum v Zábřehu

muzeum v Zábřehu

muzeum v Zábřehu

muzeum v Zábřehu

muzeum v Zábřehu

www.muz.zabreh.cz

nová
expozice

Jana Eskymo Welzla

S nejslavnějším rodákem
města Zábřeha na daleký sever

POLICEJNÍ SBORY V PROMĚNÁCH ČASU

23. 10. 2020 – 3. 1. 2021 VLASTIVĚDNÉ MUZEUM V OLOMOUCI

10 LET

KRAJSKÉHO ŘEDITELSTVÍ POLICIE
OLOMOUCKÉHO KRAJE

Muzeum

Olomoucký kraj

OLOMOUČ

APR

OLOMOUČ

OLOMOUČSKÝ KRAJ

ZIP

OLOMOUČSKÝ KRAJ

OLOMOUČSKÝ KRAJ